

Yüz Fikir Kitaplığı

Düşünce ve davranış birbirinden ayrılmaz

*Bilgi ve bilincin devrimci karakterini
geliřtirmek, güçlendirmek için...*

EMPERYALİST GÜÇLER GERÇEĞİ

Stefan Engel'in
“Yeniemperyalist Ülkelerin
Ortaya Çıkışı Üzerine”
adlı broşürünün eleştirisi

H. YEŞİL

H. Yeşil

70'lı yıllardan bugüne dek aralıksız olarak komünist hareketin teorik-ideolojik-politik ve örgütsel sorunlarına dair yazılar yazmakta ve derlemeler yapmaktadır.

BOGA

•Yayımlanmış çalışmaları:

- *Stalin Eleştirileri Üzerine*, Dönüşüm Yayınları, 1990 İstanbul
- *Ekim Devrimi Üzerine*, Dönüşüm Yayınları, 1990 İstanbul
- *İşçi Sınıfı Hareketi Üzerine Yazılar*, Dönüşüm Yayınları, 1990 İstanbul
- *TKP/ML 3.Konferans Eleştirisi*, Dönüşüm Yayınları, 1990 İstanbul
- *Kadın Sorunu Üzerine Yazılar*, Dönüşüm Yayınları, 1991 İstanbul
- *Sosyalist Kadın Hareketi İçin*, Dönüşüm Yayınları, 1992 İstanbul
- *Halkın Sanatçısı/Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney*, Dönüşüm Yayınları, 1992 İstanbul
- *Mao Zedung ve Çin Devrimi*, Dönüşüm Yayınları, 1993 İstanbul
- *Faşizm Nedir? Sosyal Demokrasi Nedir?*, Dönüşüm Yayınları, 1994 İstanbul
- *Doğa ve İnsan*, Dönüşüm Yayınları, 1996 İstanbul
- *Bolşevik Parti inşa Öğretisi Üzerine*, Dönüşüm Yayınları, 1997 İstanbul
- *Eserleri ve Mücadelesiyle Rosa Luxemburg*, Dönüşüm Yayınları, 1998 İstanbul
- *Kemalist Devrim (1. Kitap)*, Dönüşüm Yayınları, 2000 İstanbul
- *Nereden Nereye Türkiye Sosyo Ekonomik Yapı Araştırması*, Dönüşüm Yayınları, 2009 İstanbul
- *Demokratik Devrim mi, Sosyalist Devrim mi?*, Dönüşüm Yayınları, 2011 İstanbul
- *Bolşevik Bakışla Mehabad Kürt Cumhuriyeti*, Dönüşüm Yayınları, 2012 İstanbul
- *Latin Amerika - "21. Yüzyıl Sosyalizmi mi?"*, Dönüşüm Yayınları, 2013 İstanbul
- *İşçi Sınıfının Uluslararası Mücadelesi*, Dönüşüm Yayınları, 2013, İstanbul
- *Sosyalizmden Geri Dönüş Sorunu*, Dönüşüm Yayınları, 2015 İstanbul
- *Troçkiizm Üzerine Yazılar*, Dönüşüm Yayınları, 2016 İstanbul
- *Ermeni Sorununda Tavrı*, Dönüşüm Yayınları, 2017 İstanbul

EMPERYALİST GÜÇLER GERÇEĞİ

Stefan Engel'in
“Yeniempyalist Ülkelerin
Ortaya Çıkışı Üzerine”
adlı broşürünün eleştirisi

H. YEŞİL

YAYINLARI

EL YAYINLARI: 70

Yüz Fikir Kitaplığı

Emperyalist Büyük Güçlerin Dünya Hegemonyası

H. Yeşil

Birinci Basım

Mart 2019

Kapak Çalışması

Kenan Sözer

Düzeltili

Veli Aydın

Basım ve Cilt İşleri

Kayhan Matbaası

Davut Paşa Cad. Güven Sanayi Sitesi

C Blok, 244, Topkapı-İstanbul

Sertifika no: 12156

ISBN 978-975-8674-

Sertifika No: 41453

EL YAYINLARI

Kocatepe Mh. Tavşan Sk. 18/A

Beyoğlu-İSTANBUL

Tel: 0538 891 01 91

elyay2001@mynet.com

www.elyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Sunuş	9

2018’de Dünyadaki Gelişmeleri Belirleyen Ne?

Emperyalist Büyük Güçlerin Dünya Hegemonyası İçin Dalaşı mı, Yoksa “Yeniemperyalist Güçler”in Ortaya Çıkması mı?

“Yeniemperyalist Güçler” Emperyalist Dünyada Yeni Bir Kategori mi?	11

Nitel Farklılıkların Üzerinin Örtülmesi	12

“Yeniemperyalist Güçler”in Kimi “Temel Özellikleri” Üzerine

Saldırganlık	15

Endüstriyel Değer Yaratımının Büyümesi	16

Lenin ve “Yeniemperyalist Ülkeler” Kategorisi	18

Dünyaya Kim Egemen?

Dünya Hegemonyası İçin Mücadele Edenler Kimler? 22

Emperyalist Dünya Sisteminde Güç Dengeleri değişiyor	26

Sermaye İhracı	33

Türkiye: “Yeniemperyalist” mi? ..... 36 |

Türkiye’nin En Büyük Tekelleri	40

Aktarılan Veriler Hakkında	48

Türkiye: Net Sermaye İthal Ülkesi	51

Türkiye’nin Ticaret Haddi-1946’dan Bu Yana Hep Açık	

Veren Bir Bilanço	53

Dış Ticaretin Yapısı	55

Buraya Askeri güç	

Devrim Stratejisi Üzerine Tartışma ..... 59 |

Kuzey Kürdistan/Türkiye bağlamında biz şunu söylüyoruz	

Retorik ve Gerçeklik	65

AMLP'nin "Yeni Emperyalizm Teorisi"ne

Dair Düşünceler 69

Ortadoğu'da Bölgesel Güç Olarak Türkiye'nin Yükselişi ve Sınırları

Hayal ve Gerçek	73
Türkiye'nin Ekonomik Olarak Güçlü ve Zayıf Yanları	74
Türkiye'nin Askeri Olarak Güçlü ve Zayıf Yanları	78
Hegemonist, Emperyalist, "Yeni-Emperyalist"?	81
Sonuç	83
Kaynaklara İlişkin Notlar	84

EKLER

Ek 1: Avusturya İle Türkiye Arasındaki Tanıtma Sayıları Karşılaştırması	86
Ek 2: Türkiye, İran, Suudi-Arabistan, İsrail ve Rusya'nın "Globalfirepower"-Sıralaması	87
Ek 3: Bölgesel Rakiplerle İlgili Birkaç Karşılaştırmalı Sayılar	91

SUNUŞ

✪✪✪

H. YEŞİL

“Dünya sol/devrimci hareketi saflarında bir süreden beri “yeniemperyalist ülkeler” üzerine bir tartışma yürüyor. Bu tartışma Almanya Marksist Leninist Partisi’nin 10. Kongresi’nde parti çizgisi haline gelen teoriye göre, Leninist teori bazında emperyalizme bağımlı ülkeler kategorisi içinde ele alınan bir dizi ülkenin, Çin ve Rusya gibi kimi emperyalist büyük güçlerle birlikte “yeniemperyalist” ülke ilan edilmesi üzerine başladı. El Yayınları bu tartışmada Almanya Marksist-Leninist Partisi eski başkanı Stefan Engel’in bu teoriyi formüle ettiği “*Yeni Emperyalist Ülkelerin Ortaya Çıkışı Üzerine*” başlıklı broşürü yayınlarak, tartışmadaki bir tarafın görüşlerini devrimci çevrenin bilgisi ve denetimine sundu. Çok da iyi yaptı. Bu teori üzerine tartışma kullaktan dolma bilgiler üzerine değil, belgeler üzerinden yürütüldüğünde uluslararası devrimci/sol hareketi ilerletebilecek bir tartışmadır.

Tartışmada bu bence çürük, antileninist “yeni” teorinin karşısında olanların görüşlerinin de okuyucuya ulaştırılmasının çok yararlı olacağını düşünüyorum. İncelediğim kadarıyla bu tartışmada Engel’in teorisinin doğrudan eleştirisini açıkça ve isim vererek yapan üç grup var; **Türkiye Kuzey Kürdistanlı Bolşevikler**; **Almanya Bolşevik İnisiyatif** ve **Avusturya’da Devrimci Komünist Partisi İnşası** için çalışan bir grup. Bu çalışmada genişçe tavrı takınan iki yazıyı bir arada okuyucuya sunmayı, tartışmayı ilerletmek için yararlı görüyorum.

Yazılardan biri Temmuz 2018’de *Bolşevik Parti-*

zan'ın 180. sayısı olarak yayınlanan "2018'de Dünyadaki Gelişmeleri Belirleyen Ne? Emperyalist büyük güçlerin dünya hegemonyası için dalaşı mı, yoksa "Yeniemperyalist Güçler" in ortaya çıkması mı" başlıklı çalışmadır. Diğer Avusturya'da "Devrimci Komünist Gazete Proleter Devrim" in Temmuz 2017'de 70. sayısında yayınlanmış olan "Emperyalizm, Uluslararası Sömürü ve Savaş Tehlikesi," başlıklı makalenin Türkiye ile ilgili II. ekidir.

Bu yazıların daha önce El Yayınlarından çıkan Stefan Engel'in kitabı^(*) ile karşılaştırılmalı olarak okunup incelenmesi, doğruya varmaya hizmet edecektir.

Şubat 2019

(*) "Yeni-Emperyalist Ülkelerin Ortaya Çıkışı Üzerine", Stefan Engel, El Yayınları, 1. basım: Ocak 2019, İstanbul.

2018'DE DÜNYADAKİ GELİŞMELERİ BELİRLEYEN NE?

Emperyalist Büyük Güçlerin Dünya Hegemonyası İçin Dalaşı mı, Yoksa “Yeniemperyalist Güçler”in Ortaya Çıkması mı?⁽¹⁾

“Yeniemperyalist güçler”...

Emperyalist dünyada yeni bir kategori mi?

Dünya sol/devrimci hareketi saflarında bir süreden beri “**ye-
niemperyalist ülkeler**” üzerine **bir tartışma** yürüyor. Tartışma öncelikle kendi yayın organı *Rote Fahne*'nin (Kızıl Bayrak) 16/2007 sayısının özel ekinde bu konuda tezlerini ve gerekçelerini ortaya koyan **Almanya Marksist Leninist Partisi (MLPD)** tarafından ilerletiliyor. Gerek “Marksist Leninist Parti ve Örgütlerin” 2017'de yapılan “12. Konferans'ında” (ICMLPO), gerekse ICOR (Devrimci Parti ve Örgütlerin Uluslararası Koordinasyonu)'un Üçüncü Dünya Konferansı'nda ve yine ICOR tarafından **Ekim Devrimi'nin 100. yıldönümü** dolayısıyla düzenlenen kitlesel katılımlı “**Enternasyonal Seminer**”-de MLPD'nin tezleri üzerine hararetli tartışmalar yürütüldü. Tartışma sürüyor.

MLPD, bu yeni ülkeler kategorisi için şu gerekçeleri getiriyor:

“Dünya ekonomisindeki en önemli yeni görüngü bir dizi yeniemperyalist ülkenin ortaya çıkışıdır. Bunlar saldırgan olarak jeopo-

1) Bu makale ilk olarak **Bolşevik Partizan Dergisi**'nde (Sayı: 180, Temmuz 2018) “**2018'de Dünyadaki Gelişmeleri Belirleyen Ne?** Dünyadaki Gelişmeleri Belirleyen, Emperyalist Büyük Güçlerin Dünya Hegemonyası İçin Dalaşı mı, “Yeniemperyalist Güçler”in Ortaya Çıkması mı? (Stefan Engel'in “Yeniemperyalist Ülkelerin Ortaya Çıkışı Üzerine” adlı broşürünün eleştirisi)” başlıklarıyla yayımlandı.

litik nüfuz alanlarının yeniden paylaşılması ve pazarların fethi mücadelesine karşılıyor ve böylelikle şimdiye kadarki emperyalist sistemin yapısını hissedilir derecede sorguluyorlar. Bu görüngü açıklanmaksızın ne dünya ekonomisindeki gelişmeler ne büyüyen savaş tehlikesi ne de hızla küresel iklim felaketine doğru gelişme anlaşılabilir ve bunlara uygun strateji ve taktikler ise hiç geliştiremez.”⁽²⁾

Yeniemperyalist devletler olarak şunlar sayılıyor:

“BRICS- ülkeleri denen ülkeler (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika) ve MIST- ülkeleri (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye) en önemli yeniemperyalist ülkeler hâline geldiler. Yeniemperyalist ülkelere Suudi-Arabistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, İran ve Arjantin de dâhildir.”⁽³⁾

Rote Fahne (Kızıl Bayrak)’nin 16/2017 sayısının ekinde şu iddia ileri sürülüyor:

“Elinizdeki araştırma, bu sağlam temelde geliştirilen tezin bilimsel kanıtını sunmaktadır.”

14 ülkenin yeniemperyalist olarak sayılmasının ardından şu ek konmaktadır:

“Bir dizi diğer ülkede de başlayan yeniemperyalist ülkeye dönüşme süreci bu araştırma için önem taşımaz.”⁽⁴⁾

Nitel Farklılıkların Üzerinin Örtülmesi...

Daha en baştan bu “en önemli”, “yeniemperyalist devletler”in sayılmasında şu göze çarpıyor: Burada ekonomik, sosyal ve tarihsel açıdan çok değişik ülkeler hep birlikte bir kategori içine sıkıştırılıyor. Aslında bu tezin savunucuları da bunun bilincinde. Analizlerinde

- 2) “Neuimperialistische Länder-eine neue Erscheinung in der Weltwirtschaft”, (Yeniemperyalist Ülkeler-Dünya Ekonomisinde Yeni Bir Görünüm), *Rote Fahne* 24/2016, s. 38, Stefan Engel’in MLPD X. Kongresi’ne Açılış Konuşması’ndan. Engel’den yapılan bütün alıntılarda çeviri bize ait. *Rote Fahne* Almanya ML Partisi’nin Merkezi Yayın Organıdır.
- 3) Aynı yerde.
- 4) “Yeniemperyalist Ülkelerin Ortaya Çıkışı Üzerine”, *Rote Fahne*, 16/2017, s. 17.

şöyle yazıyorlar:

“Yüzölçümleri ve ulaştıkları gelişim aşaması farklıdır, sosyo-ekonomik yapıları ve geçmişleri de farklıdır.”⁵⁾

Fakat bu söylenenler, bu kategori içinde sayılan tek tek devletler arasındaki nitel farklılıklar unutulduğu veya bunların üzeri örtüldüğünde, aslında herkesin bildiği basit bir gerçeğin tekrarlanmasından başka bir anlama gelmiyor: Burada sayılan on dört *“en önemli yeniemperyalist devletin”* ikisinde, Rusya’da bir dönem proletarya diktatörlüğü ve Çin’de bir dönem Halkın Demokratik Diktatörlüğü hüküm sürüyordu. Bu devletler bir dönem emperyalist sistemin dışında, sosyalist ve halk demokrasili devletler kampının bir parçası idiler. Buna karşılık geri kalan 12 devletin tarihi, hep emperyalist sistem içinde bağımlı; ezilen ülkelerin tarihi olagelmıştır.

Yalnızca bu olgu bile aslında “marksist-leninist” analiz olma iddiasına sahip bir belgede, bu devletlerin aynı kategori içinde birlikte ele alınmasını yasaklar.

Fakat bir başka düzlemde de bugün Rusya, örneğin Türkiye, İran, Arjantin, Katar gibi devletlerle güya “yeni- emperyalist” olarak aynı kaba atılamaz. Revizyonistlerin 1956’da iktidarı bütünüyle ele geçirmesinin ertesinde Sovyetler Birliği adım adım **sosyal emperyalist** bir **büyük güce** dönüştü. Onun emperyalizminde yeni olan bir şey yoktur! Yalnızca 1991-2000 yılları arasında bir zayıflama dönemi yaşayan Rus emperyalizmi sosyalist maskesini bütünüyle çıkarıp atmıştır.

Benzer bir durum Çin için geçerlidir: Deng-Siao-Ping revizyonistlerinin 1978’de iktidarı bütünüyle ele geçirmeleri ertesinde, 35 yılda yıllık ortalama yüzde 10 ekonomik büyüme hızıyla Çin, ülkelerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) (BIP) sıralamasında, ABD’den sonra dünyanın ikinci büyük ekonomik gücü hâline gelmiştir. (Satın alma paritesine (BIP ppp) göre hesaplandığında, Çin şimdi dünyanın birinci ekonomik gücüdür.) ABD ile aradaki fark giderek kapanmaktadır. Çin, yükselen emperyalist büyük güç olarak eğer önü bir dünya savaşı ile kesilmezse, dünyanın en büyük ekonomik gücü olma yönünde hızla ilerlemektedir.

---

5) Aynı yerde, s. 18.

Tekelci devlet kapitalizmi temelinde ve tek parti diktatörlüğü şartlarında Çin, 21. yüzyıl başında emperyalist bir büyük güç hâline geldi. Ama, o Rusya'nın tersine, kendini ideolojik ve politik olarak sosyalist olarak tanıtmaya devam eden bir devlet.

Çin'i, Meksika, Endonezya, Güney Kore, Güney Afrika, Birleşik Arap Emirlikleri vs. gibi devletlerle uyduruk "yeniemperyalist devletler" kategorisi içinde birlikte anmak, Çin'in gerçek gelişmesinden bihaber olmak anlamına gelir. Diğer büyük güçlerle dünya hegemonyası için dalaşma yeteneğine sahip ve her gün dalaş içinde bulunan Rusya ve Çin gibi **emperyalist büyük güçlerle**, şimdiki durumda en iyi hâlde **bölgesel güç** olarak hareket edebilecek ve yer yer de hareket eden İran, Türkiye, Güney Afrika gibi güçler aynı kategori içinde böyle ele alınmaktadır.

Aynı zamanda zenginlikleri esas olarak petrol ve gaz yataklarına dayalı olan, sosyal olarak hâlâ **feodal** bir **yapının** hüküm sürdüğü Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerle; **demokratik devrimlerin** yaşanmış olduğu Meksika, Arjantin gibi ülkelerle aynı kaba konmaktadır. Yani, bu yeni ülkeler kategorisi emperyalist dünya sistemindeki gerçekliğe ters düşmektedir. Bu bize, yeni gelişmeleri ve değişiklikleri anlama ve çözümüleme, bu temelde tek tek ülkelerde devrimler ve proleter dünya devrimi için uygun strateji ve taktikler geliştirme konusunda, hiçbir şekilde yardımcı olmamaktadır. Tersine gerçeğe bakışı bulandırmakta ve esas emperyalist güç konumlanmasının doğru belirlenmesinden uzaklaştırmaktadır. Bu "teori" daha çok dünyadaki gerçek güç ilişkilerinin üzerini örtmeye, emperyalizmde belirleyici güçleri, emperyalist büyük güçleri ateş hattından çekmeye hizmet etmektedir. "Yeniemperyalist" devletlere bir başka "temel özellik", "özel bir saldırganlık" ve "dünya halkları için tehlikelilik" mâl edilerek, "eski" emperyalist güçler, öncelikle de emperyalist büyük güçler bunlardan daha az tehlikeli imiş gibi gösterilmektedir.

“Yeniempyalist güçler”in kimi “temel özellikleri” üzerine...

Saldırganlık

İlk alıntımızdan görüleceği gibi, bu “yeniempyalist güçler”in özelliklerinden biri bunların “*jeopolitik nüfuz alanlarının yeniden paylaşılması ve pazarların fethedilmesi mücadelesine ... saldırgan olarak*”⁶⁾ karışmasıdır. Burada da bu teorinin iler tutar tarafı olmadığı bir kez daha görülmektedir. Nasıl olur da Suriye’de, Ukrayna’da açık savaş yürüten Rusya ile örneğin Brezilya aynı devletler kategorisi içine sıkıştırılıp ikisine birden “saldırgan olarak karışma” ortak özellik olarak atfedilebilir? Soruyu basit soralım: Örneğin Brezilya, Arjantin, Meksika yeniden paylaşım savaşına nerede ve nasıl **saldırgan** olarak karışıyorlar? “Yeniempyalist” olarak adlandırılan ülkelerin çoğunun diğer ülkelere nüfuz etme yöntemleri ağırlıklı olarak ekonomik olarak nüfuz etme, “yumuşak güç” kullanımı biçimindedir, bu anlamda da “saldırgan” değildir. Doğrudan güç kullanımı, saldırganlık öncelikle eski iktidar konumlarını korumak ve diğerlerinin aleyhine genişletmek isteyen “eski” yerleşik emperyalist güçlerden, en başta da emperyalist büyük güçlerden gelmektedir.

Ya da bir başka basit soru: Irak’ta, Suriye’de, Sudan’da, Libya’da yürüyen savaşları bu “yeniempyalist” ülkelerden hangisi başlattı? Bu savaşlarda gerçek saldırganlar kimlerdi? Bu soruların cevabı nettir: “Eski” yerleşik emperyalist güçler, en başta da ABD emperyalizmi ve Batılı emperyalist büyük güçler!

Terörizme karşı mücadele adına bunlar bu ülkelere saldırdılar. Türkiye, İran gibi bölgesel güçler de kendi çıkarları doğrultusunda bu savaşlara karışıyor, fakat savaşı başlatanlar onlar değil. Onların saldırganlığı kendi aralarında dünyayı yeniden paylaşım dalaşlarını söz konusu ülkelerde de yürüten emperyalist büyük güçlerin saldırganlığına bağlı bir saldırganlık. Bölgesel güçler bu savaşlarda, bunlara karışmamaları hâlinde kendi varlıklarını da tehlikede görüyorlar. Tabii ki savaşa katılmaları yalnızca kendi varlıklarını korumaya yönelik değil, bunun ötesinde yürüyen yeniden paylaşım savaşında

6) *Rote Fahne*, 24, s. 38.

kendileri için en büyük payı kapmaya, kendi iktidar alanlarını genişletmeye çalışıyorlar. Onların da emperyalist emelleri var. Fakat emperyalist hedeflere sahip olmakla, bunları gerçekleştirmek ayrı şeylerdir. Olgu şudur: Bu savaşlarda saldırgan olan Batılı “eski” emperyalist büyük güçler, en başta da ABD emperyalizmidir. Dünyanın yeniden paylaşım dalaşında andaki baş rakip Rus emperyalizmidir. Çin -Pasifik alanı dışında- askeri açıdan bakıldığında saldırgan konumda değildir.

Ve eğer “yeniemperyalist” devlet denilenler imkânları varsa ve çıkarları varsa, bu savaşlara “karışmaları” hâlinde bunun neresi yenidir? Türkiye açısından konuşulduğunda şunu açıkça tespit ediyoruz: Türkiye, bugüne kadar bütün NATO müdahalelerine aktif olarak katılmıştır. Zaten 1952’de Kore savaşına doğrudan katılım, Türkiye’nin NATO’ya üyeliğinin giriş bileti olmuştur. Türkiye hatta kimi zaman NATO’nun ve başını ABD’nin çektiği Batı dünyasının isteklerinin tersine kendi savaşlarını da yürütmüştür. 1974’de Kuzey Kıbrıs’ın işgalinde olduğu gibi.

Biz, 1984’de de Malvinas/Falkland adaları savaşında, Arjantin kıyısına yakın bu adaların milliyetçi, faşist Arjantin cuntası tarafından “kurtarılması”nın İngiltere (Büyük Britanya Krallığı) ile savaşa yol açtığını yaşadık.

Emperyalist büyük güç Büyük Britanya askeri gücü ile binlerce kilometre öteden gelerek Falkland’ı yeniden topraklarına kattı! Bu somutta milliyetçi, faşist bir askeri cunta gücünü doğru değerlendirmede, emperyalist emellerini gerçekleştirmeyi beceremedi. Savaş sonuçta ona iktidarını da kaybettirdi, cuntanın sonu oldu.

Yani, “Dünyanın yeniden paylaşımı için mücadeleye karışmak” emperyalist dünyada yeni bir şey değildir. Ve tek başına bu karışma işi, tüm karışanları emperyalist, ya da “yeniemperyalist” yapmaz.

Endüstriyel değer yaratımının büyümesi...

Ekonomik düzlemde MLPD şu tespiti yapıyor:

“Dünya çapında sanayi sektöründe yaratılan değerde (katma değer diye çevrilmiş-BN) yeniemperyalist ülkelere düşen pay ikiye katlandı (iki kat arttı diye çevrilmiş-BN): 2000-2014 yılları ara-

*sında yüzde 19,7'den yüzde 40,2'ye yükseliyordu.*⁷⁾

Burada yine 14 devletin tümü aynı kaba atılıyor.

Eğer sanayisel değer yaratımı ölçütünü bütün bu ülkeler için tek tek ele alırsak o zaman bu konuda çok büyük farkların olduğunu görürüz. Burada sözü edilen 13 yıl içinde “ikiye katlama”nın büyük payı Çin’in olağanüstü yüksek ekonomik büyümesi sonucu, onun hanesine yazılıdır. Çin’in **olağanüstü** hızla büyümesi ve **dünya çapında** sanayisel **değer yaratımındaki** payının olağanüstü yükselmesinin temelinde, Çin’e “eski” emperyalist ülkelerden yönelen muazzam büyüklükteki sermaye ihracı yatmaktadır. Bu sermaye ihracı son yıllarda ortalama 200 milyar dolara ulaşmıştır. Bugün Çin’de “şubesi” olmayan tek bir büyük Batılı tekel yok gibidir. Sonuç: Çin, bugün sanayi üretimi açısından yüksek derecede kalifiye ve fakat ucuz işgücü ile dünyanın atölyesi olarak işlemektedir. Yine sonuç: “yeniemperyalist” denilen güçlerin toplam sanayisel değer üretiminin $\frac{3}{4}$ ’ü Çin tarafından gerçekleştirilmektedir. Sözde “yeniemperyalist” diğer devletlerin de endüstriyel değer yaratımlarında artış vardır, ancak mutlak rakamlarla ele alındığında, bunlar bırakalım emperyalist büyük güçlerin endüstriyel değer artışlarının bir yana, “eski” emperyalist ülkelerinki ile karşılaştırılmaz büyüklükte artışlardır. Bunun ötesinde endüstriyel değer artışında belirleyici olan endüstrinin niteliğidir. Sanayi üretiminde belirleyici olan yüksek teknoloji ürünleridir. Emek yoğun düşük teknolojili ve tüketim ürünleri üretimi bağımlı ülkelere bırakılabilir. Bu biçimde bir üretimle onlar otomatikman emperyalist rakipler hâline gelmez, tersine en fazla şu veya bu emperyalist gücün ikincil ortakları hâline gelirler.

Fakat şu da açıktır, gelişme yerinde saymaz. Düşük ücret ülkelere ihraç edilen sermaye kaçınılmaz olarak bu ülkelerdeki kapitalist gelişmeyi ilerletir. Kapitalist ekonominin eşitsiz ve sıçramalı gelişme yasası sonucu az gelişmiş ve bağımlı bir ülkede de kapitalizm, bu ülkenin kapitalist üretimini belli dallarında dünya çapında rol oynayacağı bir şekilde gelişebilir. Kimi maoistlerin iddialarının tersine ülke açısından elverişli şartlarda az gelişmiş, bağımlı bir ülke emperyalist bir güce, emperyalist bir rakip hâline dönüşebilir. Sermaye ihraç eden emperyalistler açısından bu tabii ki amaçlanan bir şey değildir

7) *Rote Fahne*, 24, s. 38.

ve fakat buna rağmen böyle bir dinamik ortaya çıkabilir.

Bunun için ama bu “yeniempyralist ülke”nin, yüksek teknoloji-
li ürünlerin üretimini de kapsayan bağımsız endüstri üretimi için bir
temel yaratmış olması gerekir. Bu, bu alanda empyralizme bağımlı-
lıktan kurtulmak için zorunludur. Burada somut olarak tartışılması
gerekten soru şudur: Bu teorik olabilirlik, “yeniempyralist” olarak
adlandırılan 12 ülke için gerçekleşmiş midir? (Rusya ve Çin yukarıda
açıkladığımız gibi bütünüyle başka bir kategoridedir gerçekte). “Ye-
niempyralist ülkeler” teorisyenleri bu soruya toptancı bir şekilde
olumlu cevap veriyor ve bunu ispatlamaya çalışıyor!

Lenin ve “yeniempyralist ülkeler” kategorisi...

MLPD teorilerini gerekçelendirirken onu yer yer Lenin’e de
dayandırmaya çalışıyor. Onların iddiasına göre Lenin, “1916’da em-
pyralizmi çözümlerken, onu ... “her şeyden önce yeniempyralist Al-
manya” ilgilendiriyormuş, ... *Yeniempyralist ülkelere Almanya’nın
yanında Japonya ve ABD*”⁽⁸⁾ de dâhilmış!

Burada Lenin’in “yeniempyralist ülkeler” olarak adlandırdığı
bir **kategori** tanımladığı anlatılıyor. Bu iddia yanlıştır. Lenin 1916’da
kapitalizmin yeni bir aşamaya, kapitalizmin “en yüksek aşaması”na,
yani empyralizme geçişini inceler. Bu bağlamda Almanya gibi em-
pyralist büyük güce gelişen kapitalist büyük güçlerden söz eder. Al-
manya empyralist olmadan önce bağımlı, yarı sömürge vs. bir ülke
değildi. Japonya da öyle!

“Yeniempyralist ülkeler” teorisyenleri Lenin’in de “yeniemp-
pyralist güçler”den söz ettiğini iddia edip, bunu alıntılarla ispatlama-
ya çalışıyorlar! Burada üzerinden atladıkları bir gerçek var. Lenin
“eski”, “yeni” kategorilerini yalnızca bir tartışma bağlamında, yü-
rüten Birinci Dünya Savaşı bağlamında, savaş yürüten empyralist
koalisyonların siyasetini açıklamak için kullanıyor. Söz konusu teo-
risyenler bunun dışında Lenin’in bu yeni empyralist güçlere han-
gi özellikleri atfettiği gerçeğini de atlıyorlar: (Lenin burada somut
olarak yalnızca bir ülkeyi, Japonya’yı “yeni empyralist güç” olarak
adlandırıyor.)

---

8) *Rote Fahne*, 16/2017, s. 18.

“Kapitalizm, en hızlı, sömürgelerde ve denizaşırı ülkelerde büyümektedir. Bizzat bu ülkeler arasında yeni emperyalist güçler (Japonya) doğmaktadır. Dünya emperyalistlerinin mücadelesi kızışıyor. Mali sermayenin özellikle kârlı, denizaşırı ve sömürge işletmelerden aldığı haraç artıyor. Bu ‘ganimet’in paylaşılması sırasında en yağlı parçalar, üretici güçlerin gelişme hızı bakımından her zaman birinci sırada olmayan devletlere düşüyor.”⁹⁾

“Diğer yandan esas olarak bu İngiliz-Fransız grubunun karşısına, bir başka, daha açgözlü, daha soyguncu bir grup dikildi. Kapitalist ziyafet sofrasında bütün yerler tutulmuşken, bu sofraya gelen, mücadele alanına kapitalist üretimin geliştirilmesi için yeni yöntemler, daha iyi bir teknik ve benzersiz bir örgütlemeyi süren; eski kapitalizmi, serbest rekabet dönemi çağı kapitalizmini devasa tröstler, birlikler ve karteller kapitalizmine dönüştüren bir grup. Bu grup kapitalist üretimin devletleştirilmesi için temelleri geliştirdi; kapitalizmin devasa iktidarını devletin devasa iktidarı ile birleştirerek, milyonlarca insanı devlet kapitalizminin tek örgütü içinde toplayan tek mekanizma için temelleri geliştirdi.”¹⁰⁾

Lenin için önemli olan savaşın ekonomik temellerinin bilimsel olarak açıklanmasıdır. Bu bağlamda o, dünyanın yeniden paylaşılmasında “payını” talep eden Almanya üzerine de şunları yazar:

“Eski paylaşım, İngiltere’nin birkaç yüzyıl boyunca kendi eski rakiplerini mahvetmesi temeline dayanıyordu. Onun eski rakibi, bir zamanlar dünyaya egemen olan Hollanda idi; onun eski rakibi hegemonya için neredeyse yüzyıl savaş yürüttüğü Fransa idi. İngiltere ekonomik gücü, ticaret sermayesinin gücüne dayanarak yürüttüğü uzun süren savaşlarla İngiltere artık hiç kimse tarafından sorgulanamaz hâle gelen dünya hegemonyasını kurmuştu. Fakat yeni bir haydut çıktı sahneye. 1871’de İngiltere’yle kıyaslanamayacak bir hızla gelişen yeni bir kapitalist büyük güç

-
- 9) Lenin, “Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması”, 1916, s. 101, İnter Yayınları, İstanbul, Ekim 1995; bundan sonra “Emperyalizm”.
- 10) Lenin, “Krieg und Revolution”, (“Savaş ve Devrim”), 1917, Eserler Almanca, Cilt 24, s. 401, çeviri bize ait.

ortaya çıktı. Bu bilinmesi gereken temel olgudur. Almanya'nın çok daha hızlı gelişmesini, bu ret edilemez olguyu teslim etmeyen bir tek ekonomi tarihi kitabı bulamazsınız. Alman kapitalizminin bu hızlı gelişmesi, Avrupa güçleri arasında genç ve yeni bir haydutun gelişmesi ve şunu açıklaması anlamına geliyordu: "Siz Hollanda'yı mahvettiniz, Fransa'yı yaktınız, dünyanın yarısını mülkünüz hâline getirdiniz -ama şimdi en azından bize düşen payı veriniz- "Peki ama "bize düşen pay" nedir? Kapitalist dünyada, bankaların dünyasında bu pay nasıl belirlenir? Orada iktidar bankaların sayısı tarafından belirlenir; orada iktidar Amerikan milyarderlerinin bir yayın organında en hakiki Amerikan açıklığı ve sinikliği ile belirtildiği gibi belirlenir. Orda şöyle açıklanıyor: "Avrupada dünyaya egemen olmak için savaş yürütülüyor. Dünyaya egemen olabilmek için iki şey gereklidir: Dolar ve Bankalar. Bizim dolarımız var, bankaları ise kuracağız ve dünyaya egemen olacağız." Bu Amerikalı milyarderlerin önde gelen gazetelerinin birinin açıklamasıdır. Şunu söylemek zorundayım: Bu burnu büyük ve terbiyesiz bir milyarderin Amerikan sinikliği ile söylediklerinin içinde, bu savaşı ulusal çıkarlar, ulusal sorunların çözümü için vs. yürütülen bir savaşmış gibi gösteren, açıkça yalan söyleyen, tarihi bütünlük içinde görmeyen, Alman haydutun Belçika'ya saldırısı gibi tekil bir olayı savaşın nedeni miş gibi gösteren burjuva yalancılara binlerce makelesinden daha fazla gerçeklik vardır. Kuşkusuz verilen bu örnek gerçektir. Evet bu haydutlar grubu duyulmamış bir barbarlıkla Belçika'nın üzerine çullandı. Ama, onun yaptığı bugüne kadar diğer haydut grubunun başka metotlarla dün yapmış olduklarından ve bugün başka halklara yaptıklarından farklı bir şey değil."⁽¹¹⁾

Lenin'in burada hangi ülkeler hakkında konuştuğu açıktır. Bunlar emperyalist güce dönüşen, gelişen kapitalist büyük güçlerdir. Bu güçlerin özellikleri de Lenin tarafından açıkça ortaya konmaktadır:

Ekonomik olarak bunlar "eskilere" göre üstün konumdadır: Bunlar kapitalist üretimin geliştirilmesinde "yeni yöntemler,

11) Lenin, "Krieg und Revolution", ("Savaş ve Devrim"), s. 402-403.

daha iyi bir teknik ve benzersiz bir örgütleme”ye sahiptir.

**Siyasi olarak bunlar “eski emperyalistlere” göre
“daha açgözlü, daha soyguncu”durlar.**

O zaman soralım MLPD tarafından “yeniemperyalist” ilan edilen ülkelerin hangileri önceden kapitalist büyük güçlerdi, hangisi eski emperyalistlere göre, kapitalist üretimin geliştirilmesinde yeni yöntemler, daha iyi teknoloji ve benzersiz bir örgütleme”ye sahip?

Saldırganlığa gelince: Bu ülkelerin hangisi siyasi açıdan “eski emperyalist” güçlere göre “daha açgözlü, daha soyguncu?” MLPD kendi yazısında ABD’nin bugün dünyada askeri harcamaların üçte birini gerçekleştirdiğini yazıyor! Belki de ABD “yeniemperyalist” bir güçtür!

Ya da yoksa, artık Lenin’in koyduğu ölçütler mi geçerliliğini yitirmişti?

Burada açık olan şudur: “Yeniemperyalist ülkeler” teorisini gerekçelendirmek için Lenin’e yapılan atıflar boştur. Bugün Lenin’e atıfta bulunarak, 20. yüzyılın başındaki Almanya ve Japonya ile belli ölçüde benzeştirilebilecek (Her benzetmenin tek ayağı üzerinde topallayacağını bilincinde olarak!) güçler Rusya ve Çin’dir. “Yeniemperyalist” ilan edilen diğer 12 ülkenin hiçbiri büyük güç değildir. Hiçbiri dünya hegemonya mücadelesinde belirleyici bir rol oynayacak güce sahip değildir. Lenin’in sözünü ettiği yeni emperyalist güçler, hegemonya mücadelesinde belirleyici rol alarak bu mücadeleye katılan yeni güçlerdi.

Dünyaya kim egemen? Dünya hegemonyası için mücadele edenler kimler?

Biz Bolşevikler bugün de emperyalizm çağında yaşadığımızı ve Leninizm'in bu çağın Marksizm'i olduğunu savunuyoruz. Lenin'in emperyalizm teorisi, bugün de verili durumun, devrimci olarak değiştirilebilmesi için analizinde kullanacağımız kılavuzdur.

Lenin "*Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*" adlı eserinde emperyalist güçler içinde **büyük güçleri** ayrı bir kategoride ele alır.

"... emperyalizm için karakteristik olan, birkaç büyük gücün hegemonya yarışıdır, yani doğrudan kendisi için değil de rakibini zayıflatmak ve onun hegemonyasını sarsmak için toprak ilhak etmeleridir." (12)

Yani Lenin için emperyalistler içinde, hegemonya için mücadele eden, -burada söz konusu olan tabii dünya hegemonyasıdır- güçler ayrı bir kategoridir! Bunlar **emperyalist büyük güçlerdir**.

Lenin'de emperyalist güçler için yapılan bütün diğer ayrımlar -"eski" ve "yeni" gibi kavramlarla ifade edilenler de- çok somut bir tartışma bağıntısında, somut kimi gelişmeleri açıklamak için yapılan ayrımlardır.

Biz bugün de emperyalist güçler içinde yapılması mümkün olan ve gereken tek kategorileştirmenin, emperyalist güçlerle, dünya hegemonyası için gerçekten de dalaşan **emperyalist büyük güçler** ayrımı biçiminde olduğunu düşünüyoruz.

Bugünkü emperyalist dünyayı anlamak ve değiştirmek isteyen herkes, emperyalizme karşı mücadelede önce dünya hegemonyası için birbirleriyle mücadele eden emperyalist büyük güçlerin hangileri olduğu sorusuna cevap aramalıdır.

Andaki güçler yapısının doğru analizi konusunda emperyalist teorisyenler kafa karıştırmak için ellerinden geleni yapıyor. Onlar bu basit soruya doğru cevapları engellemek için ülkeler arasında çok çeşitli kategorileştirmeler ve gruplaştırmaları çözüm olarak sunuyorlar.

12) Lenin, "*Emperyalizm*", s. 95.

Sunulan kategorilerden biri **G7** adı verilen enternasyonal birliktir: Bunun üyeleri içinde hem Batılı emperyalist büyük güçler (ABD-Almanya-Fransa-İngiltere-Japonya) hem de emperyalist güçler (İtalya-Kanada) vardır. Bu grup içinde yer alan iki ülke, Almanya ve Japonya İkinci Dünya Savaşı'ndan yenilen güç olarak çıkmışlardır ve askeri alanda hâlâ eksiklikleri vardır ve bunlar bu açığı kapamak için son dönemde hummalı bir çaba içindedir. Burjuva medyada ve yer yer sol çevrelerde de sıkça G7'nin dünyanın efendileri olduğu şeklinde tespitler yapılmaktadır. Bu tespitler gerçeğin yarısı bile değildir. Çünkü Rusya ve Çin bu grup içinde yoktur. Diğer yandan G7, sanki istikrarlı ve sağlam bir birlikmiş gibi gösterilmektedir. Hâlbuki emperyalistler arasında istikrarlı ve sağlam birlikler yoktur, bütün ittifaklar geçicidir. Kanada'da 2018 Haziran'ında yapılan son zirve bu gerçeği bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Bir başka birlik **G20**'dir: Her G20 toplantısında devrimciler sokaklara çıkarak bunların emperyalist dünyanın efendileri olduğunu söyleyerek protesto eder.

Nedir G20? Bu, 1999 yılından bu yana her yıl düzenlenen resmi olmayan bir buluşmadır. Bu buluşmalarda dünyanın Brüt İç Ürün hesabı temelinde “en önemli” endüstri ülkeleri ve “eşik ülkelerin” temsilcileri yan yana gelir. G7 ülkeleri G20'nin de üyeleridir. Bunun yanında emperyalist büyük güçler Rusya ve Çin, kapitalist ülkeler Arjantin, Avustralya, Brezilya, Hindistan, Endonezya, Meksika, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, Türkiye diğer katılımcılardır. AB de, G20'de yer almaktadır. G7 içinde olmayan AB üyesi ülkeler AB tarafından temsil edilmektedir.

G20 içinde de gerçekten hâkim olan **büyük güçlerle, ikinci derecede güçler** aynı kap içinde bir aradadır. Böylece sanki Türkiye, Meksika, Arjantin gibi güçler, örneğin ABD, Çin, Rusya, Almanya -AB'den vazgeçtik- göz hizasında güçlermiş gibi gösterilmektedir. Bu, bugünün dünyasında gerçek güç ilişkilerini gözlerden gizlemektedir. Emperyalistler bu gizleme işini bilinçli olarak yapıyorlar. “Yeniemperyalist ülkeler” teorisi G20'nin “eşik ülkeleri”ne İran, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri ile Rusya ve Çin'i de yamıyor. G7 ve G20'nin yanında bir de G14 (sonra çoğalabilir!) çıkıyor karşımıza. Bu da “emperyalist dünya sisteminin mevcut yapısının dramatik bir

şekilde sorgulanması”nın⁽¹³⁾ marksist-leninist analizi diye sunuluyor bize!

Lenin şu tespiti yapmıştı:

“Çünkü kapitalist düzen içinde nüfuz bölgelerinin, çıkarların, sömürgelelerin vs. paylaşılması konusunda, paylaşımına katılanların **gücünden** bunların genel olarak ekonomik, mali, askeri vs. gücünden başka bir temel **düşünülemez**.”⁽¹⁴⁾

Henüz emperyalist olmayan bir dizi ülke, “yeniemperyalist” ilan edilip, gerçekte emperyalist olan ülkelerle, hatta daha ileri gidilip emperyalist büyük güçlerle aynı seviyede ele alınırsa; bir de bunlara “eski yerleşik emperyalist güçlere ve büyük güçlere göre” daha saldırgan olma özelliği yüklenirse, dünyadaki gerçek güç ilişkileri çarpıtılmış, gerçeğin üzeri örtülmüş olur.

Bugünün dünyasında yeniden paylaşımında dünya hegemonyası için dalaşan ve bugünün dünyasının gerçek egemenleri olanlar ne G7 ne G20 ne BRICS ülkeleri ne MIST ülkeleri vs.dir. Hayır, bugünün egemenleri bir avuç emperyalist büyük güçtür. İkinci dereceden ve daha küçük emperyalist güçler ve bağımlı kapitalist ülkeler, mücadele nerede, hangi alanda yürüyorsa orada büyük güçlerin yanında küçük “müttefikler” olarak mücadeleye katılırlar. Tabii ki mücadeleye katılan her güç bu mücadeleden kendisi için en büyük payı kaparak çıkmak ister. Ancak belirleyici olan büyük güçlerdir. Bu temel şema Lenin’in Birinci Dünya Savaşı’nı irdelerken çıkardığı şemaya benzer. O dönemde de belirleyici olanlar, birçok orta büyüklükte ve küçük güç tarafından “desteklenen” bir avuç emperyalist büyük güçtü.

Bugünün emperyalist büyük güçleri Avrupa’da, Almanya, Fransa, İngiltere ve Rusya; Kuzey Amerika’da ABD, Asya’da Çin ve Japonya’dır. Bu büyük güçlerin her birinin güçlü ve zayıf yanları vardır. ABD büyük güçler içinde hâlâ en güçlü konumda olandır, fakat gücü gerileme içindedir, buna karşı Çin’in gücü hızla büyümekte, aradaki fark kapanma yönünde gelişmektedir. Rusya ekonomisinden çok, askerî açıdan güçlüdür. Almanya ve Fransa, AB üzerinden konumlarını

13) Engel, “Yeniemperyalist Ülkelerin Ortaya Çıkışı Üzerine”, Verlag Neuer Weg, Ekim 2017, s. 5.

14) Lenin, “Emperyalizm”, s. 127.

güçlendirmeye çalışmaktadır. Ekonomik açıdan güçlü olan Japonya askerî açıdan hâlâ ABD'ye muhtaç konumdadır. Emperyalist güçler içinde Kanada ve İtalya büyük güçlerin hemen arkasından gelen en güçlü ülkelerdir. Onları, Hollanda, İsveç, İsviçre, Belçika, Avusturya gibi bir dizi ikinci derecede emperyalist güçler izlemektedir.

“Yeniemperyalist ülkeler” teorisyenlerine göre “**ABD hâlâ tek emperyalist süper güç konumundadır**”.⁽¹⁵⁾ Bir (ya da birden fazla emperyalist büyük gücü “süper güç”ler) adı altında ayrı bir kategori içinde ele almanın ne marksist-leninist teoriyle ve ne dünya gerçekliği ile ilgisi yoktur. Her şeyin belirleyicisi olan bir “süper” güç yoktur. Şu ya da bu ülke bir başka ülkeye göre daha güçlü olabilir. Fakat **bir ülke** bütün dünyaya **egemen olamaz**. Emperyalizm var olduğu sürece emperyalist güçler arasında keskin rekabet var olacaktır. Emperyalizmde bir süper güç ancak bir emperyalist güç, diğer bütün emperyalist güçleri kendine bağladığında, onları boyunduruğu altına aldığı anda, ya da bütün emperyalist güçler birleştiklerinde söz konusu olabilir. Burada artık “ultra emperyalizm”e varılmış olur. Bu aslında gerçekleşmesi sifıra yakın olan teorik bir olasılıktır yalnızca. ABD emperyalizmi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra emperyalist dünyada iktidarının zirvesinde bulunuyordu. O bütün emperyalist dünyanın yönetici gücü konumunda idi. Ama o dönemde ABD'yi “süper güç” ilan etmek hiçbir marksist-leninistin aklının ucundan bile geçmedi. “Süper güç(ler) teorisi daha sonra 1960'lı yılların ikinci yarısında geliştirildi. En başından itibaren yanlıştı, anti-leninistti. Daha sonra 1970'li yıllarda açıkça formüle edilen karşı devrimci “**Üç Dünya Teorisi**”nin teorik temelini oluşturdu. Biz Marksist-Leninistler süper güç kavramını ve bu temelde geliştirilen, “süper güç”ü (veya güçleri) “Dünya Halklarının Baş Düşmanı” ilan eden teorileri kökten ret ediyoruz ve tüm devrimcilere şu çağırıyoruz: Bu revizyonist teoriyle bütün bağlarınızı radikal bir biçimde kesip atın!

Bugün **emperyalist büyük güçlerin** emperyalist sistem içinde **belirleyici** güçler olduğu gerçeği, yalnızca bunların dünya proletaryasının ve ezilen halkların düşmanı (veya baş düşmanı) olduğu anlamına gelmez.

Enternasyonal proletaryanın ve ezilen halkların **baş düşmanı**

---

15) *Rote Fahne*, 16/2017, s. 27.

bir bütün olarak emperyalizm, emperyalist dünya sistemidir. Her ülkede devrimin baş düşmanı ise “o ülkenin kendi içinde” bulunmaktadır. Bu emperyalist dünya sisteminin ülkedeki temsilcisi, ülkenin egemen sınıf (ları)dır. Doğrudan sömürgesel bir işgal durumu dışında, emperyalizm bağımlı ülkelerde hükümranlığını doğrudan değil, dolaylı olarak, ülkenin emperyalizmle ilgili işbirliği içinde bulunan hâkim sınıf(lar)ı üzerinden sürdürür.

Emperyalist dünya sisteminde güç dengeleri değişiyor...

Lenin emperyalizmin temel özelliklerini incelediği yerde şöyle diyor:

“Paylaşımaya katılanların güçler dengesi ise eşitsiz biçimde değişmektedir, çünkü kapitalist düzende tek tek girişimlerin, tröstlerin, sanayi dallarının ve ülkelerin eşit şekilde gelişmeleri olanaksızdır. Yarım yüzyıl kadar önce Almanya, kapitalist gücü o zamanki İngiltere ile karşılaştırıldığında, zavallı bir hiçti; Rusya ile karşılaştırıldığında Japonya da aynı durumdaydı. On ya da yirmi yıl sonra, emperyalist güçlerin nispi güçlerinin değişmeden kalacağı varsayımı “düşünülebilir” mi? Kesinlikle düşünülemez.”⁽¹⁶⁾

Olgu şudur: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra emperyalist dünyada oluşan güç dengesi, özellikle 1990'lı yıllarda sosyal emperyalist kampın çöküşüyle dramatik bir şekilde değişikliğe uğradı. İkinci Dünya Savaşı'ndan tartışmasız en güçlü emperyalist büyük güç olarak çıkan ABD emperyalizmi, süreç içinde açık ara birinci güç olma konumunu yitirme yönünde gelişirken, rakipleri Rusya yanında Avrupa'daki diğer emperyalist büyük güçler, Asya'da Japonya arayışına kapama yönünde güçleniyordu. 2000'li yılların başında, bu rakiplerin içine Çin de katıldı. Çin, Çin'e akan yabancı sermayeyi de kullanarak büyük bir hızla gelişti. Çin'in ekonomik gücü 1978'de ABD'ninki ile karşılaştırıldığında dikkate alınmaya değer bir büyüklükteydi. Çin, ekonomik açıdan bugün ABD'nin baş rakibi konumundadır. Almanya ve Fransa, 27 üyeli AB'nin, diğer üyelerinin de ekonomik güçlerini kendilerine eklemeyerek ABD ve Çin'le ve tabii Rusya ile

16) Lenin, “Emperyalizm”, s. 125.

de rekabette kendilerini güçlendirmeye çalışıyor. İtalya emperyalist büyük güç olma konumundan uzaklaşmıştır, fakat hâlâ büyük güçlerin hemen arkasından gelen güçlü bir emperyalist ülke.

Askeri güç açısından ele alındığında Rusya hâlâ ABD'nin bu alandaki esas rakibi durumunda, fakat Çin, bu alanda da hızla ilerliyor. Almanya, Japonya, Fransa da silahlanmaya devam ediyorlar. İngiltere aslında bugün sahip olduğu askeri gücü olmasa, hegemonya dalaşında söyleyecek fazla lafı olmayan bir ülke konumunda. Emperyalist büyük güçler arasındaki güç dengesinin güncel görünümü kabaca böyledir.

Emperyalizme bağımlı ülkelerin bugünkü dünya sistemindeki yerine gelince durum şöyledir: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra eski sömürge sisteminin yerini yeni sömürgecilik sistemi aldı. Bunun gerisinde İkinci Dünya Savaşı'nda faşizmin yenilmiş olması, Çin'de ve bir dizi Doğu Avrupa ülkesinde halk demokrasisi sistemlerine sahip ülkelerin ortaya çıkması, emperyalist dünya sisteminin bir bütün olarak zayıflamış olması olguları yatıyordu. Asya, Latin Amerika ve özellikle Afrikada halklar sömürgeci bağımlılığa karşı ayaklandılar. Halkların kurtuluş hareketleri sömürgecilik sistemini çöktürdü.

Emperyalistler ülkelerin büyük çoğunluğu sömürgeci egemenliklerinden vazgeçmek, "sömürge"lerine "bağımsızlık vermek" zoruyla kaldılar. Düzinelerce yeni, bağımsız devletler oluştu. Birçok ülkede ne yazık ki siyasi bağımsızlık ekonomik bağımsızlıkla tamamlanamadı. Birçok eski sömürge, yeni sömürgeye -yani görünürde siyasi olarak bağımsız ve fakat gerçekte binlerce bağla emperyalist sisteme bağlı ülkeler- dönüştü. Bunlar her şeyden önce **ekonomik** açıdan emperyalist güçlere bağlı olan **bağımlı, ezilen ülkelerdi**.

Daha Lenin döneminde emperyalizmde yeni sömürgeci tipe bağımlılık olgusu vardı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte bu tip bağımlılık, bağımlılığın esas biçimi hâline geldi. Emperyalist sistemde özsel olanda, dünyanın bir avuç ezen emperyalist güç ve bunlar tarafından ezilip sömürülen ülkeler biçiminde bölünmesinde değişen bir şey olmadı. Ezilen ülkelerin, ezilip sömürülmesinin biçimi daha rafine ve daha zor kavranabilir hâle geldi. Fakat bu siyasi bağımsızlık, devlet olarak var olma, bağımlı ülkelerdeki egemen sınıflara kendi çıkarlarını dile getirme ve gerçekleştirme konusunda

daha geniş bir hareket alanı açtı. Yeni sömürge tipte bağımlılık her ülkede, o ülkenin büyüklüğü, stratejik önemi, yeraltı/yerüstü zenginlikleri, kapitalizmin gelişme derecesi, milli burjuvazinin gücü ve benzerine bağlı olarak çok değişik görünümlere sahiptir.

Son on yıllarda emperyalist ülkelerde muazzam boyutlara ulaşan mali sermaye daha kârlı yatırım alanları peşinde önemli ölçüde bağımlı ülkelere de aktı, emperyalist metropollerden bağımlı ülkelere sermaye ihracı büyük boyutlara ulaştı. Bu hemen bütün bağımlı ülkelerde kapitalizmin daha hızlı bir gelişmesini beraberinde getirdi. Birçok bağımlı ülkede yabancı sermaye ile işbirliği içindeki “yerli” sermaye tekelleri ortaya çıktı. Bağımlı ülkelerde oluşan bu tekeller tabii ki kendilerini yalnızca iç pazarla sınırlama durumunda değiller; bunlar başka ülkelerde de sermayelerini arttırma imkânları arıyorlar.

Bu gelişme, emperyalist dünyada güç dengelerinin değişmesi ve emperyalist büyük güçler arasında dünyanın yeniden paylaşılması konusunda rekabet mücadelelerinin sertleşmesi olgusu ile birleştiğinde, bir dizi bağımlı kapitalist ülkede egemenlerin relatif daha “bağımsız” tavırlar alma, kendi emperyal emellerini formüle etme imkânlarını arttırdı. Fakat kendi emperyal hedeflerini ilan etmek, bunu yapanları hemen otomatik olarak emperyalist güç hâline getirmiyor. Çünkü istemek/söylemek ile yapabilmek bir ve aynı şey değil. İşte Arjantin cuntasının Malvinas/Falkland macerası. İşte Türk burjuvazisinin “Bayram namazını altı ay içinde Şam’da Emevi Camii’nde kılma” rüyası!

Son on yıllarda bazı bağımlı ülkelerde kapitalizmin hızla gelişmesinin temel direklerinden biri -yukarıda da belirttiğimiz gibi- metropol ülkelerinden kapitalizmin belli ölçülerde gelişmiş olduğu bağımlı ülkelere güçlü sermaye ihracıdır. İhraç edilen sermaye bu ülkelerde kapitalizmin hızlı gelişmesini beraberinde getirmiştir:

Lenin, “*Emperyalizm*” adlı eserinde 1916’da şunu tespit ediyordu:

“Sermaye ihracı, sermayenin ihraç edildiği ülkelerde onu olağanüstü hızlandırarak kapitalist gelişmeyi etkiler. Böylece sermaye ihracı ihracatçı ülkelerdeki gelişmeyi bir parça durdurma eğilimi taşısaya da, bunun ancak tüm dünyada kapitalizmin gelişmesi ve

derinleşmesi pahasına olduğu ortadadır.⁽¹⁷⁾

Tabii ki böyle bir gelişmede **yeni emperyalist** güçlerin ortaya çıkması da mümkündür. Lenin 1916'da şunu tespit ediyor:

“Kapitalizm, en hızlı, sömürgelerde ve denizaşırı ülkelerde büyümektedir. Bizzat bu ülkelerde yeni emperyalist güçler (Japonya) doğmaktadır...”⁽¹⁸⁾

MLPD de Lenin'in bu tespitine atıfta bulunuyor. Tabii bu tespitte bugün önce “Sömürge ve denizaşırı ülkeler” sözcükleri yerine “emperyalizme bağımlı ülkeler” konmalıdır. Gayet tabiidir ki, emperyalizme bağımlı belli ülkelerde kapitalizm, bir zamanlar emperyalizme bağımlı olan bir kapitalist ülkenin emperyalist bir güce dönüşmesine götürecektir ölçüde gelişebilir. Bu mümkündür, ama zordur. Zordur, çünkü emperyalist güçler kendilerine rakip olarak ortaya çıkacak yeni bir emperyalist gücün oluşmasını istemez ve bunu ellerindeki tüm imkânlarla engellemeye çalışır. Çünkü bağımlı ülkeler genelde çıkış noktasında ekonomik olarak geridir, kapitalizmin temelleri az gelişmiştir ve emperyalist güçlerle aradaki mesafe büyüktür vs. Fakat diğer yandan eğer bu ülkelere sermaye ihracı çok kapsamlı ise, ülkenin ekonomik potansiyeli yüksek ise, bağımsızlaşma isteğine sahip ve bu yönde hareket eden bir milli burjuvazi varsa bu mümkündür. Bu yüzden kimi maoist grubun, emperyalizme bağımlı bir ülkenin hiçbir zaman emperyalist bir güce dönüşmeyeceği iddiası yanlıştır. Bu bağlamda gerekli olan her bir ülkenin sosyo-ekonomik yapısının somut araştırılması, böyle bir gelişmenin gerçekten olup olmadığı ve nasıl sorusuna bilimsel analiz temelinde somut cevap verilmesidir.

MLPD'nin yaptığı gibi baştan savma genellemeler bu bağlamda bir işe yaramamaktadır. MLPD toptancı bir biçimde BRICS ve MIST ülkeleri yanında İran, Arjantin, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar'ı “yeniemperyalist ülkeler” olarak adlandırıyor. Biz, bu ülkeleri tek tek derinlemesine analiz etmedik, bu aslında söz konusu ülkelerin marksist-leninist güçlerinin işi.

Fakat bir değerlendirme yapılırken, çok genel olarak şu nok-

17) Lenin, “Emperyalizm”, s. 69.

18) age, s. 102.

talara dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyörüz:

Bir ülkenin Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın büyüklüğü ve gelişmesi konusunda (GSYH/BIP) rakamlar, tek başına o ülkede kapitalizmin yapısı ve gücü hakkında ve o ülkenin kapitalist mi/emperyalist mi olduğunun analizinde yeterli veriler değildir. Kapitalizmin ya da kapitalist ekonominin gerçek gücü hakkında örneğin kişi başına BIP rakamları, genel BIP rakamlarından daha fazla bilgi vericidir. Genel olarak şu söylenebilir: Bir ülkede kişi başına düşen GSYH (BIP) (bunu parasal olarak "gelir" biçiminde ifade edebiliriz) ne kadar yüksekse, kapitalizm o ölçüde gelişmiş demektir.

Bu, kişi başına GSYH ölçütü temelinde değerlendirme yaptığımızda, "yeniemperyalist" ülkelerin en iyi hâlde orta derecede gelişmiş "gelişmekte olan ülkeler" olduğunu görürüz. Bunun istisnası petrol/gaz zengini feodal devletler olan Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar'dır. Bunlarda da "kişi başına" gelir hesabı yalnızca resmi vatandaşlar üzerinden yapılmakta, bu ülkelerde emekçilerin büyük çoğunluğunu oluşturan göçmen işçiler hesap dışı tutulmaktadır. MLPD'nin "yeniemperyalist"ler içinde saydığı emperyalist büyük güçlerin kişi başına GSYH dünya sıralamasında (Nisan 2018 -Uluslararası Para Fonu- tahminlerine göre) 192 ülke içinde 66 (Rusya) ve 75. (Çin) sıradadır.⁽¹⁹⁾

Onları büyük güç yapan kişi başına düşen GSYH değil, bu ülkelerin olağanüstü alan ve nüfus büyüklüğü yanında muazzam ekonomik ve askeri potansiyelleridir.

Lenin "*Bütün tanımlamaların, gelişmesini tamamlamış bir görüngünün bütün bağlantılarını kapsayamayacağından ötürü genelde itibarı ve görelî bir önemi olduğunu unutmadan*", bu gerçeğin bilincinde olarak emperyalizmin temel özelliklerini şöyle tanımlar:

"... üretimin ve sermayenin yoğunlaşmasını tekelleri doğuracak kadar arttırarak, gözlerimizin önünde tekel durumuna dönüşmeye başlamış ve karteller, sendikalar, tröstler ve sermayeleri bunlarla iç içe geçmiş, milyarları çekip çeviren bir düzine banka oluşmuştur. Bu arada tekellerin içinden çıktıkları serbest rekabeti

19) https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_der_L%C3%A4nder_nach_Bruttoinlandsprodukt_pro_Kopf.

yok etmediklerini, onun üstünde ve yanında var olmaya devam ettiklerini, böylece de son derece keskin, şiddetli sürtüşmelere, çatışmalara yol açtıklarını görüyoruz. Tekel, kapitalizmden, daha yüksek bir düzene geçiştir.

Emperyalizmin olanaklı en kısa tanımını yapmak gerekseydi, emperyalizmin kapitalizmin teknelci aşaması olduğunu söyledik. Bu tanımlama temel öğeyi içermiş olurdu; çünkü bir yandan mali sermaye, birkaç teknelci büyük bankada yoğunlaşmış ve teknelci sanayi gruplarının sermayeleriyle iç içe geçmiş banka sermayesidir; öte yandan, dünyanın paylaşılması da herhangi bir kapitalist devletçe el konmamış bölgelere kolayca yayılan sömürge politikasından, tamamıyla paylaşılmış olan yeryüzüne teknelci bir şekilde egemen olma sömürge politikasına geçiştir.

Ne var ki, en kısa tanımlar, en önemli olanı özetledikleri için kolay olsalar da tanımlanacak görüngünün çok önemli bazı çizgileri buradan çıkarsanmaya başladığında yetersiz kalır. Bu bakımdan -bütün tanımlamaların, gelişmesini tamamlamış bir görüngünün bütün bağlantılarını kapsamayacağından ötürü genelde itibari ve görelî bir önemi olduğunu unutmadan- emperyalizmin aşağıdaki beş temel özelliğini kapsayan bir tanımlama yapmak zorundayız. 1) üretimin ve sermayenin yoğunlaşması, ekonomik yaşamda tayin edici rol oynayan tekelleri yaratacak kadar yüksek bir seviyeye ulaşmıştır; 2) banka sermayesi sanayi sermayesiyle iç içe geçmiş ve bu "mali sermaye" temelinde bir mali oligarşi oluşmuştur; 3) meta ihracından farklı olarak sermaye ihracı özel bir önem kazanmıştır; 4) dünyayı aralarında paylaşan uluslararası teknelci kapitalist birlikler oluşmuştur; 5) kapitalist büyük güçler tarafından dünyanın teritoryal paylaşımı tamamlanmıştır. Emperyalizm, tekellerin ve mali sermayenin egemenliğinin ortaya çıktığı, sermaye ihracının birinci planda önem kazandığı, dünyanın uluslararası tröstler arasında paylaşılmasının başlamış olduğu ve dünyadaki bütün toprakların en büyük kapitalist ülkeler arasında paylaşılmasının tamamlanmış bulunduğu bir gelişme aşamasına ulaşmıştır.

*kapitalizmdir.*²⁰⁾

Lenin'in formüle ettiği bu özelliklerden yola çıkarak biz, bugün de kapitalist bir ülkenin emperyalist bir ülkeye dönüşüp dönüşmediği konusunda değerlendirme yapabiliriz.

Ancak burada da şunlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- a) Burada emperyalizmin temel özellikleri içinde sayılanların tümü bir bütünü parçalarıdır, bütünlük içinde ele alınmalıdır. Buradaki noktalardan hiçbiri, ya da birkaçı yalnız başına bir ülkenin emperyalist ilan edilmesi için yetmez.
- b) Tekeller konusunda, ekonomide tekellerin varlığı değil, ekonomide tekellerin rolünün belirleyici olup olmadığı önemlidir.
- c) Bağımlı ülkelerde banka sermayesinin, sanayi sermayesi ile kaynaşması meselesinde, yabancı sermayenin oynadığı rol, yerli bir mali sermaye olup olmadığı, varsa gücünün ne olduğu somut olarak incelenmelidir.
- d) Sermaye ihracı bağlamında, sermaye ithalinin durumu da sorgulanmalıdır. Emperyalizm tartışmasında, özellikle bağımlı ülkelerde ülkenin net sermaye ihracatçısı mı yoksa net sermaye ithalatçısı mı olduğu önemlidir. İhraç edilen sermayenin yapısı da dikkate alınmalıdır. (Örneğin, ihraç edilen sermayenin içinde ne kadar “yabancı sermaye” vardır?)
- e) Eğer sermaye ihracatı ile sermaye ithalatı arasında negatif bir sonuç varsa, bunun yanında ülkenin dış ticareti de açık veriyorsa o zaman bu negatif bilançoğu düzelterebilecek başka güçlü yanlar olup olmadığı sorgulanmalıdır. (Örneğin askeri güç, dünya ekonomisi içinde ağırlık vs.)
- f) Ülkenin tekelci sermayesinin “enternasyonal kapitalist birlikler” içinde ağırlığı ve yeri nedir?
- g) Dünyanın paylaşımında ya da yeniden paylaşılmasında ülkenin bağımsız olarak oynadığı rol nedir?
- h) Her kapitalist ülke emperyalist bir ülkeye doğru gelişme ve başka ülkeleri/halkları sömürme eğilimine sahiptir. Bu, kapitaliz-

20) Lenin, “Emperyalizm”, s. 91-92.

min doğasında vardır. Kendileri bağımlı/ezilen konumda olan kapitalist ülkelerin kendileri de belli ölçülerde başka ülke ve halkları ezip sömürebilirler. Bir ülke, kategorileştirilirken söz konusu ülkenin karakterini belirleyen esas unsurun ne olduğu, hangi yanın ağır bastığı belirlenmeli; ülkenin genelde ezen-sömüren bir avuç emperyalist güçlerden biri mi, yoksa ezilen sömürülen ülkelerden biri mi olduğu sorusuna bu temelde cevap verilmelidir.

Ve son olarak da en önemlisi: Değerlendirmede belirleyici olan şey gelişme imkânları değil, anda ne olduğudur.

Sermaye ihracı...

MLPD, “yeniemperyalist ülkeler” teorisinde şunları söylüyor:

“Bir emperyalist ülke için özsel ekonomik işaretlerden biri bir başka ülkeyi sömürme ve ona hükmetme dürtüsü ve yeteneğidir. Lenin sermaye ihracını, finans kapitalin sömürgeler ve yarı sömürgeler üzerindeki emperyalist egemenliğinin özsel işareti olarak adlandırmıştır.

Dünya çapında, yurtdışına doğrudan yatırım, yani sermaye ihracı stoku, 2015 yılında 25 trilyon ABD doları değeriyle en yüksek seviyesine ulaşmıştı. Bu kriz öncesi 2007deki en yüksek değer olan 18 trilyon dolara göre yüzde 39 artış demektir. 2008 ile 2014 arasındaki dönemde, yeniemperyalist ülkelerin yurtdışına yıllık olarak ihraç ettikleri sermayenin dünya çapındaki sermaye ihracı içinde payı 2007 yılındaki yüzde ondan, takriben yüzde 30'luk rekor seviyesine yükseldi.”⁽²¹⁾

Sermaye ihracı emperyalizmin özsel kıstaslarından biridir. Hangi biçimde olursa olsun sermaye ihracı olmayan bir ülke emperyalist olarak değerlendirilemez. (Yurtdışı doğrudan yatırımı ile sermaye ihracının eşitlenmesi yanlıştır. Yurtdışı doğrudan yatırımı sermaye ihracının yalnızca bir biçimidir. Örneğin devlet tahvillerinin satın alınması vb. de sermaye ihracıdır.)

Sermaye ihracı konusunda kapitalizm ile emperyalizmi ayıran Le-

21) Rote Fahne, 24/2016, s. 39.

ninè göre şudur:

“Meta ihracatından farklı olarak sermaye ihracı özel önem kazanmıştır... Sermaye ihracı birinci planda önem kazanmıştır.”⁽²²⁾

Hangi kapsamda olursa olsun sermaye ihraç eden bir ülke emperyalist veya “yeniemperyalist” bir ülke midir?

Hayır, burada tabii ki ihraç edilen sermayenin kapsamı ve kalitesi, ihraç edilen sermaye ile ithal edilenin karşılaştırılması vb. faktörler çok önemli rol oynar.

“Yeniemperyalist ülkeler” teorisyenlerinin yukarıda yaptığımız alıntılarında bütün bunlar dikkate alınmamaktadır. Burada bütün “yeniemperyalist” ilan edilenler yine aynı kap içine atılmaktadır. Bunun ötesinde rakamlar verilirken alıntı yapılan tabelada “gelişmekte olan ekonomiler” (developing economies) kategorisi altında ele alınan bütün ülkelerin toplam rakamı “yeniemperyalist” ilan edilenlerin rakamı olarak gösterilmektedir.⁽²³⁾

“Dünya Yatırım İstatistikleri” (WIR) raporunda kullanılan “Gelişmekte olan ekonomiler” kategorisi Avrupa’da, AB ülkeleri + Cebelitarık, İzlanda, Norveç, İsviçre, Kuzey Amerika’da Kanada ve ABD + Avustralya, Bermuda, İsrail, Japonya ve Yeni Zelanda dışındaki bütün ülkeleri kapsayan genişlikte bir kategoridir.

MLPD’nin bize sunduğu sonuçlar bunun dışında da doğru değildir:

“WIR 2008” (Dünya Yatırım Raporu 2008)’e göre, 2007 yılında dünya çapında yurtdışına doğrudan yatırım biçiminde ihraç edilen sermayenin tutarı 1.996.514 milyon ABD doları idi. Aynı yıl yalnızca MLPD tarafından yeniemperyalist olarak adlandırılan 14 ülkenin değil, **“gelişmiş ekonomiler”** (ABD, Kanada, bütün AB ülkeleri, Cebelitarık, İzlanda, Norveç, İsviçre, Avustralya, Bermuda, İsrail, Japonya, Yeni Zelanda) denilen kategori dışında ele alınanların toplam yurtdışı doğrudan yatırım tutarı 253.145 milyon dolardı. Bunların dünya çapındaki yurtdışı doğrudan yatırım tutarı içindeki payı %12,68 idi.

22) Lenin, “Emperyalizm”, s. 92.

23) http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_en.pdf.

2014 yılında yurtdışı doğrudan yatırımı biçiminde sermaye ihracının dünya çapındaki tutarı 1.354.046 milyon dolardı. “Gelişmekte olan ekonomiler”in tümünün yurtdışı doğrudan yatırım biçimindeki sermaye ihracının tutarı 468.148 milyon dolardı. Bunun dünya çapında yurtdışı doğrudan yatırımları toplamı içinde payı %34,57 idi.

Fakat 2015 yılında resim biraz değişti. Dünya çapında yurtdışı doğrudan yatırımı (FDI) biçiminde sermaye ihracının tutarı 1.474.242 milyon dolardı. Gelişmekte olan ülkelerin FDI ihraç tutarı 377.938 milyon dolardı. Bir yıl önce %34,57 olan pay, %25,66’ya düşmüştü.

Yani rakamlar ve pay yıldan yıla oldukça büyük dalgalanmaları gösteriyor. Ancak şu olgu: Yurtdışı doğrudan yatırımları (FDI) biçiminde sermaye ihracında “gelişmekte olan ülkeler”in payı son yıllarda önemli ölçüde artmıştır.

Bu sayıların nasıl yorumlandığından bağımsız olarak şu tavırlar yanlıştır:

a) Burjuva istatistiklerinde “gelişmekte olan ekonomiler” kategorisi içinde sayılan ülkelerin tümünün bir kaba konması ve bunun da devrimciler tarafından sorgulanmadan üzerlenilmesi,

b) “Yeniempyralist” denen ülkelerin sermaye ihracı noktasında bir kaba konması.

Bu bağlamda örneğin 2015 yılında emperyalist büyük güç Çin’in (ki burjuva istatistiklerinde Çin hâlâ “gelişmekte olan ülkeler” kategorisinde sayılıyor!) tek başına gerçekleştirdiği yurtdışı doğrudan yatırım toplamı 127.560 milyon dolardır, yani bütün “gelişmekte olan ülkelerin” toplamının %33,75’i. Buna bir de Hong Kong’un toplam 55.143 milyon dolarlık FDI’sini katarsak, Çin’in tüm “gelişmekte olan ekonomi”lerin toplam yurtdışı doğrudan yatırımları içindeki payı yüzde 48,81’e çıkar.

Bu rakamın karşısına örneğin güya “yeniempyralist” Türkiye’nin 2015 yılında gerçekleştirdiği FDI ihracı toplam değerini (4 778 milyon ABD doları) ve onun toplam içindeki payını (bütün “gelişmekte olan ekonomilerin” içinde yüzde 1,26; dünya çapında %0,32) koyarsak gerçek güç ilişkileri daha iyi anlaşılır.

Bu kuşkusuz “hiç yok”tan fazladır. Ama bu bize, Türk burjuvazisinin de yurtdışında doğrudan yatırım yaptığından ve fakat dünya

çapında fazla önemi olmadığından öte bir şey söylemez.

Fakat FDI biçiminde sermaye ihracı konusunda, Türkiye’den de kötü durumda olan “yeniempyalist”! ülkeler de vardır: İran’ın 2015 FDI ihrac değeri 139 milyon dolar; Arjantin’inki 1.139 milyon dolar ve Brezilya’nınki 3.072 milyon dolardı.

Burjuva istatistiklerine bunlar sorgulanmadan takılınıp kalınırsa ve sermaye ihracı emperyalizmi belirleyen tek kıstas olarak alınırsa o zaman örneğin Britanya Virgin Adaları 2015’deki 76.169 milyon dolarlık FDI ihrac değeriyle neredeyse emperyalist büyük güç olarak bile ilan edilebilir! Fakat biz onun Büyük Britanya’nın bütün dünyada kapitalistler tarafından “vergi cenneti” olarak, kara para aklama aracı olarak kullanıldığı küçücük bir sömürge olduğunu biliyoruz.

Türkiye: “Yeniempyalist” mi?

MLPD tarafından “yeniempyalist” olarak değerlendirilen ülkelerin bir çoğu hakkında derinlemesine bir araştırmamız yok. Bu görev aslında söz konusu her ülkenin marksist-leninist güçlerinin görevi. Diğer ülkeler konusunda ancak marksist-leninist öğretiden yola çıkarak genel sözler edebiliriz. Fakat sosyo-ekonomik yapısını derinlemesine incelediğimiz ülkelerimiz Kuzey Kürdistan/Türkiye konusunda somut olarak tavır takınacak durumdayız.

Bugün Türkiye’de egemen olan AKP hükümetinin Batılı emperyalistlere karşı takındığı tavırlara, ya da tersine bakarsak **çok açık olarak gelişen bir rekabetten** söz edebiliriz. İki taraf ta retorikte diğer tarafı, Türkiye NATO’nun üyesi ve Batılı emperyalist güçlerin “resmi” müttefiki olmasına rağmen, Türkiye Batılı emperyalist güçlerle koparılması çok güç olan sıkı bağlara sahip olmasına rağmen, yer yer açıkça düşman olarak adlandırıyor.

Gün geçmiyor ki, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve AKP hükümeti üye ve sözcüleri Batılı emperyalist güçleri, en başta da Hollanda, Almanya, Avusturya, Fransa ve genel olarak AB’yi ve İsviçre’yi, toptancı bir şekilde “terör destekçisi”, “hain”, “iki yüzlü”, “çifte standartçı” olarak damgalamasın. Birçok Batılı siyasetçinin AKP politikacılarına ve taraftarlarına karşı takındığı kimi tavırlar yer

yer faşist olarak nitelendiriliyor. Bazı Alman ve Avusturyalı politikacılar “Nazilerin halefi” olarak nitelendiriliyor. Batılı, en başta Avrupalı emperyalist güçler, şimdi “bağımsız”, “yerli ve milli bir politika” izleyen “Yeni Türkiye”yi istemedikleri, Türkiye’nin güçlenmesinden korktukları için Türkiye’ye karşı düşmanca davranmakla suçlanıyor. AKP hükümetinin, ABD emperyalizmine karşı şimdi takındığı tavrın, AKP’nin ilk hükümet olduğu dönemdeki tavrı ile de bir ilgisi yok. Suriye’de, Türk ve Amerikan askeri güçleri yer yer birbirlerine karşı savaş tarafı hâline geldiler. Erdoğan kendisini, antiemperyalist savaşçı, dünyada “bütün mazlumların” en başta da “mazlum Müslüman halkların” gerçek sözcüsü, temsilcisi olarak tanııyor.

Buna karşı gün geçmiyor ki, Batı medyası ve açık faşistinden, en “sol”cusuna, hemen tüm Batılı siyasetçiler “Erdoğan ve Türkiye’yi dövme” ritüelini, güncel siyasetin temel maddelerinden biri olarak yerine getirmesin. Erdoğan, Türkiye’yi demokrasiden tek adam diktatörlüğüne sürüklemekle suçlanıyor. 16 Nisan 2017’deki anayasa değişikliği referandumunda birçok Alman siyasetçisi açıkça “Hayır” kampanyası yürüttü. Saldırgan bir biçimde Erdoğan ve AKP hükümetinin devrilmesi dilekleri seslendirildi. 2018’de yapılan seçimlerde de aynı şey tekrarlandı. Gülecilerin 15 Temmuz 2016’daki başarısız darbe girişimi ardından ABD ve Avrupa ülkeleri kaçak darbeciler için sığınacak güvenli limanlar oldular. Yer yer Batı medyasında ve devlet kurumlarında 15 Temmuz darbesinin aslında Erdoğan ve AKP hükümeti tarafından düzenlenen bir tiyatro olduğu görüşleri dile getirildi.

Bütün bunlar acaba emperyalist güçler arasında bir rekabetin ifadesi midir? Türkiye, acaba daha şimdiden eski emperyalist efendileri ile göz hizasında rekabet edebilen yeni bir emperyalist güce mi dönüşmüştür?

MLPD, “yeniemperyalist ülkeler” teorisinde bu konuda verdiği cevapta kendinden emindir. Ona göre Türkiye “yeniemperyalist” bir ülkedir. Bu iddiayı kanıtlamak için bir dizi gerekçe getirilmektedir. Bunlardan biri şudur:

“Erdoğan birleşik bir Rojava’yı engellemek ve Türkiye’nin yakın Ortadoğu’da egemen etkisini garanti altına almak için bir köprü başı yaratmak istiyor. Bu saldırgan yayılcılığın geri plânında Türkiye’nin, tekelleri hızla genişleyen yeniemperyalist bir güce dö-

nüşmesi yatıyor.⁽²⁴⁾

Burada Türkiye'nin tarihi gelişmesi konusunda derin bir bilgisizlik kendini açığa vuruyor.

Türk burjuvazisinin (Yalnızca Erdoğan'ın değil! Erdoğan Türk burjuvazisinin andaki temsilcilerinden hükümette olanıdır. Türkiye'deki diktatörlük "Bir kişinin diktatörlüğü" değil, bir sınıfın diktatörlüğü, Türk burjuvazisinin diktatörlüğüdür.) "**Orta ve Yakın-Doğu'da egemen etkisini garanti altına almak**" isteği hiç de yeni değildir. Daha 1974 yılında Türk ordusu Kıbrıs'ın kuzeyini -kısmen NATO'nun isteğinin tersine- askeri olarak işgal etmiştir. Bu işgal bugün de sürüyor. Bu, o dönemde sermaye ihracı sifıra yakın olan bir ülkenin emperyalist bir edimi idi. Orta ve Yakın-Doğu'daki **bütün bölgesel güçler** (tabii sadece buradakiler değil, her yerdeki bölgesel güçler için geçerlidir bu) için, onların bölgede etkinliklerini garanti altına almak ve genişletmek amaçtır. Bunun için ille de "yeniemperyalist" olmak gerekmez. **Kapitalist/milliyetçi/şovenist** olmak yeterlidir. Amacı gerçekleştirmek için yeterli askeri güç ve elverişli enternasyonal şartlar varsa, o zaman o amaç gerçekleştirilebilir de.

Rojava (Batı Kürdistan) için şunların bilinmesi gerekir: Burası Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye ile sınır bölgesindeki alandır. Alanda yaşayan nüfusun çoğunluğunu Kürtler oluşturmaktadır. Kürtler dışında burada yaşayan Arap, Türkmen, Yezidiler vb. başka etnik gruplar da vardır. Nüfus sadece etnik açıdan değil, dini ve mezhepsel açıdan da çeşitlilik gösterir. Merkezi Suriye devleti bilindiği gibi 2011 yılında başlayan iç savaşta çöktü. Yeni moda deyimle 2011'den bu yana "failed state" çökmüş devlet. Bu çökmüş devletin topraklarında ganimet savaşı yürüyor. Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki Rojava (Batı Kürdistan) ile sınırı 800 km'nin üzerindedir. Burada başta **ABD ve Rusya** olmak üzere bütün emperyalist büyük güçler, **özel olarak Alman emperyalizmi** de etki alanlarını güvenceye almak ve alanı kendi kontrollerine geçirmek için mücadele ediyorlar. Suudi Arabistan, İran, İsrail ve Türkiye'de, Suriye'nin yeniden şekillendirilmesi mücadelesinde kendileri için maksimumu elde edebilmek için savaşın içindeler. Bunun dışında şu olgu var: 1984'den bu yana Türki-

24) "Neuimperialistische Türkei auf Expansionskurs", ("Yeniemperyalist Türkiye yayılmacılık rotasında"), Rote Fahne, 21/2016, s. 22, çeviri bize ait.

ye'ye karşı **haklı bir savaş** yürüten PKK, faşist T.C. devleti tarafından terörist düşman olarak değerlendiriliyor ve barbarca yok edilmeye çalışılıyor. PKK, Rojava'da büyük etkiye sahip. Türk hâkim sınıfları ve onların faşist devleti açısından Rojava ve Suriye'de savaş yürüten PYD, YPG, YPJ gibi örgütler PKK'nin Suriye'deki uzantılarıdır. Onlar da Türk devleti açısından "Türkiye'nin toprak bütünlüğünü" tehdit eden terörist örgütlerdir.

PKK, uzun yıllardan beri ayrılma ve ayrı bir ulusal Kürdistan devleti kurma hedefini pragmatik olarak terk etmiştir. Fakat bu Türk burjuvazisinin bölücülük öcüsünü bir kenara koymasını beraberinde getirmedi, getirmiyor.

Türk burjuvazisi, Rojava'da PKK dostu bir yönetimin varlığını da kendi varlığına yönelik bir tehdit olarak görüyor. Bu şartlar altında, Türk hâkim sınıflarının ellerindeki tüm araç ve imkânları kullanarak **birleşik bir Rojava'yı** mutlaka engellemek istemelerinde şaşkıncu bir şey yoktur. Bunun için Türkiye'nin "yeniemperyalist" olması gerekmez. Türk milliyetçisi/şovenist olması yeter!

Türk burjuvazisi, tabii ki Ortadoğu'da çöken devletlerde (şimdilik somut olarak Irak ve Suriye'de) bu devletlerin yeniden paylaşımında kurulacak kurtlar sofrasında yer almak, pazarlıklara katılmak ve kendisi için mümkün olan en büyük parçayı almak istiyor. Yani YPG, PYD, YPJ, PKK'ya yakın olmasalardı bile, Türkiye'nin Suriye'ye askeri müdahalesi büyük ihtimaldi. Türk burjuvazisi, tabii ki bölgenin enerji kaynakları zenginliğinden yararlanmak istiyor. Tabii ki savaşla harap edilmiş ülkelerin yeniden inşasında yer alıp kâr etmek istiyor, tabii ki bu pazarlara kendi ürünlerini satmak, savaş araç gereçleri satıp kazanmak istiyor. Tabii ki emperyalist işgalci, yayılmacı emelleri, hayalleri, rüyaları var. Tabii ki eğer şartlar elverdiğinde bunları gerçekleştirmek için adımlar da attı, atar. Onun rüyaları içinde örneğin 30. Ekim 1918'de yapılan Mondros ateşkes anlaşmasında Türkiye'nin ulusal sınırları içinde sayılan **Musul ve Kerkük**'ü, petrol açısından Irak'ın (Güney Kürdistan'ın) bu en zengin bölgelerinden birini **ilhak etmek**, Türkiye'ye katmak var. Bu rüyalar içinde Türkiye'yi, **Sünni İslam dünyasının merkezi** hâline **getirmek**, Osmanlı devletinin eski "büyüklüğü"ne yeniden kavuşmak var. Fakat bilindiği gibi rüyalar gerçek değildir. Gerçekte Türk burjuvazisi bugünkü Türk devletinin

güney sınırında yürüyen, Suriye'nin içlerine de uzanan savaşta, her şeyden önce Irak ve Suriye'nin uğradığı "kader"e uğramamak, Türk devletinin sınırlarının, T.C.'nin toprak bütünlüğünün, devlet olarak varlığının sorgulanmasını engellemek, öncelikli hedefine sahip. Aslında eğer emperyalist büyük güçlerden biri ciddi olarak Kürt ulusal hareketini desteklerse ve Türkiye'ye karşı "Bağımsız Kürdistan Devleti"nden yana açık tavır takınırsa, bugünkü Türkiye'nin de "çökmüş devlet" hâline gelmesi, getirilmesi opsiyonu da gerçekçi bir opsiyondur. Türk burjuvazisinin paranoya seviyesindeki en büyük korkusu da budur. Onlar emperyalistlerin Türkiye'yi, **bağımsız Ermenistan ve Kürdistan'ın** da kurulmasını öngören Paris (Sevr) anlaşması şartlarına döndürmek istediği korkusuna sahipler.

Ermenilere karşı soykırım ve Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde Türkiye'deki **Rumların sürülmesi**, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda temel unsurlardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşum aşamasında, daha henüz Birinci Dünya Savaşı ertesinde Anadolu'nun emperyalist-sömürgeci işgaline karşı mücadelenin yürüdüğü dönemde **Türk burjuvazisinin Kürt ulusuna karşı siyaseti sömürgeci**, Türk milliyetçisi asimilasyon siyaseti idi. Bugün Rojava konusunda izlenen siyasette yeni olan bir şey yoktur. Ve bu siyaset Türkiye'nin "yeniemperyalist" olduğunu ispatı vs. değildir. Henüz Türkiye genişleme dürtüsüne sahip tekellere sahip olmadığı dönemde de Kürt sorununda Türk burjuvazisinin siyaseti aynı siyaset idi.

Bu siyaset ayrıca yalnızca Kürt sorunu ile sınırlı değildir. 1939'da Hatay (geçiş döneminde Fransız mandatörlüğündeki Suriye'nin toprağı) Türkiye için uluslararası elverişli koşullarda Türkiye'ye (vatan topraklarına!!!) katıldı. Yani, büyük güçler arasında bir yeniden paylaşımın söz konusu olduğu şartlarda bölgesel güçler de -alanda anda Türkiye yanında İsrail, İran, Suudi Arabistan- kendileri için en fazlasını elde edebilmek için mücadeleye katılırlar. Bunu yalnızca emperyalist güçler yapmaz, bütün gerici rejimler bunu yapar.

Türkiye'nin en büyük tekelleri...

MLPD'nin Türkiye'nin “yeniemperyalist ülke” olduğu tezini ispatlamak için ileri sürdüğü argümanlarından biri şu:

Fortune Magazine'nin dünyanın en büyük 500 şirketi listesinde 2015 yılında “Türk süper tekeli” Koç Holding, “25,5 milyar dolar ciro ve dünya çapında 91 304 çalışanı ile 420. sırada yer alıyor.” Ve “Bunun dışında 11 Türk tekeli en büyük iki bin firma listesinde yer alıyor. Bunlar arasında 2015 yılında 11,4 milyar dolar ciro ve 63.281 çalışanı ile Sabancı Holding ve Türkiye'nin yurtdışında, bu arada Almanya ve Rusya'da da şubeleri olan en büyük bankası İşbank da var. İşbank'ın 2015'deki cirosu 14,6 milyar dolardı.”⁽²⁵⁾

Birincisi: “Süper tekeli” kavramı marksist bir kavram değildir. Bu kavram kapitalist toplumda her şeye kadir tekellerin var olduğunu, örneğin üretimin bir dalında bütünüyle hâkim, her şeyi tek başına belirleyen, deyim yerindeyse rakipsiz tekellerin olduğunu ifade eden bir kavramdır. “Süper-tekeli” gerçeklik değil, bir hayaldir. Emperyalizmde rekabet ortadan kalkmaz. Yalnızca bir üst aşamaya, tekeller arasındaki rekabete yükselir. Bunun dışında tabii ki en büyük tekeller dışında, onlara göre biraz daha küçük olan ve orta boy tekeller de vardır. Bugün ekonominin herhangi bir dalında dünya çapında -tek tek ülkelerde de- tek başına her şeyi belirleyen tek “süper-tekeli” yoktur.

İkincisi: Burjuva ekonomi dergileri her yıl “dünyanın en büyük 500 firması”, “en büyük 2000 firması” gibi **değişik listeler** yayınlıyorlar. En fazla alıntı yapılan listelerden biri Amerikan *Fortune Dergisi*'nin “Fortune global 500” başlıklı listesidir. Bir diğer kaynak da yine Amerikan *Forbes Dergisi*'nin “Forbes global 2000” isimli listesidir.

Fortune listesi sıralamasında verili yıldaki yıllık ciro rakamlarını temel almaktadır.

Forbes listesi ile dört veriyi temel almaktadır: Ciro, kâr, mülk değeri ve pazar değeri. Bu dört verinin hangi ağırlıkla ele alınıp sıralama yapıldığını listeden çıkarmak mümkün değil.

25) *Rote Fahne*, 21/2016, s. 22, çeviri bize ait.

“**Fortune global 500/2016**”ya baktığımızda şunu görüyoruz: En büyük 500’lük bu listede Türkiye’den yine bir firma, **Koç Holding 25,515** milyar dolarlık ciroyla 419. sırada yer alıyor.

Bu listenin başını **482,130** milyar dolarlık cirosu ile **WalMart** çekiyor.

“**Fortune global 500/2017**” listesinde ise **Koç Holding**, yine Türkiye’den tek firma olarak “en büyük 500” içinde yer alıyor. Bu kez cirosu **23,566** milyar dolar. Sıralamada ise 463. sıraya gerilemiş. **WalMart’ın** 2017 cirosu ise **485,873 milyar** dolar. Bir ticaret tekeli burjuva istatistiklerine ve MLPD’nin “her şeyi belirleyen süper monopol” tekeli kapitalist dünyanın en “**süper monopol**”ü! Dünya ekonomisinin belirleyici tekeli!!! Biz, bir ekonominin **gerçek gücünün üretim** tarafından belirlendiğini söylüyoruz. Ekonominin gerçek temeli üretimdir. Bir yanda gerçek ve bunun marksist ifadesi var. Diğer yanda burjuva istatistiklerinde ciro sıralaması, “Fortune global 500” vs. Bunlar esasında gerçek ilişkileri açıklamaktan çok bunların üzerinin örtülmesine yarıyor!

Fakat bu liste siyaset belirlerken temel hâline getirilse bile şu olgu tespit edilmek zorundadır: 2017 listesinde, bu listenin ilk **53. sırasında** bulunan ve her birinin cirosu 100 milyar doların üzerinde bulunanlar onların ardından gelenlerden nerde ise ayrı bir kategoridedir! “Süper monopol” teorisyenlerine göre bunlar herhalde “Süper-süper monopol” olması gerekir!!! Bunlarla örneğin Türkiye’nin en büyük “Süper-tekeli”ni karşılaştırsak o zaman gerçek büyüklüğün ne olduğu konusunda gerçeğe daha yakın bir resim elde edebiliriz.⁽²⁶⁾

Forbes’in 2017 “Dünyanın kamuya açık (borsada işlem gören) en büyük firmaları/2000” (forbesglobal2000/ 2017) ilk 500 içinde **Türkiye’den herhangi bir firma yoktu. En büyük 2000** içinde yer alan şu **10 tekel** vardı:

26) <http://fortune.com/global500/list/>.

Sıra	Firma	Ciro	Kâr	Mülk Değeri	Pazar Değeri
		Milyar dolar	Milyar dolar	Milyar dolar	Milyar dolar
647	Garanti Bank	9,5	1,7	92,9	9
677	Isbank	14,3	1,6	115,8	6,2
717	Koç Holding	27,1	1,3	27,6	8
750	Akbank	7,6	1,7	89,8	7,9
779	Sabancı Holding	12,2	1,1	91,8	4,7
873	Halkbank	7,7	1,1	82,3	2,2
935	VakıfBank	6,8	1,1	69,1	3,3
1294	Turkish Airlines	11,7	0,475	18,5	5,2
1436	Erdemir	5,4	1,1	8	8,4
1969	Ford Otosan	7,4	0,449	3,3	4,6

Dünyanın en büyük borsa firmaları içinde 10 Türk tekeli var! (2016'da bu sayı 11'di) Bu, bayağı emperyalist görünüyor! Fakat biz bu 10 firmanın bütün değerlerini topladığımızda bunların toplam değeri **ne ciro ne kâr ne mülk değeri ne de pazar değeri** noktasında dünya çapında **gerçekten büyük emperyalist tekellerin** değerinin yanına yaklaşabiliyor!

Şimdi gerçek güç ilişkilerinin anlaşılabilmesi için bu listede yer alan en büyüklerin 2017 değerlerine bakalım:

Sıra	Firma	Ciro Milyar dolar	Kâr Milyar dolar	Mülk Değeri Milyar dolar	Pazar Değeri Milyar dolar
1	ICBC (Çin)	165,3	43,7	4210,9	311
2	Construction Bank	143,2	37,2	3631,6	261,2
3	JPMorgan Chase	118,2	26,5	2609,8	387,7
4	Berkshire Hathaway	235,2	39,7	702,7	491,9
5	Agricultural Bank of China	129,3	29,6	3439,3	184,1

Ciro...

2016'in "en büyük 2000" listesinde **Türkiye'den yer alan 11 firmanın** toplam cirosu 104,3 milyar dolardı. Bu aynı yıl 482,1 milyar dolar cirosu olan **WalMart**'in cirosunun **%21,6**'sıdır! En büyük 2000/2017 listesinde Türkiye'den yer alan 10 firmanın toplam cirosu 109,7 milyar dolardır. Bu aynı yıl WalMart cirosunun (485,873 milyar dolar) **%22,5**'idir. Borsada işlem gören firmalar bazında ele alındığında, **Türkiye'nin en büyük 10 firmasının** cirosunun toplamı sıralamada **birinci sırada** olan **ICBC**'nin cirosundan **55,6** milyar dolar azdı!

Kâr...

Türkiye'nin en büyük on "süper-tekel"inin!!! 2017'deki toplam kârı 11,624 milyar dolardı. Yani **ICBC**'nin kârının **dörtte birine** yakındı!

Mülk değeri...

Türkiye'nin borsada işlem gören en **büyük 10 firmasının** mülklerinin toplam değeri 2017'de 599,1 milyar dolar tutuyordu. Yalnızca **ICBC tek başına** bunun **yedi misli mülk değerine** sahipti!

Pazar değeri...

Forbes'in en büyük 2000 listesinde 2017 yılında yer alan **en büyük on Türk firmasının** pazar değerlerinin toplamı 59,8 milyar dolardı. Tek başına ICBC'nin değerinin 5'de biri kadar.

Güç ilişkilerinin, "büyüklük"lerin gerçek görünüşü budur.

"Yeniemperyalist ülkeler" teorisyenleri bu listeleri alıp kendi teorilerine uygun gelecek biçimde yorumluyor. Teorilerini ispatlamak için 500'ler listesinde, ya da 2000'ler listesinde Türkiye'den firmalar olduğu olgusunu tespit ediyorlar. Bununla Türkiye'nin "yeniemperyalist" olduğunun ispatlandığını düşünüyorlar.

Acaba "yeniemperyalist" olmak için "forbes global 2000" içinde bir ülkenin kaç firması olması gerekir? Hangi sıra numarasından itibaren herhangi bir tekel küresel oyuncular arasında sayılır? Aslında bu listelerde yer alan firmaların arasındaki muazzam farklar, yalnızca bu listelerde yer alma olgusuna dayanarak bir ülkenin emperyalist ilan edilmesinin yanlış olduğunu göstermektedir.

Bu listeyi tank gösteren "yeniemperyalist ülkeler" teorisyenlerinin forbes global 2000/2016 listesinde Türkiye'den daha fazla firma ile yer alan **Tayvan'ı** (47 firma); **İrlanda** (19), **Singapur** (17), **Malezya** (15), **Tayland** (15), **Filipinler** (9) gibi ülkeleri neden "yeniemperyalist ülkeler"den saymadığı sorusu da ilginçtir. Bu ülkeler "yeniemperyalist"lere dâhil değil, fakat örneğin en büyük 2000'ler listesinde 2 firma ile yer alan **Arjantin**, 6 firma ile yer alan **Endonezya** ve listede **hiçbir** firması bulunmayan **İran** "yeniemperyalist"! Yalnızca bu bile bu teorinin nasıl keyfi ve bilimsellikten uzak olduğunu göstermeye yetiyor!

Evet, Türkiye'den en büyük 10 firma/tekel (aslında dokuz, çünkü Akbank Sabancı Holding'inin bankasıdır) 2017'de forbes 2000 listesinde yer almıştır. (Bu tekellerin üçü -**THY**, **Halkbank** ve **Vakıfbank-devlet tekeli**dir. **Erdemir** de 1960'da devlet tekeli olarak kurulmuş, sonradan özelleştirilmiştir, şimdi **OYAK** grubundadır).

Bu, yalnızca şunu gösterir: Türkiye, dünya çapında ele alındığında, **orta büyüklükte tekellerin** de gelişmiş olduğu kapitalist bir ülkedir. Açık olan şudur: Türkiye emperyalizme bağımlı kapitalist ülkeler içinde **emperyalist bir güce doğru gelişmesinin maddi te-**

melleri olan ülkelerden biridir. Türkiye'nin tekellerinin bazıları daha bugünden bazı branşlarda -örneğin hafif sanayi ürünleri (buzdolabı, çamaşır makinesi, TV vb. /beyaz eşya), tekstil, inşaat sektörü gibi alanlarda- **önemli bir rol** oynamaktadır. Silah sanayi konusunda da Türkiye kendini bağımsız hâle getirmek için büyük çabalar sarf etmektedir, bu alanda da son yıllarda başarılar elde etmiştir. Bunlar olgudur. Fakat diğer yandan bu "Türk tekelleri"nde sermayenin **yapısına** bakılmak zorundadır. Buna baktığımızda, bu "Türk", MLPD'nin deyimiyle "Süper-Tekel"!!!lerinde -öncelikle özel olanlarında- emperyalist **yabancı sermayenin önemli ölçüde** yer aldığını, "ortak" olduğunu görürüz. **Koç Holding ve Sabancı Holding**, Türkiye'nin en büyük özel sermaye tekelleridir. Bunlar enternasyonal mali sermaye ile ayrılmaz biçimde iç içe geçmiştir. Bu holdingler içinde yer alan firmaların büyükçe olanlarının çoğu bir yabancı tekelin "ortağı"dır. Yani bu "Türk" firmaları bir yanı ile çoğu emperyalist ülkelerdeki büyük yabancı tekellerin uzantısıdır. Bu tabii ki bu Türk firmalarının kendilerinin yurtdışında yatırım yapmasının, başka firmaları satın almasının vb. engeli değildir.

Koç Holding içinde yer alan büyük firmaların yabancı sermaye ile "ortaklık"larının görünümü şöyledir:

Firma	Ortak
Arçelik LG Klima (Soğutucu Aletleri Üretimi)	LG Electronics (Süd Korea)
Ford Otosan (Otomobil üretimi)	Ford Motor comp. (USA)
Yapı Kredi Koç Finansal Hizmetler	Uni Credit Group (İtalien)
Koçtaş Yapı Marketleri (İnşaat)	B&Q (England)
Türk Traktör (Türkiye'nin en büyük traktör üreticisi)	CNH (İtalien)
Tofaş Türk Otomobil Fabrikası	Fiat Auto SPA (İtalien)
Opet Fuchs Madeni Yağ ve Ticaret	Fuchs Petrolub AG (D)

Fakat şu da bilinmelidir: Koç Holding içinde yer alan en büyük firmalar olan Arçelik (hafif sanayi) ve Tüpraş (rafineri) hemen hiç yabancı sermaye ortaklığı olmaksızın işleyen firmalardır. Türkiye'nin cirosu itibarıyla en büyük sanayi kuruluşu Tüpraş'ta yabancı sermayenin payı %2,5 civarındadır.

Sabancı Holding'in çatısı altında yer alan büyük firmaların yabancı sermaye ile "ortak"lıklarının görünüşü de şöyledir:

Firma	Ortak
EnerjiSA	Verbund (Österreichische Elektrizitätswirtschaft AG (Avusturya Elektrik Ekonomisi A. O. yüzde 49,99 ile ortaktı; 2014'te Alman şirketi E.ON tarafından devralındı)
DuSA (Kimya)	DuPont (ABD)
AkcanSA (Çimento)	Heidelberger Zement (Almanya)
ToyotaSA	Toyota Mitsui (Japonya)
BRISA (Lastik)	Bridgestone (Japonya)
Akbank	Citibank (ABD)
BNP/AK/Dresdener	BNP(F), Dresdener Bank (Almanya)
ExSA (Finans)	Exsa (İngiltere)
Aviva (Sigorta)	Aviva (İngiltere)
PhilSA (Sigara)	Philip Morris (ABD)
DanoneSA (Yiyecek)	Danone (Fransa)
CarefourSA (Perakende satış)	Carrefour (Fransa)

Burada da şunun bilinmesinde yarar vardır: Dünya çapında **önde gelen tekstil üretici firmalardan** biri olan KordSa Sabancı grubuna dâhildir. Bu firmada yabancı sermayenin dikkate değer bir payı yoktur.

Bir bütün olarak ele aldığımızda: Türkiye'nin iki en güçlü özel sermayeli holdingi çatısı altındaki büyük firmalar, bu tekelere **yabancı sermaye yatırımları ile büyük olan tekellerdir**. Bunun tersi de geçerlidir. Eğer dünyanın en büyük 2000 firması içinde Türkiye'den 10 büyük firmanın olduğu olgusu belirtilip, bu en büyük firmaların yabancı sermaye ile bağları ortaya konmazsa, bu, Türk sermayesini ve Türkiye'de kapitalizmi olduğundan **daha güçlü göstermekten** başka bir işe yaramaz. Buradan yola çıkarak kolaylıkla **yanlış sonuçlara** varmak mümkündür.

Yukarıdaki tabelalar fakat bir şeyi daha göstermektedir: Yabancı sermaye "ortaklık"larında Türk tekelleri **bir emperyalist merkeze**

yoğunlaşmamakta, değişik Batılı emperyalist ülkelerde, evet, bunun dışında örneğin Güney Kore gibi ülkelerde ortaklık gerçekleştirmektedir. Şimdi bunlara “Doğu”dan eklenmeler olmaktadır. Bu büyük Türk sermayesine ve onun devletine relatif daha “**bağımsız**” hareket etmesi için imkânlar sunan bir olgudur.

Türk mali sermayesinin sermaye ihracı...

“Yeniemperyalist ülkeler” teorisyenleri Türkiye konusunda devamen şu tespitleri yapıyor:

*“İç pazar artık Türk tekellerine çok dar gelmeye başladı. Onlar için artık yalnızca daha fazla meta ihraç etmek yeterli olmaktan çıktı. Emperyalizmin klasik bir görüntüsü olarak Türkiye bu yüzden **sermaye ihracatını** 1990 ile 2015 yılları arasında meta ihracatına göre 3 kez daha hızla arttırdı. Sermaye ihracı 1,15 milyar dolardan 44,7 milyar dolara, hemen hemen 40 misline yükseldi.” (Rote Fahne, 21/2016, s. 22 (çeviriyi biz yaptık))*

Türk tekellerinin dünya emperyalist sistemi içindeki yerini, en büyük iki Türk tekeli somutunda, yukarıda ortaya koyduk. Bunlar Türk sermayesi ile işbirliği içindeki enternasyonal tekellerdir, ya da tersi. Yabancı emperyalist sermaye ile iç içe girmiş, onunla bütünleşmiş Türk tekelleri. Evet, Türk tekelleri sermaye ihracı da gerçekleştiriyor ki, bu her büyükçe sermaye firması için normal olan bir şeydir. Evet, sermaye ihracı da artmaktadır. Fakat bu Türkiye’yi otomatikman “yeniemperyalist ülke”ye dönüştürmüyor.

Aktarılan veriler hakkında...

1990 yılı için Türkiye’nin sermaye ihracı MLPD tarafından 1,15 milyar ABD doları olarak veriliyor. Burada aslında **genel olarak sermaye ihracından** değil, “**Yurtdışı Doğrudan Yatırımı**”ndan söz etmek gerekir. Çünkü MLPD’nin atıfta bulunduğu belgede verilen veri sermaye ihracı verisi değil, “yurtdışı doğrudan yatırım” (YDY) (FDİ outflow) verisidir. MLPD’nin de dayandığı UNCTAD World Investment Report/ WIR’de **1990** için Türkiye’nin YDY ihracı **16 milyon dolar** olarak verilmektedir.⁽²⁷⁾

27) www.unctad.wir/ Annex table 2. FDI outflows, by region and economy, 1990-2015.

Yani *Rote Fahne*'de 1990 yılı için verilen **1,15 milyar dolarlık** "sermaye ihracı" rakamı doğru değildir. Türkiye'nin sermaye ihracı değil, ama yıllık YDY ihracatı ilk kez 2005 yılında 1,064 milyar dolarla, 1 milyar sınırını aşmıştır. Aynı raporda 1991 yılı için verilen YDY ihracı değeri 27 milyon ABD dolarıdır. Bu değer bundan sonraki yıllarda -kısa kesintilerle- sürekli artmıştır. Yıllık YDY ihracatının pozitif olduğu 1991 değerinden yola çıkalım.

1991'de dünya çapında gerçekleştirilen YDY ihracat değerlerinin toplamı 243 883, 2 milyon dolardı.⁽²⁸⁾

Türkiye'nin YDY biçimindeki **sermaye ihracı** değeri bu toplam değer içinde yüzde **0,01**'lik paya sahipti.

2015 yılında dünya çapında gerçekleştirilen YDY ihracatı toplam değeri ise 1 474 242 milyon dolardı.⁽²⁹⁾

Türkiye'nin yıllık YDY ihracatı değeri 1991 yılındaki 27 milyon dolardan, 2015'deki 4 778 milyon dolara yükselmişti.⁽³⁰⁾

Bu, **1991 ile 2015** arasındaki 24 yılda **177 katına** artıştır. Bu katlanarak büyüme rakamları gerçekten de etkileyici rakamlardır. Fakat çıkış noktası sifira ne kadar yakınsa katlanmalar da o kadar yüksek olur ve **gerçek dünya çapında sermaye ihracı** konusundaki gerçek yer ve büyüklük hakkında fazla bir şey ifade etmez. Dünya çapında **2015** yılında gerçekleştirilen YDY ihracı toplamı içinde **Türkiye'nin YDY** ihracı payı yüzde **%0,32** idi. Yani Türkiye'nin YDY ihracı biçimindeki sermaye ihracının dünya çapında **YDY ihracı** içindeki payı 24 yıl içinde **onbindelik** alandan, **bindelik** alana yükselmiştir. Bu gelişme tabii ki küçümsenemez. Fakat **abartılmamalıdır** da. Eğer bu rakamlar **Türkiye'nin "yeniemperyalist ülke"** olduğunun ispatı olarak kullanılırsa, bu bir abartmadır. Eğer bu gelişmeye rağmen Türkiye'nin bağımlılığı, onun **hâlâ bir yarı sömürge** olduğu biçiminde ortaya konulursa, bu da gelişmenin **küçümsenmesi** anlamına gelir.

MLPD'den yaptığımız alıntıdaki rakamlar yıllık YDY ihracı sayıları değil, YDY ihracı stoku (bütün YDY ihracı sayılarının geli-

28) www.unctad.wir, Annex table 2. FDI outflows, by region and economy, 1990-2015.

29) WIR 2016, s.196.

30) Aynı yerde, s.198.

nen yerdeki kumulatif toplamı) sayılarıdır.

1990 yılında Türkiye'nin o yıla kadarki YDY ihracı stoku (MLPD, buna sermaye ihracı diyor) 1,15 milyar ABD doları idi. Yani Türkiye'nin, henüz eskisi ve "yeni"si ile emperyalist olarak adlandırılmadığı dönemde sermaye ihracı vardı.

YDY biçimindeki sermaye ihraç stokunun değeri 2015'de, 44,656 milyar dolara yükselmişti. Yani 1990, 25 yıl içinde 44 katına! Yine muazzam bir yükseliş! Fakat Türkiye'nin 2015'deki YDY ihracı stok değerini, aynı yılda dünya çapındaki YDY stok değeri (25 044,916 milyar dolar) ⁽³¹⁾ ile karşılaştırdığımızda Türkiye'nin gerçek değer büyüklüğü görülüyor: 2015 yılında Türkiye'nin YDY ihraç stokunun, **dünya ihraç stoku içindeki payı %0,18'dir.**

Yani süslenmemiş olgu şudur: Türkiye'nin YDY biçimindeki sermaye ihracı son 25 yıl içinde büyük çapta artmıştır. Fakat yıllık YDY ihracı içindeki payı %0,32 ile, YDY ihraç stoku içindeki payı yüzde 0,18 ile hâlâ bindeler düzeyinde oynayan bir büyüklüktedir.

Türkiye'nin YDY ihracı ile Türkiye'nin YDY ithalinin (Türkiye'ye yabancı sermayenin yaptığı doğrudan yatırımlar) **Türkiye'nin Gayri Safi Yurtiçi Hasılasına** olan oranına bakıldığında da Türkiye'nin emperyalist mi, yoksa hâlâ bağımlı bir ülke mi olduğu sorusuna (sermaye ihracı noktasında) daha doğru cevap verilebilir. Bu konuda durum şöyledir:

Yıl	Sermaye ithali stokunun (YDY ithali stokunun) / GSYİH'ya oranı (% olarak)	Sermaye ihracı stokunun (YDY ihracı stokunun)/ GSYİH' ya oranı (% olarak)
1990	5,5	0,6
2015	19,8	6,1

Yani 2015 yılına gelindiğinde, Türkiye'nin YDY ihraç değerinin GSYİH içindeki payı 1990'na göre 10 misli artmıştı, fakat diğer

31) Aynı yerde, s. 200.

yandan sermaye ithalinin GSYİH içindeki payı da 1990'daki %5,5 dan, %19,8'e yükselmişti. 1990'da Türkiye'nin GYİH'nın 20'de biri kadar olan sermaye ithal stoku değeri, 2015'de Türkiye GSYİH'nın 5'te biri kadarına eşit bir değere yükselmişti! Bunun anlamı şudur: Türkiye ekonomisi YDY ihracındaki muazzam artışa rağmen, **yabancı sermayeye daha fazla bağımlı hâle gelmişti.**

Diğer yandan fakat sermaye ihraç stokunun artış hızının, sermaye ithaline göre çok daha yüksek olması **gelişmenin** bağımlılığın **azalması yönünde** olduğunu gösteriyor.

Sermaye ithal stokunun artışı bir yandan daha fazla bağımlılığı beraberinde getirirken, diğer yandan Türkiye'de kapitalizmin gelişme hızını yükselten bir rol oynuyor.

Türkiye: Net sermaye ithal ülkesi...

Tartışmada şu noktalar önemlidir: Türkiye'de tekeller ve mali sermaye vardır. Türkiye'nin mali sermayedarları birçok ülkenin –en başta da emperyalist ülkelerin– mali sermayedarları ile işbirliği içindedir. Bu işbirliği içinde, işbirliğinin tarafları tabii ki kendi çıkarlarının peşinde koşmaktadır. Türk mali sermayesi gerek kendi başına gerekse ortakları ile birlikte sermaye ihracı yapmaktadır. Bu sermaye ihracının kapsamı, boyutları emperyalist ülkelerinki ile karşılaştırıldığında küçüktür. Türkiye emperyalist bir güç hâline gelmek istemekte, bu yönde de gelişmektedir. Güncel tartışmada cevap verilmesi gereken soru şudur: Türkiye **şimdiden** bir emperyalist devlet hâline gelmiş midir, yoksa henüz değil midir? Bu sorunun cevabında Türkiye'nin sermaye ihracı gerçekleştirdiğini söyleyip, ihraç rakamlarını vermek yetmez. Sermaye ihracından söz edildiği yerde, **sermaye ithalinin** durumuna da bakılmak, ikisinin birbiri ile ilişkisi, oranları vb. sorgulanmak zorundadır. Bunu yaptığımızda ortaya çıkan sonuç şudur:

Türkiye'ye doğrudan **yatırım biçiminde giren yabancı sermaye** (sermaye ithali) (FDI Inflow), Türkiye'den **yurtdışına doğrudan yatırım biçiminde** çıkan sermaye ile (sermaye ihracı) (FDI Outflow) karşılaştırıldığında **hep daha yüksekti ve güncel** olarak da yüksektir.

2015 yılında, Türkiye'den yurtdışına yapılan doğrudan yatırım değeri 4 778 milyon dolardı. Buna karşı aynı yıl Türkiye'ye doğrudan

yatırım biçiminde giren yabancı sermayenin değeri 16 508 milyar dolardı. Bu yalnızca 2015 yılı için geçerli olan bir durum değil. Her yıl tekrarlanan bir durum bu. Türkiye'nin **sermaye ithali, sermaye ihracından yüksektir**. Türkiye sermaye ihracı/sermaye ithali ilişkisinde şimdiye dek **hep açık veren** bir ülkedir. Yeni bir **"Net Sermaye İthali"** ülkesidir.

Türkiye'ye doğrudan yatırım (FDI) olarak giren yabancı sermaye nereye gidiyor?

Bu ithal edilen sermayenin bir bölümü kâr, faiz ve geri ödenen borç payı olarak ithal edilen ülkeye-kuruma geri dönüyor. Bir bölümü Türkiye'de yabancı mülkiyeti, dolayısıyla yabancı sermayenin etkisini ve yabancı sermayeye bağımlılığı arttırıyor, ülkede bağımlı kapitalizmin gelişmesini hızlandırıyor. İthal edilen sermayenin küçük bir bölümü yabancı sermaye ile işbirliği yapan Türk burjuvazisi tarafından kendini güçlendirmek için yapılacak yeni yatırımlarda kaynak olarak kullanılıyor.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın 2016 yılına ait "Uluslararası Yatırım Pozisyonu" verileri yabancı sermaye konusunda toplam 335 999 milyon ABD doları tutarında "Net Pozisyon" (İthal edilen sermayeden ihraç edilen sermaye düşüldükten sonra kalan değer) gösteriyor.⁽³²⁾ **"Enternasyonal Yatırımcıların" Türkiye'deki mülklerinin değeri** aynı yıl için 214 782 milyon dolar.

Uluslararası Para Fonu verilerine göre, 2015 yılında Türkiye'nin GSYİH değeri 717 932 milyon dolardı. Yani 2015'te, Yabancı Sermaye Yatırımının **"Net Pozisyonu"** Türkiye'nin **GSYİH'nin %46,80'**ne tekabül ediyordu. 2015 yılında yabancı yatırımcının Türkiye'deki mülk değeri, Türkiye'nin GSYİH'nin %29,92'sine tekabül ediyordu.

Şimdi bir de ithal edilen sermayenin yurtdışına transfer ettiği değerlere bakalım:

---

32) TCMB, ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU-AYLIK.

Yıllar	Yurtdışına transfer edilen kâr, faiz vs. (milyar dolar olarak)	Transfer edilenin /GSYİH'ya oranı % olarak	Transfer edilenin İthal edilen sermayeye oranı % olarak
2010	11, 522	1,6	21
2012	11, 942	1,5	17
2014	12,557	1,6	24,3
2015	14, 622	2	39,3

Bu rakamlar Türkiye'nin yabancı yatırımcılar için olağanüstü kârlı bir ülke olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Diğer yandan bu rakamlar Türkiye **dışa artan ölçüde sermaye ihracında** bulunduğu hâlde, sermaye ithali/sermaye ihracı karşılaştırılması bağlamında **açıkça bağımlı bir ekonomi** olduğunu da göstermektedir.

Kuşkusuz tek başına sermaye ithali ve bir ülkenin net sermaye ithalatçısı ülke olması, otomatikman o ülkenin bağımlı bir ülke olduğu anlamına gelmez. Bunun için ama açık veren mali bilançonun başka faktörlerle -örneğin pozitif ticaret bilançosu ile ya da yine örneğin ülkenin para birimi; ABD doları somutunda olduğu gibi dünya parası olarak işlem görüyorsa vb- telafi edilmesi gerekir. Bu durumda hatta net sermaye ithalatçısı olmak, ülke ekonomisinin güçlü ve güvenli olarak algılandığının bir işareti olabilir.

Türkiye'nin ticaret haddi- 1946'dan bu yana hep açık veren bir bilanço...

Türkiye ekonomisinde dış ticaret aslında hem ihracat ve hem de ithalat toplam değerlerinin 1 milyar dolar sınırını aştıkları 1970'li yılların başından bu yana giderek artan önemli bir rol oynuyor.

Dış ticarete Türkiye, ithalatta **2005** yılında, ihracatta **2007**'de **100 milyar dolar sınırını** aştı. Yani dış ticaret ve dolayısıyla emperyalist dünya pazarına entegrasyon 1970'li yılların başından bu yana çok hızlı bir gelişme yaşadı. 2016 yılında **Türkiye'nin ihracatı 142,5 milyar** dolar değerine ulaşmıştı. Bu ihracat değerinin karşısında

aynı yıl **196,1 milyar** dolarlık **ithalat değeri** duruyordu.⁽³³⁾

Dış ticaret rakamları, görüldüğü gibi, sermaye ihracatı rakamları ile karşılaştırılamayacak kadar büyüktür. Örneğin, 2015 yılında yaklaşık 4, 8 milyar dolar tutarındaki FDI (Yurtdışına doğrudan yatırım ihracatı) ihraç değeri karşısında, 143,3 milyar dolarlık meta ve hizmet ihracat değeri durmaktadır.

Leninizm'in emperyalizmin bir ölçütü olarak getirdiği “*meta ihracından farklı olarak sermaye ihracı*”nın “**özel bir önem kazanmış**” olması; “*sermaye ihracının birinci planda önem kazanmış*” olduğu konusunda Türkiye'nin somut durumu budur. Yıllık değerleri bir kenara bırakıp MLPD'nin yaptığı gibi kümülatif sermaye ihracı rakamına dayansak bile, Türkiye'nin 2015'deki kümülatif sermaye ihracı değeri, FDİ ihraç stoku değeri (44,7 milyar ABD doları) Türkiye'nin yalnızca o yılki **ticari ihracat** değerinin **ancak üçte birinden** azını oluşturmaktadır. MLPD, bu bağlamda çok kötü yanılmaktadır.

Şimdi Türkiye'nin mali sermaye açığını, ticaret artışı ile dengeleme imkânı olup olmadığına bakalım:

Türkiye dış ticaret dengesi açısından da ele alındığında, 1930-1946 arası bir dönem (1938 istisna) dışında dış ticarete bilançosu hep negatif olan bir ülkedir.

Örnek olarak 2010-2016 arasındaki 7 yılı alalım:

Yıllar	Ticaret bilançosu (1000 ABD doları olarak)	İhracatın ithalatı karşılama oranı (% olarak)
2010	- 71 661 113	61,4
2011	-105 934 807	56,0
2012	- 84 083 404	64,5
2013	- 99 858 613	60,3
2014	- 84 566 959	65,1
2015	- 63 395 487	69,1
2016	- 56 088 651	71,8

33) TÜİK, dış ticaret istatistikleri, 1923-2017.

Bu rakamlar açık bir biçimde Türkiye **ekonomisinin** emperyalizme **bağımlılık zincirini bütünüyle kırarak** durumda olmadığını gösteriyor. Bunun tabii ihracat ve ithalatın yapısı ile de bağı var:

Dış ticaretin yapısı...

Teknoloji yoğunluğuna göre imalat sanayi ürünlerinin dış ticaretinin görünüşü Ocak/Şubat 2016 ve 2017 itibariyle şöyle idi:

İHRACAT	Ocak- Şubat 2016		Ocak -Şubat 2017	
	Değeri (Milyon ABD \$)	Oranı (% olarak)	Değeri (Milyon ABD \$)	Oranı (% olarak)
Sanayi Ürünleri Toplamı	20 582	100	21 855	100
Yüksek teknolojlili ürünler	648	3,1	618	2,83
Orta yüksek teknolojlili ürünler	6 540	31,8	7 331	33,54
Orta düşük teknolojlili ürünler	6 145	29,9	6 520	29,83
Düşük teknolojlili ürünler	7 249	35,2	7 386	33,8

Türkiye'nin yurtdışına sattığı sanayi ürünleri içinde yüksek teknolojlili ürünlerin payı %3 civarındadır.

Sanayi ürünleri ithalatında bu resim şöyle değişmektedir:

İTHALAT	Ocak- Şubat 2016		Ocak -Şubat 2017	
	Değer (Milyon \$)	Oran (%)	Değer (Milyon \$)	Oran (%)
Sanayi Ürünleri Toplamı	23 896	100	24 733	100
Yüksek teknolojili ürünler	3 978	16,6	3 948	15,96
Orta yüksek teknolojili ürünler	10 536	44,1	10 484	42,39
Orta düşük teknolojili ürünler	5 967	25	7 168	28,98
Düşük tek- nolojili ürünler	3 415	14,3	3 133	12,68

İhraç edilen ileri teknoloji ürünlerinin tüm ürünler içinde yüzde 3'lük bir payının olduğu, buna karşı ithal edilen ürünlerin içinde yüksek teknolojili ürünlerin payının %16 olduğu bir dış ticaret yapısı ile, Türkiye'nin dış ticaretinde denge tutturulması, dengenin ihracat lehine pozitif dönüşürülmesi ufukta gözükmemektedir. Burada bir de tabii Türkiye'nin enerji sektöründe de net ithalatçı olduğu bilinmelidir. Türkiye'nin dış ticaretinde en önemli ithal kalemlerinden biri petrol ve gaz ithalatıdır. Dış ticaret açığının önemli bir bölümünü enerji temini için alımlar oluşturmaktadır. Enerji sektöründe alım/satım işlerinde doların para birimi olarak kullanılması da Türkiye'nin dış borçlarının piyasadaki dolar değeri değişimlerinden etkilenmesini beraberinde getirmektedir. Dış borçlar, borsa spekülasyonları ile doların değer kazanması hâlinde yükselmektedir. Türkiye'deki yöne-

tim bu yüzden bugün dış ticarete dolarla alışverişten uzaklaşmaya çalışmaktadır. Fakat bunun gerçekleştirilmesi çok zordur.

Böyle bir ekonomik yapıya sahip olan Türkiye **orta derecede gelişmiş olan, fakat hâlâ bağımlı olan kapitalist bir ülkedir.** Bu, Türkiye'nin egemenlerinin emperyalist hedefleri, emperyalist rüyaları olmasının, dünyanın yeniden paylaşılması için yürüyen savaşlara imkân ölçüsünde karışmasının engeli değildir.

Askeri güç...

Türkiye'nin "yeniemperyalist" bir ülke olduğu tezini gerekçelendirmek için getirilen argümanlardan biri de Türkiye'nin askeri gücü, Türk burjuvazisinin bağımsız bir askeri sanayi geliştirme isteği. MLPD bununla ilgili şu tespiti yapıyor:

"Nato verilerine göre, Türk ordusu 493.000 askeri ile şu anda dünya çapında 10., NATO içinde ise ABD'den sonra ikinci sırada bulunmaktadır."⁽³⁴⁾

Burada söylenenler fakat Türkiye'nin gerçek askeri gücü hakkında fazla bir şey ifade etmemektedir. Türk ordusunun yüksek personel sayısının önemli bölümünü zorunlu askerlik (12 ay) yapan gençler oluşturmaktadır. **Bir ordunun gerçek askeri gücü** -personel açısından ele alındığında- **profesyonel askeri kadro, silahlanmasının** niteliği ve donanımı tarafından belirlenir. Bu kıstaslar temelinde yaklaştığımızda Türk ordusunun gücünün, yüksek asker sayısının gösterdiği kadar büyük olmadığını görürüz.

Geçerken söyleyelim: MLPD'nin verdiği yarım milyona yakın asker sayısı da Türk Genel Kurmayının son açıklamalarına göre gerçeği yansıtmıyor.

Genel Kurmayın 2017 Ocağı'nda yaptığı açıklamaya göre ordunun **askeri personal** sayısı **359 273** idi. Bunun **204 074'ü zorunlu askerlik** yapanlardı.⁽³⁵⁾

MLPD açıklamalarını şöyle sürdürüyor:

"Yıllık askeri bütçe 2007'dekine oranla %45'e yakın arttırılarak

34) *Rota Fahne Gazetesi*, 21/2016, s. 23.

35) <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/tsk-personel-sayisini-acikladi-40324227>.

22,5 milyar dolara yükseldi.³⁶⁾

Bu sorunda önemli olan oranlardan çok mutlak rakamlardır. Bu konuda durum şöyledir:

2000- 2015 yılları arasında Türkiye'nin askeri harcamaları (milyar dolar olarak):						
Yıllar Askeri harcamalar	2000 20,09	2001 18,42	2002 19,6	2003 17,69	2004 16,14	2005 15,28
Yıllar Askeri harcamalar	2006 16,4	2007 15,76	2008 15,94	2009 17,06	2010 16,72	
Yıllar Askeri harcamalar	2011 16,88	2012 17,24	2013 17,63	2014 17,77	2015 17,67	

MLPD'nin iddia ettiği 22,5 milyar dolarlık askeri harcama rakamını, hangi yıl için nereden çıkardığını bilmiyoruz. Her halükârda 2015'e kadar da en son verilere göre de böyle bir askeri harcama rakamı yok.

Avrupa İstatistik Kurumunun verdiği verilere göre Türkiye'nin askeri harcamaları **2007** yılında **15,76** milyar dolardı. **2015**'de bu değer **17,67** milyar dolara yükselmişti. Bu MLPD'nin iddia ettiği gibi %45'e yakın bir artış değil, **%11'lik bir artıştır**.

Bunun yanında bir başka olgu daha vardır: Türkiye Devlet Genel Bütçesinde askeri harcamalara ayrılan pay artmıyor, tersine geriliyor.

“Yeniempyralist” ülkeler teorisyenlerinin bu bağlamda verdiği rakamlar Türkiye'nin gerçek askeri gücünü olduğundan fazla göstermektedir.

Evet, Türkiye Ortadoğu'da önemli bir askeri güçtür. Fakat o özellikle ileri teknoloji ürünü askeri araç-gereç- silah bakımından hâlâ empyralist silah üreticisi tekellere bağımlıdır. Türk burjuvazisi ve onun bugünkü siyasi temsilcisi AKP hükümeti bu bağım-

36) *Rote Fahne*, 21/2016, s. 23.

lılığı kırmak istemektedir. Bu yüzden çok hızlı bir şekilde **kendi askeri sanayini** ilerletme yönünde çalışmalar yapıyor. Geline yerde burjuvazi ihtiyacı olan silah ve **mühimmatın %70'e varan** kesimini kendisinin ürettiği bilgisini veriyor. Burjuvazi aynı zamanda ağır silahlar ve yüksek teknoloji ürünü olan silahlar konusunda kendi üretimini geliştirmeye çalışıyor. Bunda da küçümsemeyecek başarılar elde etti. Ve bu dünyanın esas silah üreticisi büyük tekellerinin hiç hoşuna gitmedi, gitmiyor. Türk burjuvazisi bunun dışında **ileri teknoloji ürünü ağır silah sistemleri** konusunda batılı emperyalist güçlere tek taraflı bağımlılığı kırmak için silah alımında, ülke ve tekelleri çeşitlendirmek yolunu tutuyor. Örneğin füze savunma sistemi olarak Rusya'dan S-400 satın aldı.

AKP hükümetinin bu bağlamda önüne koyduğu hedef **2023** yılına kadar **silah sanayi konusunda tam bağımsız hâle** gelmek. Hedef diğer ülkelerden silah almak zorunda kalmadan, ülkenin kendi silah üretimi temelinde savaş yürütebilmek!

Ancak bu hedefe varmak için maddi temelin yaratılması için yaklaşık **850 milyar** dolarlık **GSYİH'nın 2023'e kadar 2000 milyar** dolara çıkması öngörülüyor. Bu hedefe ulaşmak için yıllık ortalama **%17-18 büyüme** gerekli. Bunun ise hayalden başka bir şey olmadığı açık.

Anda mümkün görünen şeylerden biri şimdiye kadar Batılı emperyalist güçlere ve tekellere olan **tek yanlı bağımlılığın** yumuşatılması ve kırılması. Ancak bu da o kadar basit değil. Bunun için Türkiye'nin NATO'dan ayrılmayı göze alması gerekir. Böyle bir gelişmeyi Batılı emperyalistler tabii ki ellerindeki bütün imkân ve araçları kullanarak engellemeye çalışacaklardır.

Devrim stratejisi üzerine tartışma...

Bir ülkenin emperyalist ülke mi, yoksa emperyalizme bağımlı bir ülke mi olduğu değerlendirmesi, o ülkede devrim stratejisi konusunda belirleyici önemdedir.

Stalin "Leninizmin Temelleri Üzerine" başlıklı yazısında leninist proleter devrim teorisinin üç temel tezden yola çıktığını belirtir. İkinci tez konusunda şunları söyler:

“İkinci tez: Sömürge ve bağımlı ülkelere sermaye ihracının artması; «nüfuz alanları»nın ve sömürgeciliğin tüm yerküreyi kapsayıcaya dek yayılması; kapitalizmin, bir avuç «ileri» ülke tarafından dünya nüfusunun muazzam çoğunluğunun mali bakımdan köleleştirilmesi ve sömürge zulmüne uğratılmasının **dünya sisteminde dönüşmesi**- tüm bunlar bir yandan tek tek milli ekonomileri ve milli toprakları, dünya ekonomisi denen yekpare zincirin halkalarına dönüştürmüş ve diğer yandan yerkürenin nüfusunu iki kampa bölmüştür: geniş sömürge ve bağımlı ülkeleri sömüren ve ezen bir avuç «ileri» kapitalist ülke ile, emperyalist boyunduruktan kurtulmak için mücadele vermek zorunda olan sömürge ve bağımlı ülkelerden oluşan büyük çoğunluk (‘Emperyalizm’e bakınız!)).³⁷⁾

Dünyanın “bir avuç kapitalist (emperyalist) ülke ile, emperyalist boyunduruktan kurtulmak için mücadele vermek zorunda olan sömürge ve bağımlı ülkelerden oluşan büyük çoğunluk” biçiminde iki kampa bölünmüş olması, Komintern programının da temelidir.

Komünist Manifesto’nun “Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz!” şiarı emperyalizm çağında dünya nüfusunun bu iki kampa bölünmesi sonucu **“Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşiniz!”** şiarı ile tamamlandı.

Bu şiar proleter dünya devriminin **iki ana akımını** birleştiren bir şiardır:

Gelişmiş kapitalist (emperyalist) ülkelerde doğrudan **sosyalist devrim** akımı emperyalizm tarafından değişik biçim ve yoğunlukta ezilen sömürülen bağımlı ülkelerde **antiemperyalist demokratik devrimler** akımı.

Lenin “*Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*” adlı eserinde emperyalizme bağlılığın çeşitli biçimlerinden de söz eder, şöyle der:

“*Kapitalist emperyalizm çağının sömürge politikasından söz edildiğinde, mali sermayenin ve büyük güçlerin, dünyanın ekonomik*

37) Stalin, “*Leninizmin Temelleri Üzerine*”, *Eserler*, Cilt 6, s. 97-98, İnter Yayınları, İstanbul, 1990.

ve politik yönden paylaşılmasına çıkan dış politikasının, devletsel bağımlılığın tam bir dizi **geçiş biçimlerini** yarattığını belirtmek gerekir. Bu çağ için karakteristik olan, sadece ülkelerin sömürge sahipleri ve sömürge ülkeler olarak iki ana gruba ayrılması değil; aynı zamanda, politik olarak, biçimsel olarak bağımsız olan, ama gerçekte mali ve diplomatik bir bağımlılık ağı içine düşmüş çok çeşitli türde bağımlı ülkelerin de varlığıdır. Bu biçimlerden birine, yarı-sömürgelere biraz önce değinmiştik. Bir başka biçime tipik bir örnek olarak öreğin Arjantin gösterilebilir.³⁸⁾

Komünist Enternasyonal'in 1928'de kabul edilen **programında** “Emperyalizm ve Proleter Devrim Çağı”nda Dünya Proletarya Diktatörlüğü için mücadele stratejisi geliştirilir.

Programın 8. maddesinde, “Dünya Proletarya Diktatörlüğü İçin Mücadele ve **Başlıca Devrim Tipleri**“ ele alınır:

“Proletaryanın uluslararası devrimi, eşzamanlı olmayan ve gayri türdeş bir dizi süreçten oluşur: saf proleter devrimler; proleter devrimlere dönüşen burjuva-demokratik tipte devrimler; ulusal kurtuluş savaşları, sömürge devrimleri. Bu devrimci süreç ancak gelişmesinin sonunda proletarya diktatörlüğüne varır.

*Emperyalizm aşamasında daha da belirginleşen kapitalizmin eşitsiz gelişmesi, kapitalizmin çok çeşitli tiplerini, olgunluk derecesinde farklılıkları ve tek tek ülkelerde devrim sürecinin çok çeşitli, özel koşullarını ortaya çıkarmıştır. Bu koşulların tarihi olarak mutlak zorunlu bir sonucu, proletaryanın iktidarı ele geçirme yollarındaki **çeşitlilik ve hızındaki farklar** ve keza bir dizi ülkede proletarya diktatörlüğüne belirli geçiş aşamalarının kaçınılmazlığıdır. Bunun sonucunda, **tek tek ülkelerde sosyalizmin inşası da farklı biçimlere bürünür.***

Tek tek ülkelerde proletarya diktatörlüğüne geçişin çeşitli koşulları ve yolları şematik olarak şu üç tipe indirgenebilir:

Hayli gelişmiş kapitalist ülkeler (Amerika Birleşik Devletleri, Al-

38) Lenin, “Emperyalizm”, s. 89-90.

manya, İngiltere vb.): Güçlü üretici güçlere, büyük ölçüde merkezileşmiş üretime, görece önemsiz özgül ağırlıklı küçük işletmelere, eski ve iyice yerleşmiş bir burjuva-demokratik siyasi sisteme sahip bu ülkelerde programın baş siyasi talebi proletarya diktatörlüğüne doğrudan geçiştir. İktisadi alanda özsel talepler: tüm büyük işletmelerin mülksüzleştirilmesi, çok sayıda Sovyet devlet çiftliğinin kurulması, toprağın ancak görece küçük bir bölümünün köylülere verilmesi; kendiliğinden Pazar ilişkilerinin görece dar kapsamı; genelde hızlı sosyalist gelişme ve özellikle köylü iktisadının hızla kolektifleştirilmesidir.

Orta düzeyde gelişmiş kapitalist ülkeler (İspanya, Portekiz, Polonya, Macaristan, Balkanlar vb.): Tarımda yarı-feodal ilişkilerin önemli kalıntılarının olduğu, sosyalizmin inşası için belirli asgari maddi önkoşullarının, burjuva-demokratik devrimin henüz tamamlanmamış olduğu bu ülkelerden bazılarında, burjuva-demokratik devrimin az çok hızlı bir şekilde sosyalist devrime dönüşmesi, **diğerlerinde** burjuva-demokratik nitelikli kapsamlı görevlere sahip proleter devrim tipleri mümkündür. Bu nedenle birinci durumda proletarya diktatörlüğünün hemen değil, ancak proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünden proletaryanın sosyalist diktatörlüğüne geçiş süreci içinde kurulması mümkündür, devrimin doğrudan proleter devrim olarak geliştiği diğer durumda, proletarya önderliğinde geniş bir tarım ve köylü hareketini öngörür; tarım devrimi muazzam, bazen tayin edici bir rol oynar.” (...)

“Sömürge ve yarisömürge ülkeler ve bağımsız ülkeler: (...) Proletarya diktatörlüğüne geçiş burada kural olarak ancak bir dizi hazırlık aşaması üzerinden, ancak burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime dönüştüğü tüm bir dönemin sonucunda mümkündür.”⁽³⁹⁾

Sömürge, yarisömürge ve bağımsız ülkelere bir alt kategori olarak **“Daha geri ülkeler”** eklenmektedir. Bu ülkeler için “ulusal kur-

39) 1928 Komünist Enternasyonal Programı, s. 61-62, İnter Yayınları, Ekim 2001, İstanbul.

tuluş”un “esas mesele” olduğu tespit edilmektedir.

Biz, dünya nüfusunun bir avuç emperyalist ezen güç ile, bunlar tarafından ezilen ve sömürülen büyük çoğunluk olarak bölünmüş olmasının bugünün dünyasında da temel gerçeklik olduğunu düşünüyoruz. Değişmiş olan şey, emperyalizme bağımlılığın esas biçimi olan sömürgeci bağımlılık biçimin iyice gerilemiş, hemen hemen ortadan kalkmış olmasıdır. Bugün yeni sömürgeci, daha rafine bağımlılık biçimleri bağımlılığın esas biçimleridir ve dünya nüfusunun çoğunluğunun yaşam şartlarını belirlemektedir.

“Yeniemperyalist” ülkeler teorisi, yeniemperyalist ilan edilen ülkelerin büyük çoğunluğunda bunların emperyalist güçlere bağımlılık ilişkisini hiç görmüyor; ya da bunu belirleyici olarak görmüyor. Böylece, bu ülkeler için devrimin gerekli **yeni demokratik/halk demokratik** devrim aşaması gereksiz görülüyor ve proletarya diktatörlüğü devrimin dolaysız siyasi hedefi olarak konuluyor. Bu, görüşümüze göre, gerçekliğe gözlerini kapayan bir tavidir. Fakat bu, MLPD’nin “enternasyonal sosyalist devrim” için “yeni stratejisi”nin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu strateji, uluslararası devrimi, birbirinden değişik sosyo-ekonomik yapılara sahip tek tek ülkelerdeki eş zamanlı olmayan ve değişik aşamalarda olan devrimlerin birbirlerini destekleyip tamamladıkları bir süreç olarak görmüyor. Bu stratejiye göre, “uluslararası sosyalist devrim” emperyalist ülkelerde (bu teoriye göre zaten dünya nüfusunun büyük çoğunluğu artık emperyalist ülkelerde yaşıyor!) “enternasyonal sanayi proletaryası”nın (Bunlar da dünyanın en büyük ve “her şeyi belirleyen” 500 “süper tekelinin” değişik ülkelerdeki işletmelerinde çalışan işçiler) “bütün ezilenlerle” **birlikte** (bunlar çok değişik nedenlerle ötekileştirilen bütün azınlıklar ve “iklim felaketi” ile karşı karşıya olan doğa) hemen hemen eş zamanlı **ayaklanması** biçiminde gerçekleşeceğini öngörüyor. Bu yüzden MLPD aslında “Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşiniz!” şiarını proleter dünya devriminin zaferi için bu devrimin iki ana akımının birleşmesi gerektiğini vurgulayan bu şiarı unutturmak ve bunun yerine “Enternasyonal sanayi işçileri ve tüm ezilenler birleşin!” şiarını yerleştirmek istiyor. Bu satırları yazdığımızda “yeniemperyalist ülkeler” teorisyenlerinin “biz bunu nerde yazmışız?” diye şiddetle itiraz edeceklerini duyar gibi oluyoruz. Şimdiye kadar bunu bu kadar açık ve net bir şekilde yazmadılar. Fakat bütün teorileri

bütünlük içinde okunduğunda ve ICOR içinde yürüyen tartışmalar bilindiğinde, MLPD'nin "Yeni Dünya Düzeni Üzerinde Tanrıların Alacakaranlığı", "Enternasyonal Sosyalist Devrimin Şafağı", "Felaket Alarmı" ve son olarak da "Yeniempyralist Ülkelerin Ortaya Çıkışı üzerine" adlı yazılarında geliştirdiği teorinin başka hiçbir mantıki sonucu olmadığı görülür. Biz "Tanrıların Alacakaranlığı" adlı ilk kitaba getirdiğimiz eleştirel notlarda şu değerlendirmeyi yapmıştık:

"Tanrıların Alacakaranlığı'nda emperyalist dünya sisteminin gelişmesinde niteliksel olarak yeni bir aşamanın varlığı öne sürülmekte ve bu emperyalizmin ekonomisinde özsel değişiklikler ile gerekeleştirilmektedir."⁽⁴⁰⁾

Söz konusu yazıda emperyalizm sisteminde "nitel değişiklik" olduğu **açıkça söylenmiyordu**. Fakat bütün gerekeleştirme bu tezi ispata çalışıyordu. Şimdi kitap yayınlandıktan 15 yıl sonra Ekim Devrimi'nin 100. yılı dolayısıyla Almanya'da, ICOR'un kamuya açık yaptığı seminerde MLPD çevresinden bir dizi konuşmacı nihayet **açıkça da evet, emperyalist sistemde nitel değişiklikler vardır** deme noktasına geldiler. "*Enternasyonal sanayi işçileri ve tüm ezilenler birleşin!*" şiarı konusunda da gelişme benzer olacaktır.

Kuzey Kürdistan/Türkiye bağlamında biz şunu söylüyoruz:

Bugünün Türkiye'si **emperyalist bir ülke değil, orta derecede gelişmiş, bağımlı kapitalist bir ülkedir**. Kapitalizmin gelişme derecesi Türk burjuvazisine emperyalist büyük güçler arasındaki çelişmelerden yararlanarak görece **bağımsız hareket etme** konusunda, ona oldukça büyük bir hareket alanı açan bir seviyededir. Biz bunu 2008'de yayınladığımız sosyo-ekonomik yapı araştırmamızda ortaya koyduk.

Türkiye, dünya çapında ele alındığında "bir avuç ezen, emperyalist ülke" kategorisinde değildir. Fakat o yalnızca emperyalizm tarafından sömürülen ve ezilen bir ülke de değildir. O aynı zamanda ezen, bölgesel egemen bir güç konumundadır. Siyasi açıdan Kuzey Kürdistan/Türkiye halkları hiçbir dönem, işleyen bir burjuva demokrasisi yaşamadılar. Türkiye Cumhuriyeti devleti faşist bir dikta-

40) "Yeni Dünya Düzeni 'Üzerinde Tanrıların Alacakaranlığı' Kitabı Hakkında Eleştirel Kenar Notları", *Bolşevik Partizan*, Sayı: 164/2013, s. 4.

törlüktür. Türkiye’de faşizmin yıkılması için mücadele, emperyalizme bağımlılığın sökülüp atılması için mücadele gibi, devrimin özsel ve en acil görevlerindedir.

Türkiye’de, sosyo-ekonomik yapının belirleyici olguları şunlardır: Yerli mali sermayedarlar, emperyalist mali sermayedarlarla işbirliği içindeler. Bunlar sermaye ihracı da yapmaktadırlar. Tekeller ekonomide belirleyici konumdadır. Türk devleti oldukça güçlü bir orduya sahiptir ve bölgesel savaflara doğrudan da katılmaktadır.

Demokratik devrimin merkezi ve çözülmemiş görevleri, antiemperyalist demokratik devrim stratejisi için belirleyici önemdedir. Türkiye’de çözülmemiş ulusal sorunlar, en başta da Kürt ulusal kurtuluş sorunu -fakat Ermeni ve Arap ulusal sorunları da- bu çözülmemiş görevler içindedir.

Bu bağlamda Türk emekçilerinin bilinçleri, emperyalizme bağımlı olmanın da etkilemesi ile büyük çapta Türk milliyetçiliği tarafından belirlenmektedir.

Türkiye’nin demokratik ve antiemperyalist devrimde objektif olarak çıkarı olan geniş bir küçük ve orta burjuvaziye sahip olan sınıfsal yapısı ve proletaryanın hâlâ düşük seviyedeki bilinç ve örgütlenme seviyesi **Türkiye’de sosyalist devrime ilerlemek için yeni demokratik devrimi** gerekli kılıyor.

Bugünkü şartlarda Türkiye’yi, “yeniemperyalist bir ülke” ilan edip, bununla devrim aşamasını sosyalist devrim olarak belirlemek Türkiye gerçeklerine teğet geçmektir.

Retorik ve gerçeklik...

Bugün eğer Erdoğan’ın ve AKP hükümet sözcülerinin retorliğini ciddiye alırsak, Türkiye’nin emperyalist dünyanın efendileri ile göz seviyesinde pazarlık gücüne sahip olan ve onlarla dünya hegemonyası konusunda dalaşan bir emperyalist güç olduğu sonucuna varmak zor değildir.

Tabii ki bu retorğin arkasında Türkiye’nin egemenlerinin bugün dünyanın emperyalist efendileri içinde baş aktörlerden biri olma arzusu yatıyor. Tabii ki Türkiye’de, egemenlerin bir bölümü ve onların

bugünkü siyasi temsilcisi AKP emperyalizme bağımlılıktan kurtulup, kendileri emperyalist olmak istiyorlar. Bunu gerçekleştirmeyi de deniyorlar. Fakat istek ve onu yerine getirme yeteneği ve isteği yerine getirme yeteneği ile yerine getirmek ayrı şeylerdir.

İstiyorlar ama değiller; istiyorlar ama gerçekleştirecek yeteneğe sahip değiller, ya da istedikleri ölçüde sahip değiller.

Fakat antiemperyalist görünümlü retorik ve bağımsız olarak atılmaya çalışılan küçücük siyasi adımlar bile Türkiye'nin emperyalist efendilerini kızdırmaya yetiyor. Onlar, AKP/Erdoğan rejimini şeytanlaştırıp ondan kurtulmak için ellerinden geleni yapıyorlar. AKP/Erdoğan'ın oldukça güçlü bir halk desteğine sahip olması, emperyalistlerin onu devirmesini güçleştiriyor. Onu deviremedikleri yerde yoğun baskılarla yeniden çizgi içine çekmeye çalışıyorlar.

Bu, bağımlı bir gücün, şimdiye kadar her dediklerini yaptırmaya alışık olan şimdiye kadarki efendilere karşı mücadelesi.

Türk kapitalizmi epey gelişmiş olduğu için, diğer yandan emperyalist büyük güçler arasındaki çelişmeler de sertleştiğinden, Türkiye'nin hareket alanı geçmişe göre biraz daha genişlemiş durumda. Olan budur. Ne azı ne fazlası!

Erdoğan arada bir Batıyla ilişkileri gerektiğinde koparıp atmadan dem vuruyor. Bu öncelikli olarak iç kamuoyuna dönük konjonktürel bir tavrı. Bugünkü şartlarda Türk egemenleri için, şimdiye kadarki efendilerle bağları koparıp atmak, ancak bağlı olunan emperyalist efendileri değiştirmekle olur. O da çok zordur. Türkiye'nin ekonomisi kendi başına emperyalistlerle rekabet edecek güçte bir ekonomi değil. Türk egemenlerinin, en başta da Erdoğan takımının bütün Türk halklarının temsilciliği, dünyada bütün "ezilen Müslüman halkların" temsilciliği, evet, hatta "Dünyanın bütün mazlumlarının" temsilciliği vs. propagandası ve spekülasyonları, Türkiye içindeki iktidar mücadelesine dönük açıklamalar ve emperyal hayallerin ifadesidir.

Erdoğan/AKP iktidarının sürmesi ve Batının bu hükümete karşı düşmanca tavrını sürdürmesi hâlinde, iktidarı Türkiye'nin önünde iki gelişme opsiyonu vardır:

1. Türkiye Batılı emperyalist güçlerden, emperyalist efendilerini değiştirme yoluyla kopar, yeni ilişkiler içinde bağımsız bir emperyalist güce dönüşme çabalarını sürdürür.
2. Bu olası gelişme iç ve dış müdahalelerle engellenir, Türkiye “çökmüş devlet” hâline getirilir ve yeniden yapılandırılır.

Tabii bir üçüncü yol daha vardır -Halkların ve devrimin yolu:
İşçi sınıfı önderliğinde antifaşist, antiemperyalist demokratik halk devrimi yoluyla sosyalist devrimin yolunu temizleme.

Biz bu üçüncü yolu gerçekleştirmek için mücadele ediyoruz.

*(İlk taslak Mart 2017;
son biçimi Temmuz 2018)*

AMLP'nin “Yeni Emperyalizm Teorisi”ne Dair Düşünceler

Avusturya'da Devrimci Komünist Parti İnşası
İçin İnsiyatif'in çıkardığı
“Devrimci Komünist Gazete *Proleter Devrim*”de
yayınlanmış olan
“Emperyalizm, Uluslararası Sömürü
ve Savaş Tehlikesi”
başlıklı makalenin Türkiye ile ilgili II. eki.

AMLP'nin “Yeni Emperyalizm Teorisi”ne Dair Düşünceler^(*)

Almanya'daki “yeni revizyonist” parti AMLP (Almanya Marksist Leninist Partisi -ÇN) 2016'da “Yeni Emperyalizm Teorisi”ni öne sürdü. Buna göre: “Bir dizi yeni emperyalist ülkelerin” ortaya çıkışı “emperyalist dünya sistemi içinde devasa güç kaymalarını ifade etmektedir.” Burada bu bağlamda “dünya ekonomisinde yeni bir görünüm” söz konusudur. Her ne kadar “klasik emperyalist güçler doğal olarak ortadan kaybolmasa da” (en azından!) yine de “yeni emperyalistler” bugün deyim yerindeyse orkestra şefleridirler. AMLP, Marksizm-Leninizm'de yaptığı her yeni “geliştirme”yi kendisinin etrafında kümelenmiş ICOR aracılığıyla uluslararası alanda da egemen kılmak istediğinden, bu konuda uluslararası bir tartışma doğmuştur. (AMLP buna “ateşlendi” diyor). Bununla ilgili olarak bir katkı da biz sunmak istiyoruz.

AMLP'nin “Yeni emperyalistleri” önceleri 14 ülke idiler: BRICS ülkeleri (Emperyalist nitelikleri bağlamında bütünüyle farklı beş ülke; Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika hakkındaki burjuva bir kategori); MIST ülkeleri (Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye gibi heterojen ülkeler için keza burjuva bir kategori ve Suudi-Arabistan, Katar, BAE, İran ve Arjantin gibi bazı diğer ülkeler.) Bu arada bunlara aralarında Vietnam ve Yunanistan'ın da bulunduğu başka birkaç ülke daha eklendi. AMLP'nin “Yeni Emperyalizm” teorisi, birincisi -üstüne üstlük bütünüyle eğilmiş, bükülmüş

(*) Bu yazı ilk kez, Avusturya'daki *devrimci-komünist dergi Proleter Devrim*'in Temmuz 2017 tarihli, 70. sayısında yayınlanmıştır. Almancadan Türkçeye çevirisi *Yeni Dünya İçin Çağrı Dergisi* tarafından yapılarak aynı derginin Kasım-Aralık 2017-Ocak 2018, 189. sayısında “AMLP'nin “Yeni Emperyalizm Teorisi”ne Dair Düşünceler başlığıyla yayınlandı.

istatistiklerin yardımıyla- bir dizi ülkelerin gerçekten olmadıkları bir şeye şişirilmiş olmalarından ve ikincisi; Rusya ve Çin'in "yeni emperyalistler" takımına alınmalarından beslenmektedir. AMLP'nin bu "yeni emperyalistler" in gücü ve önemi hakkında ortaya attığı sayılar, çoğu kez üçte iki oranda Çin'in hesabına yazılıdır. Bu ise "bilimsel tahlil" konusunda manipülasyoncu saçmalaktır. Diğerlerinin yanında her şeyden önce Çin ve Rusya'yı "yeni emperyalist ülkeler" arasına koymak ve Rus ile Çin emperyalizmini "dünya ekonomisinin yeni görünümleri" olarak görmek aymazlıktır. Rusya daha 20. yüzyılın başında Lenin tarafından, geriliğine rağmen emperyalist olarak değerlendirildi ve hegemonya uğruna mücadele eden "büyük güçler" arasında sayıldı. Rus Sosyal-Emperyalizmi 1950'lerin son yıllarından beri vardı. Onun ABD emperyalizmi ile rakip olarak çekişmesi Sovyetler Birliği'nin 1990'daki çöküşüne dek birçok on yıla damgasını vurdu. Çin ise 1970'li yılların ikinci yarısında kapitalist hale geldi. Başlarda henüz emperyalist niteliği, yani sermaye ihracı, yayılcı siyaset, buna uygun askeri olarak donanımı vs., çok görünür olmamasına rağmen, kısa bir süre içinde en azından potansiyel olarak bir emperyalizm, deyim yerindeyse oluşum halindeki (statu nascendi) bir emperyalizm söz konusuydu. Yani her iki ülkenin emperyalizmlerinin omuzlarında çoktan birkaç on yıllık geçmiş vardır ve bu, gerçekten "dünya ekonomisinin yeni görünümleri" değildir.

AMLP'in diğer "yeni emperyalistleri" ile ilgili olarak da şu soru gelip kendisini dayatıyor: Neden tam da bunlar? (Önce doğrudan yatırımlar (FDİ) biçimindeki sermaye ihracını alırsak) Neden neredeyse hiç FDİ'ye (Doğrudan Dış Yatırım -ÇN) sahip olmamasına karşın İran veya mütevazı FDİ'siyle neden Endonezya ve Türkiye? Neden Katar ya da Kuveyt değil? En azından Suudi Arabistan ile aynı oranda FDİ'si olan ve Meksika ile neredeyse aynı derecede ve bu arada Türkiye'nin 3 misline ve İran'ın 55 misline(!) sahip Malezya değil? Peki, Afrika'daki bölgesel güçler olarak Angola veya Nijerya neden değil? Neden ABD'nin şubesi olarak gelişmiş kapitalist ekonomisiyle (eski) emperyalist ülkeler silsilesine dâhil olan Güney Kore? Ve eğer bunlara Güney Kore dâhilse, çok daha yüksek FDİ'ye sahip Tayvan neden değil? AMLP herhalde, son yıllarda ya ekonomik olarak göreceli bir şekilde güçlenmiş olan veya askeri alanda özellikle kendisini donatan veya *son dönemde* siyasi olarak herhangi bir şekilde can sıkı-

cı biçimde dikkat çekmiş bulduklarından, aklına gelen bu ülkeleri öylesine saymaktadır. Bu ülkelerden bazıları ekonomik olarak bayağı gelişmişlerdir (ne var ki bazıları ise bu arada kendilerinin “başarı öyküleri”nin kırılğan ve kısmen de kesin spekülâtif niteliğine işaret eden ağır kriz içindedirler, örneğin Brezilya). Diğer taraftan örneğin İran sermaye ihracı konusunda bir cücedir, ama bölgede büyük öneme sahiptir. Bazıları ise gözü dönmüş bir şekilde silahlanmaktadırlar vb. Böylesi bakış açılarıyla “yeni emperyalist” lige alınması söz konusu olacak daha bir düzineden fazla ülke var. Böylece elini kolunu sallaya sallaya yaklaşık iki düzine “yeni emperyalist” ülke veya daha fazlası çıkar. O zaman ekonomik, siyasi veya askeri olarak üç aşağı beş yukarı önemli tüm ülkelere, bu üçe beşe bakmadan, emperyalist ülkeler etiketi yapıştırmak kolaydır... Ve gerçekten bu yaklaşımla AMLP bu “yeni emperyalistler” listesini genişletip durmaktadır. “Kötü” ve siyaseti ile dikkat çeken her ülke “yeni emperyalist”ler listesi için adaydır.

Bundan bağımsız olarak, aslında AMLP’nin “yeni emperyalistler”inden biri veya diğerinin gerçekten emperyalist bir güç olup olmadığı, sadece bölgesel değil, aynı zamanda daha az veya daha fazla *küresel* alanda oyuna katılma durumundaki bir güç olup olmadığı veya yakın gelecekte olup olamayacağı sorusu haksız değildir. Bu soru ise ancak zaten bugünden önemli bölgesel hegemonyacı olanlar ve bunu da aşan hırsları için yeterli bir ekonomik temele sahip olanlar için, yani şu anda ilk planda Hindistan ve bir de Brezilya için söz konusudur. Ekonomik, siyasi, askeri büyüklükler yanında güçler dengesi hiçbir şekilde göz ardı edilmemelidir. Her ne kadar “yeni emperyalistler”in birçoğu kendi bölgelerinde önemliyse de gerçekten emperyalist güçlerle rekabet etme ve onlarla yarışma konusunda, küresel alanda aslında cücelerdir.

Bu tarzla emperyalizm ve keza “yeni emperyalizm” kavramı her türlü anlamını yitirmektedir. Ayrıca iki en büyük ve pekâlâ “eski” emperyalist gücün, onlarla karşılaştırıldığında küresel emperyalist taleplere henüz cevap veremeyen Brezilya, Hindistan ve Güney Afrika gibi daha zayıf bölgesel hegemonyacılarla, ondan da kötüsü -çok daha zayıf kimi diğer ülkelerle- aynı torbaya atılmasının anlamı nedir?

“Yeni emperyalizm” kurgusunun kendisi bir bütün olarak ber-

battır. Fakat ne yazık ki bunun olumsuz ağır siyasi sonuçları vardır. AMLP, hummalı bir biçimde Çin veya Rusya gibi küresel olarak hareket eden emperyalist büyük güçlerle, Hindistan, Brezilya, Güney Afrika gibi bölgesel hegemonyacı güçler veya bundan değişik konumdaki Türkiye ve İran gibi ülkeler ve bir bütün olarak mütevazı potansiyellerine rağmen, dikkatleri üzerlerine çekmiş olan ülkelerle (Katar gibi) arasındaki farkları silmeye çalışmaktadır. Bununla aslında, ABD, Büyük Britanya, AB (ve bunlar arasında esas güçler Almanya ve Fransa), Japonya, Çin ve Rusya gibi önemli ve gerçekten az veya çok küresel olarak hareket eden emperyalistlerin rolü göreceleştirilmektedir. Emperyalist güçler arasındaki gerçekten var olan ve belirleyici olan etkin çelişkiler, bu güçlerin dünya hegemonyası veya ona ortak olma uğruna yarışı silinmektedir.

Bu “Yeni emperyalizm” teorisi aslında gerçek emperyalistlerin korunmasına veya olduğundan daha iyi gösterilmesine hizmet etmektedir. Gerici rejimlerin neredeyse hepsi emperyalist iseler, o zaman gerçekten belirleyici konumdaki emperyalistler birçoğları arasında sadece biraz daha büyük görünürler. Emperyalist realitenin üstü düzinelerce çelişkiler, aktörler ve daha az veya fazla anlaşılabilen çıkarların anlaşılmasız bir yumağı vasıtasıyla örtülmektedir. Emperyalizm düşmanlığı deyim yerindeyse “yaygınlaştırılıyor”; ama bununla parçalandırılıyor, sulandırılıyor. Dünya durumunun doğru bir tahlili ve onun gelişmesinin anlaşılması böyle mümkün değildir. Eylemleri ve cürümlerini saklamaktan her türlü çıkarı olan emperyalist burjuva propagandasının bu yüzden benzer şekilde hareket etmesi boşuna değildir. Bu nedenle bu “yeni emperyalizm” ideolojik kurgusu, siyasi olarak olağanüstü derecede tehlikeli ve zararlıdır. Eğer birazcık önemli ülkelerin her biri, “(yeni) emperyalist” ve savaş kışkırtıcısı ise ve bir de üstüne üstlük en büyük ve en güçlü emperyalistlerden daha kötü ve tehlikeli ise, genelde dünya durumu ile ilgili olarak ve her ülkenin ve bu ülkedeki sınıf mücadelesi durumunun rolünün değerlendirmesi bakımından yönümüzü bulamaz olacağız. Ama bu yönünü bulamamazlık, bizim emperyalist propagandaya kanmamız demektir. Bu ise, burjuva medyasının Katar’ın her şeye kadirliği hakkındaki masallara, Türk ve Suudi Halifelik projesi öykülerine, İŞİD’in sözde “feodal” niteliğine, emperyalizmin “feodal kökleri”ne ve böylesi diğer saçmalıklara inanmaya varana kadar gider.

Ayrıca (ister onlar tarafından doğrudan, isterse temsilcileri tarafından yürütülsün) haksız emperyalist savaşlar ile (ulusal ve/veya sosyal kurtuluş için, emperyalist saldırılara ve tehditlere karşı kendini savunmak için...) haklı savaşlar arasında artık fark gözetilemez hale gelir. Böylece savaş ile devrim sorununda her türden yanılgılara kapı sonuna kadar açılır. Büyük emperyalist ülkelerden birinde bir örgüt bulunuyorsa, bu onun açısından, kendi emperyalizminin küçümsemesine ve olduğundan iyi gösterilmesine açılan kapıdır.

Ortadoğu'da Bölgesel Güç Olarak Türkiye'nin Yükselişi ve Sınırları

1. Hayal Ve Gerçek

Erdoğan, yeni “2017-2019 Orta Vadeli Ekonomik Program”ın Türk hükümeti tarafından Ekim 2016'da ilan edilmesi vesilesiyle bu hedeflerden (yani 2023'e -Cumhuriyetin kuruluşunun yüzüncü yıl dönümüne- yönelik uzun vadeli hedeflerden) bir uzaklaşmanın söz konusu olmadığını” vurguladı. Bu hedefler nelerdir? GSYİH şu andaki 857,4 milyar ABD dolarından (2016) 2.000 milyar ABD dolarına çıkacaktır. Bu, 2,3 misli veya yılda %12,9 oranında bir büyümeye tekabül eder. İhracat şu andaki 142,6 milyar ABD dolarından 500 milyar dolara yükselecektir. Bu 3,5 misli veya yılda 19,6 oranında bir büyümeye tekabül eder.

Bu abartılı hayaller sadece büyük güç şovenisti propagandaya ve bu arada giderek açıktan açığa kötüleşen bir ekonomik durum karşısında gelişen sosyal ve ekonomik çelişkilerin üstünün örtülmesine hizmet etmektedir. Her ne kadar Türk GSYİH'sı gerçekte 2010 ve 2011 yıllarında olağanüstü derecede güçlü, bu yılların her birinde aşağı yukarı %9 büyümüş olsa da bu “Boğaziçi'ndeki mucize” idi. O zamandan bu yana keza artık sadece mütevazı bir büyüme söz konusudur; 2005-2015 ortalamasında bir bütün olarak yılda sadece %3,8'dir. Büyüme 2016 yılında artık sadece %2,9 civarındaydı. GSYİH'yı önemli ölçüde etkileyen Türkiye'nin ihracat hacmi son 10 yıl içinde yılda (yüksek derecede kaçışa ve büyük kırılmalığa işaret eden

+%25,4 ile -%22,6 arasındaki muazzam bir yalpalama yaygınlığı ile birlikte) ortalama %5,2 oranında arttı. Son 5 yıl içinde sadece ancak yılda ortalama %1,1 yükseldi ve 2016'da -% 1,1 oranında küçüldü.

2023 için yüzyıl hedefleri temelsiz boş laftır. Oysa bu hükümet bıkmadan usanmadan böylesine bir mucize vaat etmeyi sürdürmektedir: Öyle bir mucize ki, Türkiye GYİH'sına göre ülkeler sıralamasında şu andaki 18. yerinden ilk ona fırlayacaktır. Türkiye bunun için tabii ki, Hindistan, Meksika, İspanya, Avustralya, Güney Kore ve Kanada'yı geçmek zorundadır. Gececeği ülkelerden Hollanda ve Hindistan dışında olanlar, daha bugünden 1.000 milyar ABD doları üzerinde GSYİH'ya sahiptir. (Hatta Kanada'nınki 1.551 milyar ABD dolarıdır). Bu sihribazlık harikası, dahası tüm bu ülkelerin bizzat 2023'e kadar hiçbir büyümeye sahip olmamasını öngörmektedir.

2. Türkiye'nin Ekonomik Olarak Güçlü ve Zayıf Yanları

Bundan bağımsız olarak Türkiye kuşkusuz kendi koşullarına göre ("eşik ülkeler") göreceli olarak *gelişmiş* bir *kapitalist ülkedir*; o sağlam bir "kendisinin üretim temeline", hatta kimi alanlarda epeyi gelişmiş bir teknolojik seviyeye sahiptir; ekonominin belli kesimleri güçlü bir şekilde tekelleşmiştir; iyi bir şekilde gelişmiş bir banka sistemi vardır; sanayi ile banka sisteminin sıkı bir iç içe geçmişliği söz konusudur. En büyük 10 Türk holdingi içinde 5 banka, 2 telekomünikasyon firması, Türk Hava Yolları ile Koç (2 numara) ve Sabancı Holdingleri (5 numara) bulunmaktadır... Türkiye görece güçlü bir şekilde sanayileşmiştir: Yaratılan değerın %26,5'i istihdam edilenlerin %27,2'sinin çalıştığı (2015) üretim alanından sağlandı. Türkiye -kapitalist gelişme sonucu çökmüş alanlar dışında- göreceli olarak kalifiye bir işgücüne sahiptir. Kimi endüstriler (veya onların parçaları) iyi bir üretkenlik ortaya koymaktadırlar ve diğerlerinin yanında -öncelikle hafif sanayi ile teknolojik olarak alt ve orta alanda- uluslararası çapta "rekabet edebilir" durumdadırlar. İhracatın "kalitesi", rakiplerle karşılaştırıldığında her ne kadar ortalamanın üzerine geçmese de düzeldi. Devlet borçlanması %29,1 ile göreceli olarak düşüktür ve aynı şekilde görece düşük olan yıllık bütçe açığı da bu hükümetin "Orta Vadeli 2017-2019 Ekonomi Program"ında da önüne koyduğu üzere, ekonomik teşvik için Keynesci önlemleri alması için mali bir oyun sahası açmaktadır. Bunlar Türkiye'nin güçlü olduğu yanların bazılarıdır.

Ama hesaba katılması gereken önemli zaafılar da vardır. Burada en başta enerji bağımlılığı geliyor. Yerli temel enerji üretimi temel enerji ihtiyacının ancak %25,8'ini karşılıyor; temel enerji ihtiyacının %74,2'si ithal edilmek zorundadır (2014). Bununla yurtdışına güçlü bir şekilde bağımlılık (Türkiye örneğin aynı konuda %62'lik bağımlılığa sahip Avusturya'dan farklı olarak, sırtını AB gibi bir emperyalist birliğe dayayamıyor) ortaya çıkmaktadır. Bu bağımlılık durumu göz ardı edilse bile, bunun, her ekonomik büyüme yüzdesinde (ki bu örneğin yatırımların, büyüyen askeri donanım sanayinin, ihracatın da büyümesi anlamına gelir) aynı kalan diğer koşullar altında ithalatı arttıran, ödeme bilançosunu kötüleştiren ve bununla birlikte yurtdışı borçlanmasını yükselten, eşlik edici nahoş görünümüleri de vardır.

İktisadi *üretkenlik* her ne kadar bazı diğer “eşik ülkeleri” ile karşılaştırıldığında göreceli olarak yüksek olsa da emperyalist ülkeler karşısında göreceli olarak düşüktür. Türk emek üretkenliği (satın alma standartları temelinde, yani kişi başına düşen GSYİH olarak, ama farklı fiyat seviyeleriyle nötralize edilmiş şekilde ölçüldüğünde) 2016'da AB ortalamasının %82,2'si civarındaydı. Bu, örneğin tüm Balkan devletleri veya Polonya'dan daha yüksek ve neredeyse Çek Cumhuriyeti seviyesinde bir emek üretkenliğidir. (Ama örneğin Avusturya'dan %16 oranında daha düşüktür). Ne var ki bu, 2013'den beri artmamaktadır. Bu nedenle Türk hükümeti kendisinin “Orta Vadeli Ekonomik Program”ında da onun duraklamasını, kendisinin daha ileri hırs, ihtirasları açısından sorun olarak kavramıştır ve üretkenliğin yükseltilmesini bir ağırlık noktası olarak koymuştur. Hegemonyacı bir rol bakımından *dış ticaret* ve *sermaye ihracı* özel öneme sahiptir. Türkiye 2016'da 143,8 milyar ABD doları değerinde mal ihraç etti. Buna turizm ile birlikte hizmetler ihracatı eklenmelidir. GSYİH'nın %27,7'sini (mal ve hizmetler ihracı birlikte ele alındığında) oluşturan ihracatın payı öyle pek ahım şahım değildir ve %43,8 olan AB ortalamasının (sadece mal ihracatının oranı AB %31,5, Türkiye %16,6) çok altındadır. Yüksek teknoloji ihracatı da vardır, ama bu ihracat hacminin sadece %11,6'sını veya GSYİH'nın %0,3'ünü tutmaktadır ve her şeyden önce bu oran 1990'dan bu yana duraksamaktadır. Oysa ihracatın bir bütün olarak ortalama “kalitesi” (değer içeriği) yükselmiştir: Unit Values (Toplu kalemlerin-ÇN) ihracatı (Bunun için bir göstergedir) 2000'den 2015'e kadar +%51 oranında artmış-

tır. Bu kötü değildir, ama yine de sadece (+%52 olan) “eşik ülkeleri” ortalamasına tekabül eder ve her halükârda (+%57 olan) AB’nin ortalamasının gerisindedir. Buna karşı AB en önemli ihracat pazarıdır (mal ihracatının %44,5’i AB’ye gitmektedir). Dahası bu Values (kalemler -ÇN) +%69’a ulaştıkları 2013’den beri yeniden kötüleştilediler. Diğer taraftan turizm daha bu yılki kırılmadan önce GSYİH’ya ancak %3-4 oranında katkı sağlıyordu. Yani her ne kadar belirli bir rol oynasa da yine de AB’li siyasetçilerin Türk şovenizmi karşısına kendilerinin emperyalist şovenizmlerini koyarken ideolojik kışkırtma kaynaklı nedenlerle çokça iddia ettikleri kadar belirleyici bir rol oynamamaktadır.

Türkiye’nin bir de dış ticaret açığı sorunu vardır. (Yurtdışı ile mal ticareti ve hizmet alışverişi): (2016 da -ÇN) -32,6 milyar ABD doları. Bu, dünya çapında sekizinci en büyük ödeme bilançosu açığıdır. (Türkiye bu konuda yalnız değildir, başta ABD olmak üzere iyi bir emperyalist camia içinde bulunmaktadır.) Ne var ki o bu açığı sadece lira ihracatı vasıtasıyla finanse edemediğinden bu açık çok farklı bir anlama gelmektedir.

Türkiye’nin yurtdışındaki dolaysız yatırımlar (FDİ) şeklindeki *sermaye ihracı* çok hızlı bir şekilde gelişmiştir. Doğrudan yatırımların mevcudu 2010’dan beri iki misline, 2005’ten bu yana beş mislinden fazlasına çıkmıştır. Branşlardaki ağırlık noktaları tekstil, tüketim malları ve mali hizmetlerdir (toplamda tüm FDİ’lerin %44’ü). En büyük yatırımcılar Koç Holding (büyük farkla 1 numara), Doğuş Grubu, Anadolu Grubu, Türkcell, TPAO ve Enka İnşaat’tır. Türk Merkez Bankası’nın istatistiklerine göre (2011 yılından 2016 yılına akışlar) Türk FDİ’lerinin önemli bir bölümü, batılı emperyalist ülkelere, bunlar arasında %64,4’ü AB’ye ve %14,5’i ABD’ye gitmiştir. Yakın ve Orta Doğu’ya %19’u, Azerbaycan’a %15,4’ü (3,3 milyar ABD doları!), %2’si Rusya’ya gitti. Komşu ülkelerde ekonomik olarak da yer edinmek çabası görülebilir durumdadır; ama bu ön planda değildir. %1,3’lük bir payla (285 milyon ABD doları) ile Irak belki özel bir durumdur. Deloitte’nin bir araştırması Türk FDİ’lerinin -örneğin Katar (ama benzer, her ne kadar başka bir kategoride olsa da) ve Çin FDİ’lerinden farklı olarak -salt kârlı mali katılımlara yönelmediğini- denetim ve devralmayı hedeflediklerini saptamaktadır. Oysa şu olgu, arasında “yeni emperyalizm” teorisyenlerinin de içinde bu-

lunduğu kimilerinin çoğu kez çok abartılı bir şekilde tasvir ettiği resmi düzeltmektedir. Türkiye her halükârda 2015’de, 44,7 milyar ABD doları *FDİ* toplam mevcudu ile dünya çapında sadece 41. sırada bulunmaktaydı.

Buna ek olarak *FDİ* biçimindeki sermaye ithalatı çok daha hızlı bir şekilde gelişti. Bu ithalat sermaye ihracatını kat kat aştı. *FDİ* sermaye ithalatı (akışlar) son 5 yıl içinde sermaye ihracatının 3 mislini; son 10 yıl içinde hatta neredeyse 5 mislini tuttu. 2015’de ihraç edilen sermaye toplam mevcudu 44,7 milyar ABD doları iken, bunun karşısında ithal edilen sermaye toplam mevcudu 145,5 milyar ABD doları idi.

Ödeme bilançosu (yurtdışına giden para akışları karşısında yurtdışından gelen yıllık para akışları) ile ilgili olarak -32,6 milyar ABD doları tutarındaki dış ticaret açığı (2016) artı ihraç edilen sermaye, ülkeye yabancı sermaye akışı ile denkleştirilmek zorundadır. (Türkiye’de yabancı doğrudan yatırımlar, Türk hisse senetlerinin yabancılar tarafından satın alınması, krediler şeklinde yurtdışı borçlanması vs. yoluyla...) aksi halde her yıl döviz rezervleri azalır (ki bu olmuyor). Sonuçta yurtdışına borçlanma tırmanmaktadır. Bu borçlanma Merkez Bankası’na göre 2000’den beri dört misline çıktı ve 2016 sonunda 397,9 milyar ABD doları idi. Yani “Boğaziçi’ndeki mucize” esas olarak borçla finanse edildi. Türkiye, kendisinin açığının finanse edilmesi için kolayca dolar ihraç edebilen ABD olmadığından, yurtdışındaki herkes bu dolarlara sahip olmak istediği sürece, böylesine aşırı bir borçlanma kaçınılmaz olarak liranın değer kaybetmesini, bununla borç yükünün göreceli olarak artmasını, spekülasyon balonlarını, enflasyonun ithal edilmesini ister istemez beraberinde getiriyor. Yeni Türk Lirası son 5 yıl içinde avro karşısında %45 oranında ve dolar karşısında %53 oranında değer kaybetti. Bu, bir yanda ithalatın ve (yeni) sermaye ihracatının pahalılaşmasını (ve bununla birlikte enflasyon ithalini) diğer yanda ise ihracatın kolaylaşmasını ve yurtdışında var olan sermaye tesislerinin değer kazanmasını beraberinde getirmektedir. Bu gelişim burjuvaziye ve Türkiye rejimine büyük sorunlar yaratmakta ve belirli bir bağımsızlık çabasının kuyusunu kazmaktadır.

3. Türkiye'nin Askeri Olarak Güçlü ve Zayıf Yanları

Türkiye NATO'nun ikinci en büyük ve dünya çapında onuncu en büyük ordusuna sahiptir. İnternet sitesi "global-firepower" (Türkçe: "küresel ateş gücü" -merkezi Şikago'da bulunan internet sitesi Military Factory'nin parçasıdır ve askeri çevrelerde çoğu kez referans olarak alınmaktadır.) her yıl çeşitli ülkelerin ordularının "müdahale gücü"nü küresel bir sıralamasını yapmaktadır. Bu sıralamada Türkiye (ABD, Rusya, Çin, Hindistan, Fransa, Birleşik Krallık (İngiltere), Japonya ile ucu ucuna Almanya ve İtalya'nın önünde) 8. sırada yer almaktadır. Doğal olarak bütün bunlar eğer sadece silahlar ve malzemeler birlikte sayılmazsa, bilakis müdahale gücünün unsurları da niteliksel olarak değerlendirilirse sadece hipotetik karşılaştırmalardır. Bir ordunun kâğıt üzerindeki biçimi ve onun pratikteki gerçek müdahale gücü birbirinden tamamen farklı iki şeydir. Her savaşın, emperyalistler ve diğer gericilerin birbirleri arasındaki her savaşın da özel koşullar altında (nerede? niçin? neye karşı? nasıl?) gerçekleştiği, bunların hiç de öyle inceden inceye düşünülüp taşınılan bir algoritma içine sıkıştırılamayacağı açıktır. Aksi halde evet, ABD son on yıllardaki tüm saldırgan savaşlarını kaybetmek yerine kazanmış olurdu. Ama buna rağmen 8. sıra dikkate şayandı.

Türk askeri donanım giderleri SIPRI'ye göre 2015'de 15,3 milyar ABD doları ve global-firepower'a göre 18,2 milyar ABD dolarını bulmaktadır. SIPRI sayıları 2013'deki zirve noktasında bir kez 18,6 milyar ABD dolar tutmuştu. Buna rağmen Türkiye askeri donanım giderleri ile ilgili olarak dünya çapında daha hâlâ 15. sırada (SIPRI) veya 14. sıradadır (global-firepower). Askeri donanım giderlerinin GSYİH'daki payı (hızlı bir şekilde büyüyen GSYİH'nın dolaylı sonucu olarak) 2000 yılında %3,7'den 2015'te %2,1'e düştü.

Daha birkaç yıl önceleri askerî açıdan, askeri donanım ithalatına neredeyse bütünüyle bağımlı olan Türkiye bu arada güçlü bir *öz askeri donanım sanayiine* sahip hale gelmiştir ve teknolojik olarak da arayı adım adım kapatmaktadır. Ne var ki o (Türkiye -ÇN) buna karşın daha hâlâ ihtiyacının yaklaşık olarak %40'ında askeri donanım ithalatlarına ve her şeyden önce yabancı askeri donanım teknolojisine bağımlıdır. Çeşitli yabancı teknoloji teslimatçıları ile tüm "ulusal" geliştirmeler için de iş birlikleri ve Joint Ventura'lar bundan dolayı-

dır. En önemli teslimatçı ülkeler şimdiye kadar (%40'lık bir pazar payıyla) ABD, (%19'luk bir payla) Almanya, Güney Kore, İsrail, İtalya ve Birleşik Krallık (İngiltere -ÇN) idiler. Ama eski Türk savaş ("savunma" -ÇN) bakanı Yılmaz'ın dediklerine göre öz askeri donanım sanayi 2015 sonunda artık ihtiyacın %55'ini (Erdoğan'ın Nisan 2016'daki bir ifadesine göre %60'ını) karşılıyordu. Türkiye 2013'de kendisinin inşa ettiği ilk savaş tankını (Güney Kore modeli, ama Türk topu ve keza aynı şekilde ateş yönetim sistemi) hizmete soktu. İlk iki askeri uyduları -ne var ki birincisi Çin roketiyle ve ikincisi ise Fransız Guyana'sından Avrupalı firma Arianaspace vasıtasıyla Avrupalı Vega-taşıyıcı roketiyle- uzaya fırlatıldı. Taktiksel karadan-karaya füzeleri çoktan üretilmektedir ve artık kullanılır vaziyetteki kısa menzilli füzeler (500 km'ye kadar) hazır bulunmaktadır. Jübile yılı 2023'e kadar askeri bakımdan "%100'lük bağımsızlığa" ulaşılmak istenmektedir. Bunun için daha sonra diğer şeylerin yanında kendi ürettiği bir savaş jeti (planlanan hizmete sokulma tarihi 2023), orta ve uzun menzilli füzeler (2500 km'ye kadar), kendi füze ateşleme rampaları ve Türk bir uzay silahının ilk nüveleri bunlara dâhildir. Ne var ki tüm bu projeler başarılı bir şekilde gerçekleşse bile, %100 bir bağımsızlık sadece gerçekçi değil, aynı zamanda anlamsızdır da çünkü Rusya, Çin ve bizzat ABD bile askeri donanım ithalatına yeniden sarılıyorlar. Her şeye rağmen Türk askeri donanım sanayii son on yıl içinde muazzam bir şekilde aradaki açığı telafi etmiştir ve son dönemde yılda ortalama %20 oranında büyümüştür. Türk savaş bakanlığının verilerine göre o (Türk askeri donanım sanayii -ÇN) kendisinin 35.000 çalışanı ile birlikte 15 milyar ABD-dolarlık bir üretim kapasitesine ulaşmıştır. Onun teknolojik seviyesi belirgin bir şekilde artmıştır ve bunun daha da yükselmesi için bu hükümet Türk uzman ve işçilerin yabancı askeri donanım endüstrilerinden bir "geri çağrılması eylemi" uyguluyor. Dünyanın en büyük 100 askeri donanım üretici şirketi arasında 2015'de iki Türk şirketi, ASELSAN 1 milyar ABD dolarlık bir askeri donanım üretimi ile 69. sırada ve 890 milyon ABD dolarlık üretimiyle Turkish Aerospace Industries 78. sırada bulunuyordu. Bu sanayi, ihracatını 2012'den beri üç katına çıkardı; bu bağlamda son on yıl içinde en önemli alıcıları Suudi-Arabistan, BAE (Birleşik Arap Emirlikleri), Bahreyn, Türkmenistan, Azerbaycan, Pakistan ve Malezya idiler. Türkiye 2015'de dünya çapında altıncı en büyük askeri donanım ithalatçısı konumunda idi (dünya çapındaki

ithalatın %3,4'ü) ve dünya çapında on beşinci en büyük askeri donanım ihracatçısıydı. Askeri olarak bu atılım ekonomik ve askeri bakımdan son on yılın en kayda değer gelişmelerinden biridir.

Ancak bu ordu buna karşın kendisinin iddia ettiği kadar güçlü değildir. Bu, daha yerel ve bölgesel müdahale için karada ve havada, Türkiye'nin Güneydoğusunda, Kuzey Suriye'de ve Kuzey Irak'ta geçerlidir; ama kendisinin bizzat talep ettiği hegemonya alanını aşan her yer için çok daha geçerlidir. Bununla ilgili olarak onun, askeri deyimle "projeksiyon kapasiteleri" şimdiki kadar çok mütevazıdır (orta ve uzun menzilli füzeler, ağır araçlar için transport lojistiği, taşıyıcılar ve stratejik denizaltılar, stratejik bombardıman uçakları, üsler...), ama Türkiye bununla ilgili olarak hırslı planları da takip etmektedir. Bunun için 2021'de hizmete sokulması öngörülen (kendisinin ürettiği) ilk uçak gemisi "Anadolu" bir semboldür.

Türk askeri doktrini Türk burjuvazisinin stratejik yönelimi hakkında işaretler veriyor mu? Bu askeri doktrin, -askeri donanım ve askeri donanım üretimi yöneliminden ve Suriye ve Irak'taki Türk askeri müdahalelerinin gidişatından dolayı olarak çıkarılabildiği kadarıyla, (Başka ordularla ilgili olarak "beyaz kitap" türünde formüle edilmiş askeri bir doktrin yok elimizde)- *bölgesel hegemonizmden* başka bir şey değildir ne daha fazlası ne de daha azı. Türkiye'nin dış ve bu nedenle de askeri politika açısından yönelimi köklü bir değişim içindedir. Türk burjuvazisi kendisini artık salt ABD emperyalizminin peşine takılan bir eki olarak görmüyor. Daha sonra dışişleri bakanı olan Davutoğlu'nun 2001'de Türk dış ve askeri politikasının yeni yönelimine dair "standart eseri" "*Stratejik Derinlik*"te yazdığı gibi, Türkiye "*artık jeopolitik eylemin nesnesi değil, bilakis öznesi*" olmak istemektedir. Onun (Türkiye'nin -ÇN) "*jeopolitik büyük alanların keşiştiği yerdeki*" ve Orta Doğu'daki "değişmiş" bir "Saha-Güçler dizilimindeki" siyaseti, "*ulusal çıkarların peşinin izlenmesi ve çok boyutlu dış ilişkilerin ve de coğrafi konumun kullanılması vasıtasıyla epeyi nüfuzla sahip bölgesel ve düzenleyici bir güç haline gelebilecek*" "*anahtar*" bir "*devlet*"in siyaseti (olmalıdır). (Alıntılar "Avusturya Askeri Gazetesi"nin internet sitesinden yapıldı.) Burjuvazinin ve siyasi erk sahiplerinin bir bölümü kuşkusuz hatta büyük güç olma hırslında bir bölgesel güç"ün rüyasını görmektedirler; ama hayaller bir şey, gerçek güç dengeleri biraz başka bir şeydir. Sadece laflar ve icraatlar

arasında değil, aynı zamanda bizzat Türk burjuvazisinin kendi içerisinde ve devlet erki düzeyinde, bölgesel egemen bir güç konumuna ulaşabilmek için yürütülmesi gereken stratejik yönelim hakkında, nereye kadar siyasi ve askeri risklerin alınmasının zorunlu olduğu ve nereden itibaren bunun güçlerini aşip, kendilerini zorlayacağı sorusu hakkında gerçek çelişkilerin bulunduğu görülmektedir.

4. Hegemonist, Emperyalist, “Yeni-Emperyalist”?

Türk burjuvazisi daha Sovyetler Birliği çökmeden önce “Balkanlar’dan Orta Asya’ya kadar Türki halkların” bir “imparatorluğu”nu hayal ediyordu. O zamanlar bu, batılı ittifakın parçası olarak düşünülüyordu. Sovyetler Birliği’nin çöküşünden sonra o (Türk burjuvazisi -ÇN) bu çok yükseklerde uçan planları yoğunlaştırdı. Bu bölgelere, örneğin inşaat sektörü tarafından yapılan sermaye ihracı canlandırıldı ve teşvik edildi. Lakin bu yayılma da ABD emperyalizminin dümen suyunda gerçekleşiyordu. Onun bölgedeki nüfuzu azalmaya başladığında, bu Türk planları da büyük çapta suya düştü. Sonra “Arap Baharı” geldi ve Türkiye Arap sahasında belirli kapsamda sevk ve yönetim gücü olma spekülasyonuna yöneldi. Bundan da bir şey çıkmadı. Fakat İsrail ile canciğer dostluğu bozuldu. Esad rejiminin devrilmesi ve sonrasında Suriye’de kalıcı olarak yerleşme planları da işlemedi. Türk burjuvazisinin bir AB’ye üye alınmaya ilgisi -aynı burjuvazinin özgün çıkar konumlarına sahip belirli fraksiyonları değil, bir bütün olarak burjuvazinin ilgisi- (“devlet siyaseti”, zaten devlet farklı çıkar konumlarını bir araya getirmek için de vardır.) bu gelişmeler sonucu gitgide geri plana düştü. Türk hükümetinin hedefinde şu anda siyasi ve askeri olarak her şeyden önce Kuzey Irak ve Suriye’nin Kuzeyi vardır.

Türk burjuvazisinin güçlenişi tüm bu burjuva hırslar içinde kırmızı bir çizgi gibi sürüp gitmektedir. Burada “ulusal” bir “burjuvazi” midir güçlenen? Bu, kelimenin asıl anlamında bir “ulusal burjuvazi” değildir ve burjuvazinin çeşitli kanatları vardır; ama bugün var olan bir bütün olarak eskisinden daha güçlü ve daha öz güvenli ve belirli kapsamda daha bağımsız bir rol oynayan bir burjuvazidir. O (Türk burjuvazisi -ÇN), artık diğerlerinin yanında ABD ve AB gibi emperyalist güçlerin arzu ettikleri gibi salt komprador burjuvazi değildir; ama buna karşı daha hâlâ belirli dereceye kadar emperyalist güç-

lere bağımlıdır. Uzun süredir belirleyici konumda olan başta ABD olmak üzere kimi emperyalist güçlerle belirli çelişkiler, emperyalist çark içinde daha aktif bir çomak sokma durumu, daha ağırlıklı ve bağımsız bir rol oynama isteği ve tavrı ve tüm bunların önkoşulu olarak güçlenmiş bir ekonomik temel; bütün bunlar bugünkü Türk burjuvazisini karakterize etmektedir. Bu, ona daha büyük bir oyun alanı açmaktadır ve onun bazı bakımlardan batılı burjuvazilerle çelişkiye düşmesinin de nedenidir. Emperyalist güçlerin Türkiye'deki nüfuzları uğruna, örneğin diğerlerinin yanında ABD ile Almanya ve de Rusya arasındaki -en yakın zamanda birçok diplomatik ve siyasi olaylarda ifadesini bulan- rekabeti keskinleştirmektedir.

Türkiye'nin *bölgesel hegemonyacılığı*nın sadece *siyasi nedenleri* yoktur ve o (Türkiye'nin bölgesel hegemonizmi -ÇN) hiç de Osmanlı İmparatorluğu'nun metafiziksel yeniden doğuşu olarak yorumlanamaz. **O daha çok kapitalist gelişmenin belirli bir aşamasından itibaren sermayenin değerlendirilmesinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan, Türk sermayesinin yayılma ihtiyacının yansımasıdır.** Ne var ki bu bağlamda şu dikkat çekmektedir: Sermaye ihracatı (FDİ) esas olarak emperyalist ülkelere yönelmiştir, yani amaç -nerede olursa olsun kâr elde edilmesi ve daha ileri teknolojiye ulaşmayı kazanmak isteme bir yana bırakılırsa- emperyalist dünya sistemine entegre olmaktadır. Amaç ilk planda ne pahasına olursa olsun daha az gelişmiş komşu ülkelerin içine nüfuz edip, onları kendine bağımlı kılmak ve önemli görülen bir bölgeye yoğunlaşmak değildir. Sermaye ihracatında sadece Azerbaycan'ın güçlü ağırlığı sıra dışı görünmektedir. Irak'taki Türk ekonomik angajmanı doğal olarak siyasi açıdan kayda değerdir; ama onun önemi çoğu kez abartılmaktadır.

Eğer kimileri, bunların arasında tabii ki bizzat Türk rejimi, ama aynı zamanda örneğin "yeni emperyalizm" teorisinin taraftarları da var, güçlü, kuvvetinden kabına sığmayan yeni bir Türk emperyalizminin resmini çizerlerse, bu en hafif deyimle, çok abartılıdır. Yalnızca güç değil, aynı zamanda gerçekten hegemonyacı angajman bugün için her şeye rağmen sınırlıdır. Tam da 44,7 milyar ABD dolarlık, çok hızlı gelişmeye rağmen mucizeler yaratmayan sermaye ihracatı (FDİ) bunun en iyi örneğidir. (Bunun karşısında Avusturya'nın 208,3 milyar ABD dolarlık yatırımları vardır ve Avusturya burada tek başına da değerlidir, bilakis AB'nin parçası olarak hareket etmektedir.)

2009'daki kırılmadan sonraki yıllardaki ekonomik yükseliş ba-yağı heyecan verici idi; ama bu yükseliş bu arada felç oldu. 2010 ve 2011'in "Boğaziçi mucizesi" geçip gitti. Bunun kaçınılmaz sosyal sonuçları (örneğin gençlik işsizliğinin ve "kayıt dışı" istihdamın güçlü bir şekilde artışı ...) -ve bu (ekonomik) yükselişin kimi bakımdan belli bir süre üstünü örttüğü toplumsal ve siyasi çelişkilerin yeniden güçlü bir şekilde kendini göstermesi- da ortaya çıktı. Hakeza ihracat da yerinde saydı ve 2015'de adamakılı kırılma yaşandı. Turizmin, aynı zamanda bir bütün olarak hizmet sektörünün durumu keza epeyi kötüdür. Sanayi göreceli olarak üretkendir, ama üretkenlikte de birçok bakımdan görünen o ki, hiçbir ilerleme yoktur. Türkiye, diğer "eşik ülkeleri"nden birçok açıdan (her ne kadar dengesiz bir şekilde gelişmiş olsa da) daha gelişmiş bir ülke, ama *emperyalist ülkelerin çok gerisinde kalmış* bir ülkedir. Batılı emperyalistlerden, diğerlerinin yanında ABD'ye "bağımlılıktan kurtulma"da ve diğer ülkeler üzerinde nüfuz elde etmek için yeni bir manivela rolü oynama da esaslı bir katkıyı oluşturan Türk askeri donanım endüstrisinde yaşanan kuşkusuz özel bir gelişmedir. Türkiye'nin (örneğin uça bir örnek olarak Katar gibi) birçok diğer "yeni emperyalistler" ile karşılaştırılmasının pek bir anlamı olamaz. Türkiye *ekonomik olarak kuşkusuz "eşik ülkeleri"nin üst katında bulunmaktadır ve de* (ne var ki kendisi ile boy ölçüşebilecek rakiplere karşı henüz gerçekten kendisini kanıtlamak durumunda kalmadı ve geçmişte Kürt gerillalara karşı öyle pek ahım şahım görünmedi) *kuvvetli bir askeri güce sahiptir*. Bu, Türkiye'ye her şeyden önce bölgesel hegemonyacı güç olarak bir rol, önemli enternasyonal bir rol oynaması olanağını tanyor; ama eğer o (Türkiye -ÇN) bunu aşip üzerine çıkmak isterse ve bunlar arasında gerçekten emperyalistlerin de bulunduğu çok daha güçlü rakipler ve oyuncularla kapıştığında karşısında sert setleri bulur.

Sonuç: Türkiye'nin işçi sınıfı kendisinin sınıf düşmanını küçümsememelidir, aynı şekilde, uluslararası alanda da (Türkiye'nin gücü -ÇN) küçümsememelidir. Ama diğer taraftan Türk burjuvazisi de abartılmamalı ve kendisinin sahip olmadığı, belki kendisinin niyetinde bulunan, ama kendisinde bulunmayan emperyalist nitelikler ona mal edilmemelidir. Türkiye'yi emperyalist ülke, büyük emperyalist güçlerin ciddiye alınacak rakibi olarak görüp, göstermek gerçeğin bir yanlış kavranması olurdu. O *önemli bir bölgesel hege-*

monyacıdır, bunun ne bir azı fakat ne de bir fazlası. Her halükârda bugün değil ve kendisinin karşı karşıya bulunduğu ağır iç ve dış ilişkiler yüzünden muhtemelen yarın da değil.

Kaynaklara İlişkin Notlar

Kısmen 2016'nın rakamları yayınlanmış olmasına karşın, onları henüz kullanmamaya, bilakis 2015 sayılarını temel almaya karar verdik; çünkü 2016 verileri haftalık olarak değişiyor. Dahası Türkiye İstatistik Dairesi TÜİK -EuroStat [AB'nin İstatistik Dairesi -ÇN] ile uyumlu ayarlama yaparak- 2016'da iktisadi toplam hesap alanında kendi hesaplama yönetimini değiştirdi; böylece birçok verilerde kırılmalar meydana geldi. Ayrıca bir ve aynı kalem hakkındaki çeşitli kaynakların veri tabanlarının birbirlerini tutmaması dikkate alınmak zorundadır. Bu nedenle bizler her halükârda sadece analog, yani her iki ülke için aynı tarzda ortaya çıkarılan verileri kullanmayı güvence altına almak için her kalem için aynı kaynağı kullandık. (PPP, Purchasing Power Parity= satın alma gücü paritesi demektir ve çeşitli para birimlerinin göreceli satın alma gücüne göre nominal değerinin ABD dolarıyla hesaplanması anlamına gelir)

Kaynaklar şunlardır:

- GSYİH ve alınan veriler: UN Statistics Division/Data/National Accounts Main Aggregates/Basic Data Selection
- Kişi başına düşen GSYİH PPP: IMF/World Economic Outlook Database
- İhracat ve ithalat istatistiği: UNCTAD/Data Center/International Trade; TÜİK: (Türkiye İstatistik Kurumu)/Main Statistics by Theme/Foreign Trade
- Emek üretkenliği: OECD/Stat/Level of GDP per capita and productivity ve Eurostat/İktisadi toplu hesaplar ve GSYİH/ emek üretkenliği
- Endüstriyel değer yaratma: UN Statistics Division/Data/National Accounts Main Aggregates/Basic Data Selection/Value Added...

- İhracat ve İthalat Unit Values: UNCTAD/Data Center/International Trade Trends
- Ödeme bilançosu ve uluslararası yatırım pozisyonu: T.C.M.B. (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası) /Statistics/Ba Lance of Payment ve ÖNB (Avusturya Merkez Bankası -ÇN) /İstatistik/Dış ticaret/ödeme bilançosu ve uluslararası servet pozisyonu
- Yurtdışı borçlanma: T.C.M.B. /Statistics/Statistical Data/Outstanding External Debt veya ÖNB/İstatistik/Dış ticaret/ödeme bilançosu ve uluslararası servet pozisyonu
- WKO (Avusturya Ekonomi Odası): Ülkeler profili Türkiye/ülkeler raporu Türkiye/İstanbul Dış ticaret merkezinin 16. 4. 2017 tarihli Update Türkiye'si/Avusturya ülke profili; GTA'nın malzemeleri
- Askeri olarak: SIPRI/Arms Transfer Database, Arms Industry Database ve Military Expenditure Database; Globalfirepower
- Tekeller: Fortune Global 500

EKLER

Ek 1: Avusturya ile Türkiye Arasındaki Tanıtma Sayıları Karşılaştırması

Türkiye ile Avusturya arasındaki Ekonomik Tanıtma Sayıları (Eğer farklı belirtilmemişse, 2015 rakamları) (milyon olarak) nüfus	Türkiye 78,7	Avusturya 8,5
Nominal olarak GSYİH (milyar ABD doları)	718	377
Kişi başına düşen GSYİH (ABD doları)	9.126	44.118
Kişi başına düşen GSYİH (PPP- ABD doları)	20.420	46.986
Emek üretkenliği (iş saati başına düşen GSYİH, ABD doları/PPP)	38,6	72,1
Emek üretkenliği (çalışan başına düşen GSMH, PPP; AB=%100)	82,4	115,7
Endüstriyel değer yaratma (2014, milyar ABD doları)	111,9	63,5
Kişi başına endüstriyel değer yaratma (ABD doları olarak)	1.422	7.175
Endüstriyel değer yaratma (GSYİH'nin içinde % olarak)	%15,6	%16,8
İhracat hacmi (mallar ve hizmetler, milyar ABD doları olarak)	198,8	201,4
İhracat oranı (GSYİH'nin içinde % olarak)	%27,7	%53,4
İleri teknoloji ihracatı (ABD doları olarak)	2,3	19,3

İleri teknoloji ihracatı (ihracat içinde % olarak)	%11,6	%9,6
İleri teknoloji ihracatı (GSYİH'nin içinde % olarak)	%0,3	%5,1
İhracatın Unit Values olarak gelişmesi (2000=100)	150,6	148,1
Esas enerji bağımlılığı (% olarak)	%71,0	%61,9
Sermaye ihracatı (FDİ) mevcutları	44,7	208,3
Sermaye ihracatı (FDİ) akışları (2011-2015)	21,4	68,1
Sermaye ithalatı (FDİ) mevcutları	145,5	164,8
Sermaye ithalatı (FDİ) akışları (2011-2015)	60,4	35,0
Randıman/Performans/verim bilançosu (milyar ABD doları olarak)	-32,1	+7,0
2015 Sonu itibariyle Yurtdışı Borçlanma (milyar ABD doları olarak)	-396,1	-67,0
2015 Sonu itibariyle Uluslararası Yatırım Pozisyonu (milyar ABD doları olarak)	-377,7	+9,8
Fortuna Global 500 içindeki tekellerinin sayısı	2	1

Ek 2: Türkiye, İran, Suudi-Arabistan, İsrail ve Rusya'nın “Globalfirepower” -Sıralaması

Böylesi sıralamalar karşısında aslında ihtiyatlı olmak gerekir. Bu listede önemli ülkeler ordularının “faal”, yani gerçekten kullanılabilir “demirbaş”ının bileşimi verilmektedir. Burada sayılan ülkelerin Orta Doğu'daki çıkarlarının kesişmesi ilgi çekicidir. Türkiye bu sıralamada 8. konumdadır ve “hegemonya sahası”nda onlarla “göz hizası”nda bulunduğu rakipleri, yani İran, Suudi-Arabistan karşısında üstündür. İsrail ve Mısır ile karşılaştırıldığında bu, farklı görünmektedir. Bu, her halükârda kâğıt üzerinde böyledir. Somutta her şey doğal olarak hangi somut savaşta hangi somut durumun söz konusu olduğuna bağlıdır. Bu sıralamada jeo-stratejik durum ve ilgili ülkelerin üzerine dayandıkları askeri doktrinler açık seçik görünmektedir. ABD emperyalizminin sponsorluğu ve AB'nin gayretli yardım ve desteği olmaksızın düşünülemez olan İsrail'in devasa askeri gücü görülmektedir. Fakat bu güç ayan beyan Orta Doğu'ya ve karada savaş yürütmeye ve bunun için gerekli hava egemenliğine yöneliktir ve Akdeniz'e, Körfez'e ve hatta “daha uzaktaki geniş sahalar”a hâkim olmaya yönelik değildir. Rusya, aşikârdır ki bütünüyle farklı bir ligde oynamaktadır ve başka rakipler ve kıstaslar ile ölçülmek zorundadır. Bizler bu listeyi sadece emperyalist bir büyük güç ile bölgesel hegemonyacı güçler arasındaki büyük mesafeyi göstermek için ekledik. (Rusya ve İsrail'in) *nükleer silahları* bu listede yer almamakta aynı şekilde (uzun menzilli füzeler, atom bombaları, stratejik atomla çalıştırılan denizaltılar, uçak taşıyıcısı gemiler...) gibi *stratejik silahlardan* da söz edilmemektedir. Rusya tüm bu silahlara sahiptir; İsrail'in 200'e yakın atom bombası vardır; Türkiye, İran, Suudi-Arabistan ve Mısır ne birine ne de ötekilerine sahiptir.

Global Firepower 2016 Sıralaması						
	Türkiye	İran	Suudi-Arabistan	Mısır	İsrail	Rusya
Sıralamadaki yeri	8	21	24	12	16	2
Askerliğe elverişli nüfus (milyon olarak)	41,6	47,0	15,3	42,0	3,6	70,0
Faal Personel	410.500	545.000	235.000	470.000	160.000	766.055
Yedekler	185.630	1.800.000	25.000	800.000	630.000	2.485.000
Askeri giderler (milyar ABD doları olarak)	18,2	6,3	56,7	4,4	15,0	76,6
Savaş tankları	3,778	1.658	1.210	4.624	4.170	15.398
Zırhlı Motorize	7.550	1.315	5.472	13.949	10.185	31.298
Araçlar	-	-	-	-	-	-
Tank obüs topları	1.013	320	524	889	650	5.972

(Yivli) toplar	697	2.078	432	2.360	300	4.625
Roket atıcılar	811	1.474	322	1.481	48	3.793
Toplam olarak hava silahları	1.007	479	722	1.133	681	3.547
Avcı uçağı (*)	207	137	245	336	243	751
Bombacı uçak (*)	207	137	245	427	243	1.438
Savaş helikopterleri	64	12	22	46	48	478
Toplamda savaş gemileri	194	398	55	319	65	352
Uçak Taşıcısı	-	-	-	-	-	1
Denizaltılar	13	33	-	8	6	60
Korvetler (küçük savaş gemileri)	8	3	4	2	3	81
Firkateynler	16	6	7	11	-	4
Destroyer	-	-	-	-	-	15
Mayın savaş gemileri	15	5	3	23	-	45
Devriye filikaları	29	254	39	174	46	14

(*) Avcı uçakları, yani savaş uçakları burada avcılar ve bombacılar olarak iki kategoride ele alındılar ve bu anlamda iki kez belirtildi, ama "toplamda hava silahı" olarak iki kez sayılmadı.

Ek 3: Bölgesel Rakiplerle İlgili Birkaç Karşılaştırmalı Sayılar

GSYİH esas olarak ama her şeyden önce ağırlıklı olarak petrol ve gaz ihracatından ve mali spekülasyondaki “değer yaratma”dan oluşan bir GSYİH olduğundan ciddi bir anlamda ekonomik güç bakımından pek fazla bir şey söylememesi nedeniyle bu sayıların bazıları doğal olarak ihtiyatla ele alınmalıdır. Aynı şey, özellikle eğer GSYİH’nın tümü en çok hiç de “kişiler” arasında sayılmayan göçmenler tarafından üretiliyorsa, *ihracat hacmi ve kişi başına düşen GSYİH* için de geçerlidir. Buna karşın mal üretimindeki (sanayi üretimi ve inşaat sektörü), sermaye ihracatındaki değer yaratma ve askeri donanım daha fazla bilgi verebilir türdendir.

Türkiye'nin bazı bölgesel rakipleri karşısındaki güçler orantıları (Eğer başka bir şey belirtilmemişse), 2015 nominal/milyar ABD-doları olarak										
	Türkiye	İran	Suudi Arabistan	İsrail	Mısır	Katar	BAE	Kuveyt	Azerbaycan	
GSYİH	717,9	398,6	653,2	299,4	315,9	164,6	370,3	114,1	53,0	
GSYİH Sıralaması	18	26	20	35	31	55	30	57	78	
Kişi başına düşen GSYİH (ABD doları olarak)	9.126	5.038	20.711	37.129	3.452	73.653	40.439	29.304	5.439	
Endüstriyel değer yaratma	119,9	45,3	80,3	35,8	53,0	16,0	36,5	7,7	2,8	
İhracat hacmi	143,8	?	201,5	64,1	22,0	78,0	333,4	55,2	11,3	
FDI-ihracat mevcutları	44,7	2,5	63,3	89,3	7,7	43,3	87,4	31,6	15,4	
Askeri donanım harcamaları (2016)	14,8	12,7	63,7	18,0	4,5	?	22,8	6,6	1,4	
Askeri Güç Sıralaması	8	21	24	16	12	93	58	78	60	

Yüz Fikir Kitaplığı

Düşünce ve davranış birbirinden ayrılmaz

- ◆ *Yeni Komünizm-Gerçek Bir Devrim ve Kökten Yeni Bir Toplum İçin Gerçek Kurtuluşa Giden Yolda Bilim, Stratejik ve Önderlik, Bob Avakian*
- ◆ *Aklı Özgürleştirmek ve Dünyayı Kökten Değiştirmek İçin Tüm Tanrılardan Kurtulun, Bob Avakian*
- ◆ *Demokrasi: Neden Daha İyisini Yapamayalım ki? Bob Avakian*
- ◆ *Seçme Yazılar, Nagalingam Shanmugathasan*
- ◆ *Seçme Konuşmalar, Pol Pot*
- ◆ *Arnavıtluk Deneyi-Kendi Gücüne Dayanan Bir Sosyalizm Pratiği, Alkan Arslan*
- ◆ *Devrimci ve Kurucu Mücadele İçin Marksist Eleştiri, Yusuf Zamir*
- ◆ *1917Ekim Devrimindeki Devletçi Sapma, Yusuf Zamir*
- ◆ *Küresel Sermaye ve Evrensel Emek-Değer Teorisi, Abdülkadir Yaşargün*
- ◆ *Felsefe ve Bilim, Abdülkadir Yaşargün*
- ◆ *Grundrisse İçin Analitik Notlar, Müfit İşler*
- ◆ *Tarihin Önünde Yürümek, Yusuf Köse*
- ◆ *Marksizmi Ortodoksça Savunmak, Yusuf Köse*
- ◆ *Marksist Düşünce Diyalektiği, Yusuf Köse*
- ◆ *Emperyalizm ve Marksist Tarih Çözümlemesi, Yusuf Köse*
- ◆ *Kadın ve Komünizm, Yusuf Köse*
- ◆ *Denge ve Devrim-Bireyselliğin İnfilakı, Mahir Konuk*
- ◆ *Ekim Devrimi Aynasında Tek Ülkede Sosyalizm, Ahmet Hulusi Kırım*
- ◆ *Umudun Adımları-Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçilerinin Örgütlü Tarihi, Veysi Ülgen*
  - ◆ *Anadolu'da Parlayan Işık Alevilik, Bekir Özgür*
  - ◆ *Kürt Millet Hareketleri ve Irak'ta Kürdistan İhtilali, Dr. Şivan*
  - ◆ *Parçalanmış Dünya-Günümüzde Emyeryalizm, Karam Khella*

- ◆ *Sana 21. Yüzyıl Raporumu Sunuyorum*, Orhan İyiler
- ◆ *Osmanlı'dan Cumhuriyete Burjuvazinin Evrimi*, Osman Tiftikçi
- ◆ *Tarihselden Güncele Komünist Rotaya Dair*, İsmail Hardal
- ◆ *Umut Doğu'da Saklı-Küreselleşme, Anti-Emperyalizm ve Kürt Siyaseti*, Veysi Ülgen
- ◆ *Yeni-Emperyalist Ülkelerin Ortaya Çıkışı Üzerine*, Stefan Engel
- ◆ *Ajith -Geçmişin Tortusunun Bir Portresi*, İshak Baran&K.J.A.

